

NÉVKÖNYV

AZ

ERDÉLYI EV. REF. ANYASZENTEGYHÁZ

SZÁMÁRA

1880.

HUSZANHARMADIK EVFOLYAM.

KOLOZSVÁRT,

STEIN JÁNOS M. KIR. EGYET. NYOMDÁSZNÁL, AZ EV. REF. FŐTAN. BETŰVEL.

1879.

Rövidítések.

---

a, e. = anyaegyház.	ny. l. = nyugalmazott lelkész.
l. e. = leányegyház.	t. = tanító.
l. sz. = lelkek száma.	f. t. = fitanító.
t. k. = tanköteles.	l. t. = leánytanító.
t. sz. = tanulók száma.	s. t. = segédtanító.
l. = lelkész.	u. p. = utolsó posta.
s. l. = segédlelkész.	ny. t. = nyugalmazott tanító.

Az erdélyi ev. ref. egyházakban, kevés kivétellel, az iskola-
tanítók énekvezetők is.

Hol az u. p. nincs kitéve, helyben van postaállomás.

A zilahi ref. egyházközség

TÖRTÉNETE.

BEVEZETÉS.

Vonások Zilah reformatio előtti történetéből.

Zilah tős-gyökeres magyar város. Története egész a honfoglalásig visszavihető. Béla király névtelen jegyzője szerint¹⁾ Töhötöm és fia Horka a Nyíresen lovagolva nagy népséget hódítának, a Nyír erdejétől a „Homosó“ érig²⁾ és így felmenve Zilahig jutának. Akkor Töhötöm és Horka Zilahból megindulva, a meszesi részekre menének Szabolcshoz és Tashoz. Reggelre kelve pedig Szabolcs, Tas és Töhötöm tanácsot tartva elvégezek, hogy Árpád vezér országának határa a meszesi kapunál legyen.³⁾

A két ország a meszesi kapun közlekedve egymással egész az újabb időkig, mindazon országos események, melyek Erdélyben vagy Magyarországon történtek, befolyással voltak városunkra s annak fejlődésére, vagy fejlődése megakadályozására. Az itteni átutazások következtében korán értesült az eseményekről s a nemzettel sirt vagy örült. A nemzetet ért csapásokból is bőven kijutott, de ennek kárpótlásául többféle kiváltságokban részesítettett. Salamon király alatt (1070.) az Ozultól vezetett kun csapat, mely Besztercze felől tört be Erdélybe, a

¹⁾ Béla király névtelen jegyzője 22 fejezet.

²⁾ Jelenleg közönségesen Ér-nek nevezetik.

³⁾ Zilahtól keletre Vártelek és Korika közötti másfél mértföldnyi szoros, mely a romok szerint két végén Erdély és Magyarország felől volt megerősítve. E volt Erdély és Magyarország között az egyedüli közlekedő út.

meszesi kapun rontott át Magyarországra s dulva, rabolva a Szamos és Lapos közt tért vissza Erdélybe. A feldulatást s kiraboltatást ekkor bizonyára Zilah sem kerülte ki. Salamon sergét Géza és László vezérek alatt, a meszesi szoroson küldötte Erdélybe, hol a Cserhalomról nevezett ütköztben a kunokat megverte. Ekkor szintén a diadalmas királyi serget fogadta Zilah. Az 1241-iki gyászos emlékezetű évben, midőn a mongolok Kajdón vezér alatt Erdélybe is betörték, a rémitő had a meszesi szoroson vonult át Magyarországra, feldulva, kirabolva Zilaht s romba döntve Nagyváradot. A Kun László király alatti zavarok, lázadások és háborgások alkalmával a Meszesen lévén csak csinált út, városunk igen sokat szenvedett.¹⁾ Nagy Lajos király 1342-ben itt vezette át sergét a fellázadt szászok ellen. Izabella királyné midőn 1551-ben Erdélyből fiával együtt elbujdosni kényszerült, a Meszesen át Zilahon keresztül folytatá útját s itt bucsuzott el tőle az álnok s ravasz Martinuzzi György. XII. Károly svéd király Kolozsvárról a Meszesen át érkezett Zilahra 1714-ben.

Bármily sok viszontagságot állott is ki Zilah, de az a körülmény, hogy Erdély s Magyarország összekötő kapcsát képezte, fejlődésére jelentékeny befolyással volt. Szenvédéseinek enyhítésére több kiváltságokat nyert. Nagy Lajos Zilahon való átutazása alkalmával Zilahnak 1370. Szentjános napján kelt adománylevelében a Margit vásárnapot engedélyezi. II. Ulászló király Budán 1496. jul. 1-én kiadott adománylevelében pallos joggal (jus gladii) ruházza fel. II. Lajos király 1519. május 24-én e jogot megerősíti. E két kiváltságos levélben megengedtetik a szabadkereskedés, sőt a tiszteknek királyi parancs gyanánt kötelességökké tétetik, hogy a zilahi kereskedők a vidéken szabad kereskedésökben megvédessenek. Bátori István vajda 1571. jul. 31-én kelt levelében megengedi, hogy ezen népes városban, mivel eddig a közügyeket kormányzó férfai nem voltak, 33 szenátori férfiak választassanak. Ezeknek jogában állott évenként maguk közül főbirót választani; a főbirónak pedig joga volt a szenátori férfiak közül 12 tanácsost kinevezni. Bethlen

¹⁾ Városi levéltár. Kun László 1282. márt. 21. kiadott levele.

Gábor fejedelem 1614. mart. 14-én kelt, szintén I-ső Leopold császár és király 1699. decz. 1-én kiadott levelében Zilah város minden kiváltságait megerősíti.¹⁾

Zilah város már a 13. században az erdélyi rom. kath. püspökség birtoka volt. Kun László király 1282. mart. 21-én, Péter erdélyi püspöknek adott szabadalom levelében, a püspököt saját birtokaiban, az igazságkiszolgáltatás jogával ruházza fel. E levélben a püspökség birtokai névszerint vannak megnevezve, s e megnevezés szerint ekkor Szilágymegyében Zilah és Tasnád püspöki birtok volt. I. Mátyás királynak 1472-ben kiadott levele szerint Zilah város lakosai az erdélyi püspök, mint földes urak, törvényhatósága alá tartoznak. Megerősíti ezt II. János király 1560. decz. 31-én kelt levelében.²⁾

A zilahi parochia a 14-ik században a tasnádi parochia felügyelete alatt állott. A püspökséggel a tasnádi parochia közvetítésével érintkezhetett. A tasnádi parochia hatósága alól Bachka Miklós erdélyi püspök 1503-ban kiveszi és a püspökség közvetlen hatósága alá helyezi s egyéb jogaiban is „in ecclesiasticis“ megerősíti.³⁾

1. A zilahi ref. egyház történetének felosztása.

Ezen folyton gyarapodó és emelkedő község kebelében levő ev. reformált egyház történetét négy szakaszban adjuk elő.

I. szakasz. A reformatio megkezdésétől a város és egyház romlásáig 1527—1703. A reformatio megalapításának korszaka.

II. szakasz. Az egyház romlásától az első professori állomás megalapításáig 1703—1800. A kiépülés és önfentartási küzdelem korszaka.

III. szakasz. Az első professori szék felállításától a forradalomig 1800—1848. A főtanoda megalapításának korszaka.

IV. szakasz. A forradalomtól mostanig 1848—1878. Az újraébredés korszaka.

V. szakasz. Jelenlegi állapot.

¹⁾ Városi levéltárban az ottani ládában vannak a fennemlitett adomány-levelek.

²⁾ Városi levéltár.

³⁾ Egyházi levéltár 1. sz.

I. SZAKASZ.

A reformátio megkezdésétől a város és egyház romlásáig.
1527—1703. A reformatio megalapításának korszaka.

2. *A megtisztított vallás behozatala és megalapítása.*

Zilah Magyarország és Erdély határvonalán fekvén, az itt átvonuló úton közlekedett Magyarország Erdélylyel s viszont Erdély Magyarországgal. Ezen átutazások következtében a város lakosai korán értesültek mind az erdélyi, mind a magyarországi események és mozgalmakról. Ezen értesülések, mint szintén széles kereskedelmi összeköttetéseinél fogva, melyeket úgy Erdély, mint Magyarország nevezetesebb városaival fentartottak, a város polgárai némi szélesebb és magosabb politikai látkörre, értelmi fejlettségre s általánosabb műveltségre tettek szert. Ily körülmények között és előzmények után itt a talaj a reformatio befogadására teljesen előkészítve volt. E körülmény magyarázza meg, hogy a reformatio már korán, nem csak Zilahon, hanem csaknem egész Szilágyságban egyszerre fogadtatott el. A reformatio meghonosításának részleteire nézve írott okmányok nem maradtak fenn kezeink között, csak annyit tudunk Párispapai után, hogy K.-Szolnokvármegyének s általában a Szilágyságnak az evangelium szerinti új hitre térítése Derecskei Demeter által történt, „János király idejében, anno 1530.“¹⁾ Budai Esaiás szerint: „Derecskei Demeterről, a kinek Szatmár-Németi Mihály, valamint a Szilágyságnak, úgy Drágfi Gáspárnak is reformáltatását tulajdonítja, nagyon hiányos ismeretünk vagyon.“ Tolnai István így szól felőle: A Szilágyságot Derecskei Demeter hozá az evangeliumi világosságra 1527. Ez reformálá Drágfi Gáspárt is 1530.“²⁾ A Szilágyságnak legértelmesebb és fejlettebb városa volt Zilah, s így feltehető, hogy Zilah 1527-ben egyhangulag fogadta el a reformatiót. Drágfi Gáspár Kraszna és K.-Szolnokvármegyék főispánja volt s az mondatik róla, hogy „Török Bálint“³⁾ nyomdokát követte. „Udvari papjaitól Batizi Andrástól

¹⁾ Tóth Ferencz prot. ekkl. historiája I. köt. 37. lap.

²⁾ Budai Esaiás. Magyarország historiája, III. kiadás II. köt. 91 lap.

³⁾ Török Bálint Debreczen és vidéke hatalmas reformatora.

és Derecskei Demetertől beszíván a prot. vallást abban s kivált a ref. vallásban Dévai által megerősítettett“ . „Nem gondolván pedig János király és a püspökök megbántódásokkal, a reformator Lelki Tanítók baját felvévé és szívesen oltalmazá.“¹⁾ Drágfy Gáspár, mint főispán, magával hozta fentnevezett udvari papjait. Megállapodási hely Zilah lehetett, hol 1527-ben megalapítván a reformátiot, papjai a Kraszna és K.-Szolnokvármegye területén lévő községeket keresték fel a reformátio hirdetése végett. Három évi munkálkodásukat oly siker koronázta, hogy a reformatio nagy műve a Szilágyságban már 1530-ban bevégezve lett.

Zilahon hihetőleg a reformátiot egyhangulag egyszerre fogadták el. Azonban egy monda tartja fenn magát, miszerint a krasznauteza egy része megmaradt volna a rom. kath. vallás mellett, hol számukra egy kápolna is építettett volna. A kápolna alapfala ma is világosan kivehető s ezen utczerész is kápolnának neveztetik. Azonban több valószínűséggel bír az a vélemény, miszerint nevezett kápolna csak bucsújárás kápolna volt, (mínők most is számosak vannak) s a reformátio alkalmával romboltatott le. Ez egyház 1527-ben Derecskei Demetertől egyszerre fogadta el a reformátio új és világot megújító tanait, és azoknak minden viszontagságok — gyakran nehéz körülmények között — állhatatos és buzgó követője maradt.

Kezdetben általán a lutheri nézetek terjedtek. Azonban a Szilágyságban teljesen a Kálvin reformátioja vert erős gyökeret. Derecskei Demeter a Kálvinista vallást tanította 1529-ben; 1530-ban Kálmáncsehi Márton, ki Petrovics Pétert a reformátia vallásra vitte, szintén Kálvin tanait hirdette; nemkülönben Szegedi Kis István is, ki a tasnádi iskolának nevezetes tanítója volt 1545.²⁾ Az erdődi zsinaton 1545-ben inkább Kálvin nézetét követő papok jöttek össze. Képviselve volt itt Szilágy is.

Megerősítette Zilahon s általán Szilágyban a reformált vallást azon nemzeti lelkesültség, mely Erdélyt 1556-ban áthattotta. Petrovics Péter elnöklete alatt ugyanis az erdélyi rendek

¹⁾ Tóth Ferencz: Prot. ekkl. historiája, Komárom, 1808. I. köt. 37. és 74. lap.

²⁾ Tóth Ferencz: Prot. ekkl. historiája, Kom. 1808. I. köt. 320 l.

a német igát lerázván, a nemzeti fejedelemséget megalapították és Izabella királynénak a fiával együtt leendő visszahozatalát Kolozsváron 1556. nov. 25-én tartott országgyűlésen kimondták. A nemzeti lelkesültség átcsapott a Szilágyba, különösen Zilahra is, hol Kálvin tanait mint magyar vallást Kalmanicsai és Szegedi Lajos (krasznai pap) magyar papok megerősítvén, a Székelyföldre mentek s ott a Kálvinizmust szintén mint magyar vallást gyökereztetették meg.¹⁾

3. *Papi hivatal.*

Kik voltak a zilahi ref. egyháznak első ígehirdetői, adatok hiánya miatt nem állapíthatjuk meg. Lampe történésznél a reformáció után 66 évvel, 1596. körül látjuk az ur szolgájának nevét feljegyezve.²⁾ Kezdetben nem is lehetett az egyháznak állandó lelkipásztora. Azon időben több a gyülekezetek száma, mint a képzett lelkészeké. A magyar községek csaknem egyszerre fogadván el az új vallást, megszorodott az egyházak száma, minek az lett természetes kifolyása, hogy több egyháznak együtt volt a papja.³⁾ A vallás meggyökereztetésének és terjesztésének, mint szintén a vallásos élet fejlesztésének végtelen ártalmára szokásba jött a papoknak évenként való felfogadása. A papmarasztás csaknem 200 évig tartotta fenn magát. A Szilágyban 1708-ban töröltetett el.⁴⁾ A papmarasztás és önkényes elbocsátás korában gyakran történtek a papváltozások. S e gyakori változás lehet oka annak, hogy papjaink nevei a reformáció kezdetétől fogva mind feljegyezve nincsenek.

A feljegyezve lévő lelkészek neveit s életrajzát alább közölni fogjuk.

Zilahon, mint népes egyházban, Lampe feljegyzése szerint mindig két pap volt. Egy első, „primarius“ és egy káplán.

A primárius pap fizetését képezte a zilahi dézmának fele, a paniti hidvám és karácsonkor három jó szekér fa; minden

¹⁾ Balog Ferencz : Magy. prot. tört. részletei, Debreczen, 1872. 62 l.

²⁾ Lampe, 646. lap.

³⁾ Tóth Ferencz : Magy. Erd. prot. ekkl. históriája, Komárom, 1808. I. köt. 229 lap.

⁴⁾ A tractualis jegyzk. 269 lap.

kereszteléskor három denár, esketésért semmi s minden halotti predicationért egy forint. A nemesek vigesimát fizettek. Ebből a primarius pap tartozott káplánt tartani és a scholamesternek „asztalt adni.“

A dézmát 1570-től kezdve élvezték a zilahi papok. Arra nézve, hogy 1527-től, a reformatio elfogadásától, a dézma megnyeréséig, miből állott a papfizetés? s minő arányban fizették a hivek a papot? Nincsenek adataink. Hihetőleg a reformatio előtt szokásban volt terménybeli honorarium (kepe) képezte a papfizetést.

A zilahi egyházban a kápláni állomás 1720-ban szűnt meg, mikor a Szathmáron tartott zsinat (szept. 20.) eltörölte a káplánságot. A zilahi egyház tekintve azt, hogy papjai igen sokszor egyházmegyei tisztviselők is, s mint ilyeneknek igen gyakran távol kell lenni egyházuktól, rendszeresítette a másik papi állomást is. Ez időtől fogva a zilahi egyháznak két papja van egyforma fizetéssel és ranggal s egyforma kötelezettséggel is az egyház iránt, de a törvény azon megkülönböztetést teszi, hogy az egyházi ügyek törvényszerű elintézése, ugyancsak a papi hivatalnak az állam iránt való törvényben gyökerező kötelességeinek pontos teljesítése tárgyában a felelősség a hivatalában idősebb papot terheli.

4. A dézma.

Zilahon a dézma, mint püspöki birtokon a rom. kath. püspökség részére szedettet. A beszedett dézma $\frac{1}{4}$ -de volt a plebánus fizetése a reformatio előtt. Midőn 1556. novemberben Kolozsváron tartott országgyűlésen Bornemissza Pál erdélyi püspök száműzeték; a püspökség, káptalanok, szerzetesek jószágai az állam részére lefoglaltatnak: a zilahi dézma is, mint püspöki javadalom, az állam tulajdonába ment, s e dézmát itt, mint az egész Szilágyban kir. dézmárok kezelték.¹⁾ E dézmát a fejedelmek, különös ajándék-levél mellett, a Szilágyságban levő több egyházban, a ref. papoknak ajándékozták. Ez alapon

¹⁾ A dezmának $\frac{1}{4}$ -de minden községben a helybeli pap fizetéséül meghagyatott és $\frac{3}{4}$ rész világi czélokra fordítottatott. Ezt ajándékozták a fejedelmek néhol a ref. papoknak.

nyert a Szilágyban mintegy 20 egyház dézsmaváltságot. Egres-patak, épen Zilah tőzsomszédságában, ez alapon nyerte s ma is élvezi dézmáját.

A zilahi ref. papoknak a dézmát Bátori István erdélyi fejedelem és vajda adományozta. Zoványi P. György zilahi ref. pap feljegyzése szerint a zilahi papok 1570-ben kezdték élvezni a dézmát. A Bátori István adomány-levelét megerősítette Bátori Kristóf erdélyi fejedelem Fehérváron 1580. apr. 24-én kiadott levelében. Bethlen Gábor 1624. július 2-án szintén Fehérváron és Rákóczi György 1631. decz. 10-én Kolozsváron kelt s a zilahi ref. papok részére kiadott kiváltságos leveleikben szintén megerősítették.

Ezen kiváltságos adománylevelek csak hiteles másolatban vannak meg jelenleg egyházunk levéltárában.¹⁾ Az eredeti adomány-levelek a dézma elvétel alkalmával — mint hátrább meglátjuk — erőszakkal Zoványi P. György akkori paptól elvételtek.

Az egyházmegye 4) jegyzőkönyvének 1-ső lapján a dézma részletesen le van írva. E szerint: „ab antiquo az Pástornak mindenféle dezmának fele ugymint buzának, zabnak, árpának, alakornak, Bornak, Méhnek, Báránnak, stb. stb. fele.“

A dez mából, Zoványi feljegyzése szerint, ki 1715-től 1750-ig pontos jegyzéket vezetett, a talált legkisebb és legmagosabb mennyiséget jegyezve meg, begyűlt a zilahi papok fizetéséül 300—600 véka; zabban 45—80 véka, árpa 20—45 véka, bor 620—1215 veder, méh 1—9 kas. Alakor és bárán dézma nem fordul elő az említett jegyzékben.²⁾

5. Iskola.

Hová a megtisztított vallástudomány eljutott, ott mind a hitujítók, mind az új vallást követők összesített ereje oda irányult, hogy a lehető legjobb iskolákat állítsanak fel, s azokba a legjobb tanerőket szereztve meg, az új tan magvait a fejlődő nemzedék lelkében meggyökereztessek. Midőn Tasnádon 1545-ben Szegedi Kis István már togátus diákokat tanított, feltehető,

¹⁾ Zilahi egyházi levéltár 5. sz.

²⁾ Egyházi levéltár.

hogy habár akkor togátus diákjaink nem voltak is, de birhatunk olyan latin iskolával, mely mostani főtanodánknak magvát képezhette. Az iskola eredetét homály fűdi; csak annyit tudunk, hogy Keresztzegi Herman István zilahi első pap korában (1616—1630.) már virágzó latin iskola volt. 1646-ban kezdődik az iskola anyakönyve; akkor már a poetica classis beállítva volt.

Az iskola a rector vezetése alatt állott; ő tanította a felsőbb osztályokat. Az alsóbb osztályokat a diákok tanították, kik azért az egyház által „mindennapi étellel interteneáltattak.”

A rector fizetése volt minden bérfizetőtől 1 $\frac{1}{2}$ veder bor; az özvegy asszonyok felét fizették, kinek bora nem volt az árát, és „asztal” a primárius papnál.

A rectorok három évenként választattak az egyház által, részint a kolozsvári, részint a debreczeni, részint a nagyenyedi iskolából.

A rector vezetése alatt volt három classis preceptor 15 m. forint évi fizetés mellett egyenként.

Az iskola feletti felügyeletet az egyháztanács gyakorolta, itt intéztettek el a fontosabb kihágások. A fellebbezési forum a prot. synodus volt.

Az iskola gyarapítása már korán az egyház kiváló gondját képezte, mi megtetszik onnan, hogy 1680-ban történt bonumok összeírása alkalmával, az iskola javai külön vannak megnevezve.

6. Egyház vagyona.

Midőn az egyház az újított vallást elfogadta, hihetőleg megtartotta mindazon javakat is, melyeknek addig mint rom. kath. egyház tulajdonosa volt. Birtokában tartotta s átalakította a templomot, iskolát, parochiát stb. A mostani templomnak csak közép hajója volt meg s az is csak a kőkar belső szélétől kezdve. A mostani torony, kőkar és a két kereszthajó később építettett, mint alább meglátjuk. Hogy a többi épületek milyen alakban és állapotban lehettek, nem maradtak fenn adataink.

A zilahi templom a régi időben mint r. kath. templom a „szentkereszt”-ről neveztetett.

Kezdetben csak az alsó papilak és a mostani bel-leányiskola helyiség volt meg. A felső papilak telkét „levél“ mellett Bátori István adta. Bátori Kristóf erdélyi fejedelem 1585. márt. 31-én kelt adomány-levél mellett a „szentkereszt“-ről nevezett templom és Czech Márton telke közt levő telket az utánna járó nagymali szőlővel együtt a zilahi ref. eccleának adományozta.

A legrégibb okmány, mely az egyház vagyoni állását tünteti elő (a templom, iskola és parochiális épületek kivételével) 1680. aug. 21-ről maradt fenn. Ugyanis ezen időben bucsúzáván ki tiszt. Borsay Ferencz uram az egyház bonumai, tiszt. Csehi János senior elnöklete alatt, Zilahi János zilahi első pap és Rozgonyi Mihály iskola rector által összeíratnak a mint következők:

1. Van öt kendő, melyek közül kettő aranyos, három közönséges varrott.
2. Van két abrosz egyik varrott, másik közönséges.
3. Két ezüstányér egyik nagyobbik másik kisebbik, harmadik kis tál forma csésze.
4. Egy aranyos pohár.
5. Kanna van négy; egy nagyobb többi kisebb.
6. Van kenyérnek való óntál.
7. Könyv van öt, három a templomban, egy a káplán házában.
8. Két óntál szegények számára, láda.
9. Könyv 5, biblia aranyos stb.
10. Két asztal, két nyoszolya, fogas három, két karszék, egyes szék kettő.
11. Nemzetes Tunyogi Ferencz ur konferalt pénzt 100 frt a schola számára.
12. Varga Pál György ő kegyelme conferalt 60 m. frtot felerészben a templom, felerészben a schola számára.
13. Mlgs. Ngs. Bánfy asszonyunk 100 m. frt. iskolára s buzát évenként 20 vékát.
14. Mlgs. Bánfy Farkas 20 m. frt.
15. Nemzetes Szücs Bálint 100 m. frt iskolára.
16. Ngos Wesselényi Pál 40 m. frt.
17. Nemzetes Halmágyi János diák 4 m. frt. — elköltetett.

18. Mlgs. Ngs. Apafy Mihály évenként 50 m. frt. az iskola részére.

Előttünk Szücs Bálint, Tunyogi Ferencz, Városfalvi János, Szabó István, Zilahi János, zilahi pastor, Rozgonyi György, iskolai rector.¹⁾

Ebből állott a zilahi egyház és iskola vagyona 1680-ban.

7. Az egyház romlása.

Azon nyomásból, mely Leopold alatt egész Magyarországot és Erdélyt sújtotta, Zilahnak is kijutott az ő része. Zilah egy-magára a régi K.-Szolnokmegyére kirótt adónak egyhatodát ($\frac{1}{6}$) fizette. Ezenkívül azon háborus időkben az itt elvonult katonaságot élelmezni és fuvarozni kellett. „Minemü rendkívüli és ereje felett való megterheltetése volt, ugy most is van szegény Zilah városának” — mondja a megyéhez nyújtott folyamodványában — „mely mintegy ország kapuja ugy fekszik, az mindennapi rajtunk által meg által járó sok terhes s városunkat szinte utolsó pusztulásra kényszerítő katonai beszállásolások miatt, azt Isten és Nagyságtok is bölcsen tudhatja, kikre terjedő sok költségeink miatt, ugy erőnk felett való fuvarozásunk, és kimondhatatlan terheltetésünk miatt, szegény városunk tovább való megmaradhatása nem lehet, hanem ha a dolog megorvosoltatik“ stb.²⁾ A megorvoslás Leopold alatt igen soványan jött meg. A lakosság, mint Horváth Mihály megjegyzi, sóbányákkal gazdag hazájában, a mindennapi kenyeret sótalanul volt kénytelen enni. E körülmény azon feltevésre jogosít, hogy midőn Rákóczi Ferencz „az istenért és szabadságért“ jelszavu zászlója 1703-ban kitűzve lett, e vallását és szabadságát annyira szerető nép is alája csoportosult. Azonban nagyon megkeserülte. Sz.-Somlyót a kuruczok (igy nevezték a Rákóczi zászlója alatt harczoló felkelőket) elfoglalják, szétvervén onnan a kevés számból álló császári őrséget. Ennek hírére Rabutin császári tábornok Szebenből mintegy 400—500 főnyi német és rác dandárt küldött a kuruczokra. E dandár a kuruczokat meglepven, azokat szétugrasztá 1703.

¹⁾ Egyházi levéltár 6. sz.

²⁾ Megyei levéltár.

aug. 21-én. A visszatérő császári sereg Zilaht vagy azért, mert a menekvő kuruczokat befogadta, vagy azért, hogy a kuruczoknak ellent nem állott, aug. 22-én kirabolta, felprédálta s az egész várost felégette.¹⁾ A lakosok kevés elvihető ingóságaiikkal a Meszesre menekültek s ott mentették meg életüket. Ekkor történt, hogy a mostani királyutcán csak egy „tyukol“ maradt meg s innen nyerte volna a mostanig fennmaradt „tyukólutcza“ nevet.

Az egyház mindenét elvesztette a mivel birt. Hamuvá lett temploma, tornya, parochiális épületei, iskolája. A mi eléghető volt elégett minden. A harangok lehullottak a toronyból, az óra szerkezete összeolvadt. Csak a templom kormos falai maradtak meg jelezni a helyet, hol egykor az ur dicsértetett.

A lakosság a Meszesről nézte a borzasztó katasztrófát. Mídn a sereg elvonult s hajlékát felkeresni ismét visszatért, kétségbeejtő volt a látvány, mely elébe tárult. Hajlék nem volt. Az apa gyermekét, a gyermek apját, a férj nejét kereste; s a nagy szerencsétlenségben egyetlen szerencse a volt — ha megtalálta . .

A lakosság sokat vesztett, de nem mindent a hitet, hogy: „Erős vár a mi istenünk“ megtartotta.

II. SZAKASZ.

Az egyház romlásától az első professori állomás alapításáig. 1703—1800. A kiépülés és önfentartási küzdelem korszaka.

8. A protestánsok helyzetének áttekintése Magyarországon, Erdélyben. Szilágysági és Zilahvárosi viszonyok.

Hogy egyházunk nehéz helyzetét s küzdelmeit kellőleg megismerhessük, szükség a protestánsok helyzetét úgy Magyarországon, mint Erdélyben kissé áttekintenünk.

Magyarországon a bécsi és linczi békekötéseken alapuló (1606—1647.) a vallásszabadságot biztosító s becikkelyezett

¹⁾ Horváth Mihály: Magyarország története, Budapest, 1862. IV. köt. 289 lap.

törvényeket megerősítette I. Leopold „Koronázási diplomájában.” De e szabadságot a prot. soha sem élvezték, sőt annak árnyékából is alig maradt meg valami. A delegatum judicium, a prot. papoknak gályarabságra hurcoltatása, stb. stb. Ama gyászos emlékü tíz év (1671—1681.) kitörölhetetlen a nemzet emlékeiből.

A protestánsoknak szabad vallás gyakorlása csak bizonyos meghatározott árticularis helyeken engedtetett meg; más helyen nyilvános istenitiszteletet tartaniok szabad nem volt. Papot, tanítót nem tarthattak, templomot nem építhettek s a mi fő — az emberi kebel legszentebb érzése, a vallásos vélemény — ha nem egyezett az állami törekvésekkel — „honárulási” bűnténynek bélyegeztetett . . .

A 17. század sulya és nyomása áthatott, sőt megsúlyosbított a 18. században. A váci könyv nyújt kellő felvilágosítást. E könyv, melybe akkor kiadott kormányrendeletek vannak összeszedve, a rom. kath. papság részére adatott ki. A rendeletek mellett utasítások vannak, hogy a prot. lehető megszorításában egyforma eljárást kövessenek.

Az 1714. apr. 28-án kelt s a megyékhez is megküldött rendeletben meghagyatik, hogy: a prot. papok az árticularis helyeken kívül, minden papi teendőktől ovakodjanak; magánházaikban tartandó istenitiszteletre az idegeneket be ne bocsássák. A nem árticularis helyeken a papok, tanulók bocsáttassanak el. A papbért a rom. kath. papoknak fizessék. Iskolát ne tartssanak, s mindazon templomokat, alapítványokat, szentedényeket, melyek nem árticularis helyen találtnak, a rom. kath. papoknak adják át. A kath. ünnepeket tartsák meg. Ily értelmű rendeletek adtak ki 1720. febr. 26-án; 1728. márczius 5-én a helytartó tanács által. Azon rendelet, melyet III. Károly 1731. márcz. 21-én kiadott, szintén a fennebbi megszorításokat tartalmazza, sőt a prot. papokat a rom. kath. esperesek visitációja alá helyezi. A vegyes házasságok egészen a rom. kath. papság kezébe adatnak. Mária Terézia alatt az apostasia felségsértési bűnnek nyilvánítatik. Királyi engedély nélkül templomot, iskolát építeni, sőt a meglevőket reperálni, ujitani keményen megtiltatott.

A fennebbi rendeletek alapján, a rom. kath. papság vagy helyesebben a jezsuiták, erősen támogattatva a kormány részéről, 888 templomot vettek el a protestánsoktól.

Zilah nem volt árticuláris hely s hogy temploma megmaradt, nem vétetett el, azt az akkori lelkészének Zoványi P. György erélyes és bátor fellépésének lehet köszönni.

Erdélyben, a vallásszabadság országában is e századdal kezdődik el a protestánsok nyomása. 1700-ban betelepítettnek a jezsuiták. Nemsokára helyreállíttatik a rom. kath. püspökség. A Magyarországra kibocsátott rendeletek, melyek fennebb körvonalozva vannak, Erdélyre is kiterjesztetnek.

Ezek szerint a mi eddig jog volt, most kegyelemnek, a nyilvános istenitisztelet, templom-iskolaépítés kihágásnak, közbotránynak, sőt gonosz merényletnek nyilvánított az egyedül üdvözítő rom. kath. egyház befolyása, hogy ne mondjam uralkodása alatt a szeretet fejlődésének, a Jézus Krisztusnak örök dicsősségére.¹⁾

A Szilágyságban is a 18. század zavarokkal kezdődött el. A szabadságot szerető nép, az annyiféle elnyomatás, politikai és vallásos sérelmek által elkésérítve, a Rákóczi Ferencz neve alatt kitűzött forradalmi zászlók alá sorakozik. Zilah hol a császáriak, hol a forradalmi párt hatalmába került. Mindkét párt éreztette boszuját, mely a dúlásban, rabolásban és a felégetésben nyert kifejezést.²⁾ E mozgalom 8 évig tartotta örökös izgalomba a várost. Nyugalmát a szathmári békekötés (1711.) adta vissza, mely véget vetett a Rákóczi forradalomnak.

E század elején indult meg, s csaknem e század egész

¹⁾ Azoknak, kik ezen kort részletesebben megismerni ohajtják, a szöveg között említett műveken kívül, figyelmükbe ajánlom a következő műveket: „Kösziklán épült ház ostroma. Kocsi Csörgő Bálint. Lipcse, 1866. Sajtó alá adta Szilágyi S.” — „A protestantismus élet-halál harca a jezsuitismussal. Egervári Ödön. Pest, 1871. Két kötet.”

²⁾ A városi jegyzőkönyv amaz időre vonatkozólag így szól: „Amaz siralmasan említendő kuruczvilág után, midőn ujabbán a felséges római császárnak meghodoltunk volna, a mi kevesen fegyver miatt megmaradtunk, in anno 1710. a pestis sokakat, circiter 600-at városunkból a szomorú halál által kivágott. Ezen esztendőben kezdődött ezen protocolum, a régiek elégték. 1713.”

folyama alatt tartott a város kebelében azon éles, mondhatni dühös surlódás a nemesség és polgárság között, mely véres jele-
netektől sem volt ment, s mely csaknem a város teljes romlását
vonta maga után.¹⁾

Az egyház a tractussal jött szintén éles meghasonlásba s
éppen a legnyomasztóbb időben a kurucz világ alatt, mi az
egyház excommunicatiojával végződött.

A város kebelében e század folyama alatt kétszer volt
pestis. Első ízben 1710-ben, midőn mintegy 600-at vitt el.
Másodizben 1742-ben, midőn mintegy 1200 lakost vágott ki
az élők közül. Ez utóbbi pestis az Ermellékéről hozatott be s
az alszegutczán Szabó János házánál ütött ki.

Isten kegyelmének különös munkálkodása, hogy oly nehéz
körülmények között annyi sujtoló csapás, annyi belviszály után
megélt, helyreállithatta, fenntarthatta magát városunk és egy-
házunk! Hol legnagyobb veszély, ott van legközelebb az isteni
segély! E század első felében az isteni gondviselés oly bölcs,
tudományos s mély belátásu férfi kezébe adta e sokat hányt-
vetett s szenvedett város és egyház élethajójának kormányzását,
ki a zavargások, csapások s belversengések által felkorbácsolt
hullámokon is a megmenekülés kikötőjébe vezette be a gond-
jaira bizott drága hajót.

E szakaszban két fejezetet veszünk fel.

I-ső fejezetben az egyház történeti; II. fejezetben az
egyház vallásos életét tárgyaljuk.

I-ső fejezet. Az egyház történeti élete.

*9. Az egyház meghasonlik a traktussal; Excommunicáltatik.
Fülkei János zilahi praedikátor és Bicskei György scholamester
hivatalukból elmozdítatnak.*

A kurucz-világ alatt Debreczeni Foris István volt Zilahon
pásztor s egyszersmint az egyházmegye esperesse. Elaggott és
elgyengült szolgálja volt az urnak. A kurucz-világ alatti gya-
kori futás és a Meszesen való bujkálás alkalmával aggkoránál

¹⁾ Szilágyi Zilah történelméből. Pest.

s ezzel járó gyengeségénél fogva nem birt a hivekkel futni. A hiveknek, hogy papjok nem bir velök együtt futni, nehezökre esett. Ezt látva Baczoni Máté (tán papjelölt lehetett, mert a szilágyi papok névsorában nevét nem találtam meg) felbujtogatva a hiveket az öreg pap ellen, hogy kérjék ennek elmozdítását, az ő részére (Baczoni részére) pedig a bevizetési consensust.

A zilahiak ily kérelemmel jelennek meg Goroszlón 1708. máj. 9-én tartott partiális synoduson.

Azonban mielőtt a zilahiak kérése tárgyalatott volna ezen régebbi deliberatum: „Nulla mutatio, dislocatio Ministrorum admittitur“ confirmáltatik, s ezzel kapcsolatosan határoztatik: „Minthogy nagy méltánytalanság volna ez háborus időben sokképpen megkárosodott prédikátor aainak, több károkkal, (melyeket magával vonzott a helyből-helybe való költözés) helyekből amovealtatni, az hallgatók is tanítójukhoz soha másszor hidegebbek, mint most, nem lévén, ex lege: proximus quisquis sibi viselnénk gondot magunkra és a Krisztus szolgálit illető tisztességet kénytelenítettünk magunk oltalmazni, midőn auditorink ellenünk vannak ect. ect. több eféle okokra nézve ex vi canonis Hastiensis 4. deliberáltatik: Minden prédikátor helyben maradván, ekkleziáját semmi praetextus alatt ne változtassa.“

Közvetlenül e határozat hozatala után tárgyalás alá vétetik a zilahiak kérése, melyben „obtendálván T. Senior Debreczeni István uramnak testbeli erőtlenségét, hogy ő vélek mostani futásokban nem bujdoshatnak: T. Baczoni Máté uram bevitelére a szt. Synodustól kérnek consensust.“

A válasz, a hozott végzéssel még azon gyűlésből kiadatik, melynek szövege ez: „ez (t. i. a kérésök) ő nekiek denegaltatik, mivel már a deliberatum ratum. T. Senior ur ellen is semmi grávinának nem lévén ex vi can. Hust. 4. zilahi ekkleziájában hagyatik a szent synodustól, és a zilahiaknak consensus nem adatik.“

A zilahiak az adott válasszal nem elégednek meg, hanem az időközben Somlyón tartott part. synodushoz fordulnak ismét. A hol tárgyalatván határoztatott, mivel „a zilahi ekklat meg-

zavaró turbulens emberek elméjükből leírják Somlyóra, hogy a mi deliberatumunknak nem annuálhatnák, hanem consensus nélkül is Baczoni uramat beviszik“. . „mivel a G. Senior ur elfolyt esztendői bére hátra volt: collatis sufragiis ex vi can. min. 21. 30. 33. a goroszloi deliberatumunk confirmaltatik; insuper vakmerőségeknek jutalmául ex vi can. 51. G. Filkei János uram megtiltatik, hogy „a zilahiaknak ne szolgáljon a schola mesterrel együtt usque ad futuram synodum partialem.“ E dolognak eligazítására mind a sz. grämialis mind a szent partiális pecsétével idéztetnek a zilahiak ilosvai 6 junius esendő gyűlésünkre.“

Ilosván juni 6-án tartott partiális a somlyói végzést megerősíti. „Megjelennek a zilahiak is, de nem úgy mint idéztettek, azért a szent synodusnak semmit nem felelvén, sine apellatione készülnek a szent grämalisre Matolcsra.“ „Mely nagy indignitást nem szenvedhetvén a szt. synodus így deliberat:

„Mivel zilahi uraimék T. predikátoroknak rendes bérét meg nem adták, sőt mocskolták és kettős tisztességét denegálták contra can. 51: minden igaz ok nélkül helyéből kiakarják mozditani contra can. Hust. not. 4. 3; szt. synodusunk deliberatumának nem annuáltak, sőt ekkánk idéző pecsétét contemnálták contra can. Hust. not. 9. . Azért a predikátorok Zilahon és tractusunkban lévők inhibeáltatnak, semmi szükségökben nekik ne szolgáljanak excepte administratione et baptismi, — per annum.“

A zilahiak e végzés ellen a Matolcsra jan. 10-én tartott szt. grämialis synodusra fellebbeztek, mely az alszék ítéletét confirmálta így: „mivel a zilahiak ad dedecus synodi grämialis cum summo pastu más forummal fenyegetik a szt. grämialist, azért a zilahiaknak ezen causaja refutaltatik; hanem a venerab. szilágyi szent fraternitasnak deliberatuma invariabiliter in suo vigore fenn maradjon.“

A part. synodus pedig Filkei Jánosra kimondja, hogy miután „T. Filkei János ur sok tilalmunk, sőt somlyai végzésünk ellen (melyet a sz. ilosvai synodus confirmált) Zilahon fungált, sőt a canonokkal convinctatván azoknak magát nem

akarta alájok adni, azért praedicatori tisztétől suspendáltatik; notariusságát is ancittalja.“

. . . „De ad intercessionem multorum felvétetik, előbbeni hivatalába restituáltatik ea conditione, hogy mindenekben a szt. synodusi végzéseknak és a canonoknak engedelmeskedik.“

Azonban Filkei János uram a feltételt nem tartotta meg, hanem „contumaciter magát opponálja a zilabiak ellen való deliberatumnak és a schola-mesterrel Bicskei György urammal együtt fungál.“ „Azért mind ketten idéztetnek perecseni nov. 6-ra esendő gyűlésünkre.“

Az 1708 nov. 6-án tartott part. synodushoz „Zilah városa le ír kívánván tőlünk, hogy libertáljuk T. Filkei János és Bicskei György uramékat a szent szolgálatra, és hogy personalist nem comparealhattak a dézmálást vetik okul“ — de ennek daczára — „T. Filkei János és Bicskei György uramék ellen a szent synodus így deliberál:

„Mivel T. Filkei János és Bicskei György uramék mind a szent graemialis mind a szt. partialis deliberatuma ellen Zilahon fungáltanak és citáltatván ad reddendam facti sui rationem, conspirálván az excommunicata ekkleziával, contumaciter absentalták magukat Perecsenben 6 nov. 1708 egybegyűlt társaságunkból idéző pecsétünket contemnálván, azért vi canonum tisztekből mindketten exemthoraltatnak, a parochiában nem partiáltatnak és egész esztendő alatt ő kegyelmeket ordinarie illető Salloriumoknak fele in usus eccla elfoglaltatik“. . . „T. Filkei János ur pediglen, mivel ilosvai gyűlésünkben resumptioja után adott kezét s hitét meg nem tartotta: soha többé a szilági szent társaság conmembrumának nem ismertetik.“

A zilahiak levelére pedig következő válasz adatik: „egész igazításba vette volna a sz. synodus dolgukat, ha personalist compareáltak volna.“ „Hogy pediglen ő kegyelmök között T. Filkei János és Bicskei Gy. uramék szolgáljanak, abban a sz. synodus nem engedelmeskedhetik, mert a megnevezett személyek tisztektől exemthoráltattak.¹⁾

A perecseni sz. synoduson nov. 5-én eskették fel a trac-

---

¹⁾ Tractualis A. jegyzőkönyv. 268-tól 271. lap.

tuális jegyzőségre Zoványi P. György akkor somlyai papot, ki az elmozdított Filkei János helyére választatott meg.

A kedélyek azonban mind nem csilapultak le a mi megtetszik onnan, hogy a Peerben 1709 márc. 20-án tartott partialis synodus felír a szent, graemialishoz, hogy „mivel nagy zenebonát szerzett Baczoni úr a zilahiak és tiszteletes praedikátorok között kéri a szent graemiálist vegye végső igazításba e nagy controversiát.“

Annak, hogy a sz. graemialis mikép oldotta meg a kérdést, nem találhatik feljegyzés. Hihetőleg az idő gyógyította be az élessé vált szakadást. Mert Baczoni, Filkei, Bicskei, kik az izgalmat keltették, úgy látszik eltávoztak. Debreczeni uram is 1711-ben örök álmra hunyta le szemét.

10. Templom s egyházi épületek helyreállítása.

Az 1703-ban történt nagy égés után nem volt hajlék az Úr dicséretére . a muzsák befogadására. . . A lelkészek vagyonukat, ingóságaikat oda vesztve menhely nélkül . az írás szavai szerint nem volt hová fejüket lehajthatták volna. Az úrnak nyája, a hivek, kik fegyver által el nem pusztultak, szét futottak s a Meszesen vonták meg magukat. Csak néha-néha a romokat meglátogatni jöhettek elő az ellenségek gyakori keresztül vonulása miatt. Állandó lakás építéséről még nem is gondolkozhattak, mert most a kuruczok, majd a laboncok jöttek s romba döntötték azt, mit hosszas időn nagy fáradsággal az emberi szorgalom alkotott.

A lelkészek helyzete még szomorítóbb volt. A nép vallásos buzgósága a sok háboruszkodás miatt lehanyatlott; alig tartotta fenn magát, s lelkésze fenntartásáról annál kevésbé gondoskodott. Az úr házának, iskolának és a parochialis épületeknek építéséről szó sem lehetett a gyakori futás és bujdosás miatt, úgy hogy a felégetés után öt év múlva 1708-ban még sem templom, sem iskola, sem parochialis épületek nem voltak, mint a már fenn említett adatokból s azon meg hasonlásból következtetni lehet, mely Baczoni Máté izgatásai következtében az egyház testét részekre szaggatta.

Midőn néha-néha békés napok voltak az elégett templom

kormos falai között jöttek össze áhitatoskodásra s a romok között zengett fel a zsolozsma „Erős vár a mi istenünk.” A futások alkalmával a Meszes oldala, egy-egy terebélyes fa árnyéka szolgált az isteni-tisztelet helyiségéül. A monda szerint a Meszesnek „Észak” nevű helyén ma is mutogatnak egy helyet, a melyen még az emberi kéz alakításának nyomai is felfedezhetők, a hol a futások alatt Bacsoni Máté (az öreg Debreczeni F. István gyengesége miatt velők bujdosni nem tudott) beszédeit tartotta és Filkei János, midőn az egyház 1708-ban excommunicálva volt s a városban isteni-tiszteletet tartani megtiltatott, végezte — a tilalom ellenére — papi szolgálatait.

Azonban a nép az örökös izgatást megunva nyugalom után ohajtott, visszatért öreg papjához. Az ősz pátriárcha szeretettel fogadta, munkára, összesített munkára hívta fel a híveket. Felhívása nem maradt siker nélkül. A templom falai részben csak hamar földel alá kerültek; a kántori kart, mely szintén elégett volt, felemelteti, s a parochiális épületek falait szintén felhúztatja. A következő évben Bodoki István vezeti tovább a munkálatot. A templom elmaradt része az ifjuság karja felett bezsendelyeztetett, valamint a két parochiális épület is.¹⁾

Földel alatt volt már a templom, de hiányzott a belső felszerelés, a torony kijavitása, befödése, s a mi fő az iskola építés.

Bodoki 1712-ben Berkeszre vitetvén, még ez évben Zoványi P. György hozatott el Somlyóról papnak.

Zoványi P. György már mint szilágyi senior (esperes) rendíthetlen buzgalommal s kitartással fogott az elesett egyház felemeléséhez.

Zoványinak főtörekvése a torony helyreállítására, a templom felszerelésére és iskola építésére irányult.

A torony befedethetésére nézve a városi hatósághoz fordult, s nem talált siket fülekre. A városi tanács 1713. febr. 14-én tartott ülésében, hogy „végeztetett a becsületes tanács által, hogy a romlott toronynak építésére nemzetes Matoltsi

¹⁾ A katedrán lévő biblia első lapjára vannak a felhasznált adatok feljegyezve.

György ur (hihetőleg egyházi főgondnok) a czimmermányokkal (ácsokkal) megalkuván, Jó Istenünk kegyelméből mi is valamivel isten megáldott bennünket, ökreinkkel, pénzünkkel, tehetségünkkel segíteni el nem mulasztjuk, szívünk szerint akarva az Isten dicsőségét előmozdítani.“¹⁾

A torony földelének készítése alatt 1713. márc. 16-a estve érkezett városunkba If. Apafy Mihály holt teste és 18-a vitétt tovább Erdélybe. Az egyház is szokásos temetési szertartásaival tiszteletének kifejezést adva azon isteni tiszteleteken, melyek a holttest itt léte alatt tartattak, gyász énekek és könyörgések mondatlak.

A torony földél alá jött. Az 1704-ben újra öntött harang benne elhelyeztetett. Most a templom belső részének felszerelése következett. A menyegyzet készítettetett el. A kihaltak látszott régi buzgóság is kezdett feltámadni s új életet nyerni. Kis Bálint s felesége Katona Sára és Száva Sándor s felesége Bikfalvi Éva 1715-ben a templomot kívül-belől kivakoltatták és meszeltették.

1717-ben újra öntetett a második harang s elhelyeztetett a toronyban. A békésebb s boldogabb napokban a hivek élénk buzgósága következtében szépen haladott előre az úr házának felszerelése. De az Úr megakadályozá a gyors helyreállítást. 1719-ben ismét nehéz idő borult e sokat szenvedett egyházra. Ez alkalommal nem a hadfiak, nem a lázadók, nem a laboncok, kuruczok rohanták, rabolták, dulták s égették fel városunkat. nem . hanem a megvetett, megsértett s megbántott Úr jött el ítéletet tartani. Óriási vihar lepte meg a várost. Rettentő mennydörgés reszkettette meg a földet s az embereket. Villám-villámot ért. A menykő hullott sűrűn . s azok közül egy a templomot érte. . A templom s torony födele lángba állott. . S ime mit az emberi szorgalom és áldozat alig végzett el, ismét megsemmisült. A szakadó zápor gátolta a lángok tovább terjedését s nagyobb károk előállítását.

Zoványi előtt ismét egy hosszú, nehéz és fáradságos mun-

¹⁾ Városi jegyzőkönyv.

ka állott. De csüggedés nélkül állott szembe az óriási feladattal. A kormos falak közé a szabad ég alá gyűjté hiveit és szollá a haragos, de kiengesztelt Istennek ígését, hogy „megpróbálja azokat az Űr, a kiket szeret.“ A lakosság már a Rákóczy-főle forradalom rombolásait helyreállítva, jóllétnek kezdett örövendeni. Zoványi lelkes szavai már tehetős polgárok szívében fogamszottak meg. Felkelt az egyház kicsinyje nagyja, hogy a templom és tornyot helyreállítva földél alatt dicsérhessék az igazságos Istent. Egyesített erővel a nehéz munkát gyorsan elvégezték. A templom és torony már 1721-ben földél alatt volt. Zoványi ismét felkereste azokat a nemes szíveket, kik 1715-ben a templom díszítése körül oly nagy áldozatot hoztak vala. Nem talált siket fülekre. Kis Bálint s felesége Katona Sára és Száva Pál s felesége Bikfalvi Éva a templomot másod izben is kivakoltatták és kimeszeltették 1725-ben. Az apróbb felszerelés, az évek folyamán már könnyebben haladt előre. A templomot padokkal, ülőhelyekkel látták el. Az ifjuság khorusát (kar) mely eddig a torony felől volt (mostani kő-kar) a templom szembe való részébe, a mostani orgonai kar helyére tették át, mely akkor sanctuariumnak nevezetett. Az egyesek adakozása folytán, közkölségen elkészítettett a templom menyyezete is. Zoványi a templom déli ajtaját ékes faragott kövekkel rakatta ki; ujra öntette az 1704-ben öntött, de elhasadt harangot, a toronyra pléh gombot tétetett; ujra öntette a második harangot is, sőt a toronyórát is helyreállíttatta; az úrasztalát szőnyeggel vonta be; a kathedrát byssyna clepsydoniával ékesíttette sat. stb. A templomhoz két felőlről alkalmas feljárót készíttettek; a templomra négy ajtót vágtak; egészen újból két porticust építtettek s a templom falait kívülről újból is kijavították a Zoványi vezetése alatt.¹⁾ *)

Az iskolát fundamentumából ujra építtette Zoványi mint alább meglátjuk.

---

¹⁾ Az említett adatok a harangok feliratain és a biblia első lapján vannak feljegyezve.

*) *Jegyzet.* A templomnak akkor nem volt meg a mostani északi és déli hajója, hanem a mostani kőkartól kezdve az orgona felé elnyúló középhajója volt meg.

Zoványi vezetése és munkálkodása következtében épült a mostan újra gerendázott és fedelezett felső papi lak is 1745-ben, mikor Barta Mihály volt a városi főbíró. E parochián lakott Zoványi. Erős fallal s bolthajtásos erős pinczékkel van ellátva. 134 év múlva is egyetlen repedés vagy hasadás nem mutatkozik az épületeken, s alkalmas arra, hogy most új statúr és cserép fedéllel lássák el. Általán a Zoványi alatt épült épületek szilárdak s erősek, úgy hogy 150 év múlva is használhatók, mint a mostani bel-leány-iskola helyiség tanúsítja. A mester-gerendán következő felirat találtatik: „*Industria et sumtibus piorum Ecclesiae reformatae Zilahiensis surexit haec Domus Partemp. G. P. Zovanyi Episcopi ut et primar. judicis Michael Bartha 1745.*“

1770-be Barta János kurátorsága alatt Rodics János és Szép Mihály ács mesterek 48 m. forintért újra zsendelyezték a templomot. A következő évben kivakoltatták és meszeltették. Az iskolához egy új épületet toldottak és a templomot és iskolát kökerítéssel akarták körül venni, de a gubernium a felterjesztett panasz s megejtett vizsgálat alapján — noha semmi gravamen ellene felhozható nem volt — 58—1772 sz. a. kiadott rendeletében a további építkezést betiltotta.¹⁾

Az alsó papilak bolthajtásos pinczékkel és szobákkal 1774-ben építettett, de falai meghasadozván 1864-ben leszedetett s annak helyére építettett a mostani díszes alsó parochia.

11. Zoványi korában a város és egyház által szerkesztett egy új díjlevél.

A város és egyház csak nem egy és ugyanazon testület lévén gyakran megtörtént, hogy az egyház ügyei a városi tanácsban is előfordultak s a két testület együtt intézte el azokat. A városi főjegyző hosszas időn az egyháztanács főjegyzője is volt. Az alább szó szerint közlendő díjlevél is a városi tanács jegyzőkönyvében is előfordul.

„Anno 1741 die 8-va novembris. Tapasztalván a zilahi ref. eccla, hogy praedikatori sokszor megfogyatkoznak a dézmabeli fizetés miatt, az időnek mivolta szerint maga önként

¹⁾ Megyei levéltár; és egyházi levéltár.

való szabad akaratjából kívánta megőregbiteni az addig való rendes Sallariumot eképpen örök megtartásul:

1) Valamelyik gazda ember dézmát ad mind szőlőjéből, buzájából, az egyéb fizetéssel nem tartozik, hanem az esketésért három mariassal ha a templomban esküszik, ha maga házánál hét mariassal; halotti praedikatioért három mariassal; keresztelésért 24 pénzzel.

2) Valamely gazda ember csak szőlőjéből ad dézmát, buzájából pedig nem, tartozik adni egy véka búzát esztendőnként.

3) Valamely gazda ember se szőlőjéből sem buzájából semmi dézmát nem ad, tartozik adni két véka búzát.

4) A mely embernek háza nincsen, hanem más házába lakik, de sem szőlője nincsen, sem búzát nem vetett, az olyan esztendőnként tartozik adni egy véka búzát.¹⁾

5) Mikor az isten megvonja áldását, hogy jó bor nem terem, tehát egyik-egyik pap, maga italára hozhat be másunnán 80—80 veder bort, de ne korcsmára.

6) Tűzifára egyik-egyik papnak esztendőnként 8 frt. adasék a perselyből, a scholamesternek pedig hat máriás.

7) A scholamesternek, a mely gazda bort nem ad, vagy telyességgel alkalmatlan a bor, tehát öt sustákkal tartozik minden gazda ember a másfél veder must helyében; Ha mikor pedig a must jó lesz, tartozik a gazda ember borral fizetni másfél vedret, a scholamester is tartozik elvenni.

Minthogy pedig ezen oblatuma a tanácsnak és az egész zilahi ekkleziának, önként és szabad akarat szerint való, csak a reformata ekkleziának és papjainak conferaltatott és a scholamesternek; hogy ha más religion lévő papok és akármiféle rendűek, kívánnának ezen oblatumból részt venni, hatalmában és szabadságában leszen a tanácsnak és városnak ezen oblatumot simpliciter annihilálni és subtrahálni.

Ezen fenn specificált oblatum pedig, mind Zilah városa protocullumába, mind az eccla matriumába pro futura, minden változás nélkül beirattatnak.

Subscriptum erat Zilah mezővárosának Tanácsa és lakossi közönségének 1741 8. november.“

¹⁾ A tractualis sárga könyvből, hová a díjlevelek bejegyezve vannak, iratott ki.

12. Templom elvételére való törekvés.

Alig végezte be Zoványi a templom helyreállításának és felszentelésének nehéz munkáját, midőn annak elvétele a rom. kath. fő urak által czélba vétetett. Abban az időben, mikor Magyarország területén 888 templom erőszakkal vétetett el a protestánsoktól, hogy a zilahi a hivek birtokában maradhatott, az az isteni segedelem mellett Zoványi P. György zilahi első pap és püspök tekintélyének és okosságának köszönhető.

Három izben tétetett kísérlet a templom elfoglalására.

Az első kísérlet 1736-ban tétetett, a mit Szilágyi F. ekkép ad elő: „Egy katolikus előkellő ur¹⁾ Zilahra bevitt egy század német lovasságot; melyet a piacra felállítván, annak kapitányát Zoványi Györgyhöz küldi, hogy a reform. templom kulcsait tőle elkérje, mert ő felségétől parancsolatja van, azt a zilahi rom. kath. egyházközség részére elfoglalni. Zoványi hallott valamit a dolog felől, s azért elővigyázatból a czintermet és tornyot emberekkel megrakta, s maga papi öltözetben a templom előtt sétált, s várta mi történik. A kapitány azon közben oda érkezik s elmondja mi dologban jár; mire a püspök őt figyelmeztette, hogy a katonaságot a városba vivő úrtól bizonyosan rá van szedve, a kinek olyan parancsolatja a királytól nincs, de azt a maga vallása iránti vak buzgótsága, s annak a reformatusokat gyűlölő papjai készítették fel s bízták rá azon törvénytelen és erőszakos cselekedet megkísértésére s rá mutatva a templomot oltalmazó fegyveres embereire mondá: hogy készen várja, ha csakugyan azon úr csöndös időben oly lármát sőt öldöklést akarna véghez vinni. Midőn ennek következtében, a kapitány, már szinte a templomig felnyuló csapatjához visszavért, az említett urat az állítólagos felsőbb parancs előmutatására komolyan felszólítá, de ki azt tenni nem tudta, miért a kapitány kijelentve, hogy a rábizott katonaságot ilyen öldöklésre használni nem engedi, valamint a bölcs és derék főpásztor iránti tiszteletét is kifejezve, a trombitával az indulóra jelt adott s századjával visszafordult.“²⁾

¹⁾ Szilágyi szerint Görcsönt bíró b. Andrassy, vagy Zilah földesurának fia, József, kinek fia jezsuita lett.

²⁾ Szilágyi P. Zilah történetéből. Pest 1870. 71 lap.

Ez időben történt s ugyan azért — ha a templom elfoglalási törekvésekkel összefüggésben nincs is — itt kell megemlítenem azon fontos szolgálatot, melyet tett Zoványi úgy a nemességnek, mint a polgárságnak. Ugyanis a nemesség és polgárság között ez alkalommal másodszer éles összeütközés keletkezett, mely csak nem véres verekedéssé fajult. A polgárság a nemességet a barompiacson megtámadja. A nemesség egy házába menekül s ott keres oltalmat. Zoványi lakásán a felső paplakon meghallja a lármát, s értesülve az eseményről gyorsan az összetűzés színhelyére megyen. A felzúdult polgárság összegyűlve volt s isszonyu dühvel a nemesek lekonzolására készült. Zoványi megjelen. Szeliden lecsendesedésre inti, de szavai nem hallgatattak meg. A válságos pillanatban saját tekintélyéhez fordul, . . . s dörgő hangon parancsolólag szól a felbőszült néphez: „Vagy szűnjetek meg a további erőszakoskodástól, vagy engem is verjeteek agyon.“ Az ősz patriarcha szavai hatottak. A felbőszült nép lecsendesült, . . . s így eleje lett vége egy olyan eshetőleges vérontásnak, mely örökös szennyfoltot hagyott volna Zilahváros polgárságának jellemén.

Az első templom elfoglalási kísérlet után hét év múlva 1743-ban szintén fegyveres erővel próbáltatott meg a templom és a parochiális épületek elvétele. De siker nélkül. Az első izbeni sikeres ellentállás felbátorította a polgárokat. Zoványi felszólítására már egy kis dandár csoportosult a templom védelmére. A kapitány látva, hogy az ősz püspök és a fanatizált nép holttestén át juthat csak a templomig, századával együtt visszavonult. Így Zoványi az ő okosságával és tekintélyével e második erőszakos kísérletet is megheiusította.

Harmadik kísérlet a templom elfoglalására 1752-ben, a dézmanegyed erőszakos elvételét követő évben történt. Ez alkalommal nem használtatott fel katonai erő, hanem ravasz és álnok utakon tétetett meg a kísérlet a templom eltulajdonítására. Ugyanis Andrassy Ferencz megjelen Zilahon, mint végrehajtója azon rendeletnek, mely 1752 april hóban lett a gubernium által kiadva, s melyben a lakósok (felekezetek) az egymás iránti torzszalkodás veszélyes voltára figyelmeztetve, keményen megrendeltetik, hogy a lakósok egymás iránti engedel-

messég és előzékenység által tartsák fenn a békességet. Az előjárásnak (városi) megparancsoltatik ezen rendelet pontos végrehajtása.¹⁾ Andrassy Ferencz mint látszik, hogy a clerus s tán az udvar előtt is némi érdemeket szerezzen magának, ezen rugékony alappal bíró rendeletnél fogva, a zilahi ref. templom elvételét tűzte ki czélul. Azon év nevezett havában a plébánus lakására hivatván a városi előjáróságot (város és egyház egy és ugyanazon testület volt) lehető sima alakban felhívja a ref. templom átadására, . . . „offerálván, hogy ha kedvét töltének, minden lehető szolgálatját sőt elhallgatná a . . . „casusokat.“²⁾

A város előjárósága megrendülve e kijelentésre, mint eklezsia egy keservesen panaszkodó levélben azon alázatos kéréssel fordul a gróf gubernátorhoz, hogy e lesújtó csapástól mentené meg őket. „Mit véthettünk“ — így szól a folyamodvány — „hogy ő felségének annyi hiv, igazságosan contribuáló, és maga igaz fidelitását mindenkben megtartott és tartó népe olyanokban keserítetik, melyekben legnagyobb bánata lehet“... „Avagy elszenvedhetjük-e minden más gonosz cselekedetének büntetését?“ sat. sat. . . „Leborulva“ kéri a mltgs gróf gubernátort, hogy közbenjárásával Andrassy bárót a templom elvételi szándékától tartaná vissza.

Érdeességénél fogva ide jegyzem gróf Haller Jánosnak Szebenben 1752. máj. 2-án ezen folyamodvány oldalán adott válaszát: „Megolvasyán instans ő kegyelmek memorialisat, mlt. Andrassy Ferencz propositioját értem, melylyel még eddig effective senkinek nem ártott, tudom pedig oly értelmes mltgs személynek lenni, a ki moderatioval minden alienumot eltávolztatott, kedvetlenségre valakinek alkalmatosságot nem keres, prosoperabundanti, mindazonáltal ez alkalmatossággal, nevezett mlt. urnak is informatióját kívánom.“³⁾

S mint a következő megmutatta csakugyan informálta is a gróf gubernator. Andrassy Ferenczet, mert azóta nem lépett fel követelésével s a zilahiak ma is templomuk birtokában vannak.

¹⁾ Egyházi levéltár.

²⁾ Hogy mik voltak azon „casusok“ „a prot. városi előjáróság zaklatása“ czimű pont alatt olvasható.

³⁾ Egyház levéltára 6. sz.

A szájhagyomány még fenntartott annyit, hogy bizonyos szerzetesek oly képpen akarták a templomot kézrekeríteni, miszerint állruhában a szentelt ostyát akarták becsempészni, az úrasztalára letenni, s erre kijelenteni, hogy a templom miénk, mert a szentelt ostya vagy szentség által felszenteltetett; mit megtudva a polgárok heteken át rendre őrizték volna a templomot, ismeretlen egyént senkit nem bocsátva be a templomba. De erre nézve nincsenek írott adataink kezeink között.

A templom megtartása körül legtöbb buzgalmat és áldozatot fejtettek ki püspök papjak vezetése alatt az egyház akkori előjárói, kiknek érdemeit az orgona balján, a templom oldalára függesztett táblán olvasható következő vers örökítette meg:

„1752.“ „E templom dicséri kuratorok nevét
 Udvarhelyi Szabó József kegyességét
 És Éltető János buzgó kegyességét
 A kik munkálkodták Isten dicsőségét.“

13. Dézma elvétele.

Zoványi György feljegyzése szerint, mint már említve volt a zilahi ref. papok dézmaibeli fizetése 1570-ben vette kezdetét, s a fizetés állott 1750-ig, tehát 180 esztendeig. Midőn a zilahi ref. templom két ízben karhatalommal megpróbált elvétele nem sikerült, a protestánsok zaklatásában soha ki nem fáradt r. clerus más oldalon próbálta megingatni ez erős tiszta magyar vallásu egyházat. S fájdalom itt már sikerhez jutott. Az egyház ellen a felperes, ítélő bíró s végrehajtó hatalom, a clerus, gubernium s az udvar volt. s az egyház dézmája elesett. Zoványi, ki elég erős s befolyásos volt arra, hogy egyházának a templomot az erőszak és ravaszság daczára megtartsa, gyenge volt arra, hogy saját és jogutódai a zilahi papok részére a dézmafizetést megtarthassa.

A fiskus az udvari kincstárnok meghagyása következtében 1747-ben indit pert a dézmára nézve a zilahi papok ellen. A gubernium Szebenből 1747. szept. hóban Rác Páter és Dévai Jeremias specialiter kiküldött biztosok által tanuvallomást (es-

ketést) keltet fel a dézma tárgyában.¹⁾ Számos megnevezett és megidézett tanuk közül csak hadadi b. Wesselényi Ferencz, Kémeri Zsoloni László és Sándor, kis-dobai Nagy Pál, Hal-mágy István és Ferencz mint b. Wesselényi Ferencz tisztjei hallgattatnak ki.

Következő két kérdésre kellett feleletet adni:

„I-mo Tudja-e nyilván s egyenesen tanu, értette-e, hal-lotta-e, hogy nemes Középszolnok vármegyében, Zilah mezővá-rosában, mind az nemesség mind pedig az ott való reformatált Eccla magok privilegiumok szerint való jussokat, hogy t. i. az nobilitált fundusaktól az nemesek dézmát nem adtak. Az Eccla pedig a dézmának háromfelét birták, usuálták, manuálták mind az idő alatt, mikor a zilahi dezma a mlgos Rédei familia is transactionariussi és azoknak realis pacifica possessiojokban voltak?”

„II-do Valaha valaki kereste-e vagy a nemességet vagy az ecclat ezen privilegiumoknak és beneficiumoknak amissiojokra, vagy soha senki ezen óráig is törvényes uton nem kereste?”

A tanuk összhangzólag vallják: „ad I-mo privilegiumos és nemes fundusokat bírók dézmát nem adtak“ . . „a eccla pedig a dezmának három felét birta s manuteneálta míg a mlgs Rédei familia s transactionariussi birták“ . . „A neme-sek pedig adtak saltem vigesimát az oda való ref. papoknak, melyekről privilegiumok is lészen, mivel a papok matriculajaba interalva vagyon.“ Ad II-do B. Wesselényi: „Hallottam édes atyám uramtól, hogy camarae consularius Hann uram idejében, a dezmaról egész K. sz. megye produkálván, Zilah is produ-kalt.“ Zsoloni Sándor: „Hogy pedig valaha valaki kereste volna vagy a nemességet vagy a ref. papokat ebbéli jussokban megkívánván háborítani, mind ez ideig én ezt nem hallottam s nem tudom.“

Ezen tanuvallomás a zilahi papok javára ütött ki. De azért a fiscus nem szüntette be a pert, hanem az egyezkedés terére lép és Schmidt Antal udvarbirája, mint megbizottja által békés kiegyenlítést próbál el. De a ref. papok egyfelől bizva

¹⁾ Egyházi levéltár. 5. sz.

a törvény védelmében és igazságokban, másfelől az esketés eredményéről is értesülve, alkudozásba nem bocsátkoztak, hanem az eredetiben felmutatott fejedelmi és királyi adomány levelekre hivatkozva, százados jogaik gyakorlásában további meghagyatásokat kértek. Azonban számításukban nagyon megcsalatkoztak. Bornemisza Ignác, Mária Theresia kincstárnoka 1750-ben karhatalmat (katonaságot) küld ki s erőszakkal a dézmát előre lefoglaltatta. Hogy e perben melyik fórum? s milyen indoklással hozott ítéletet, melynek alapján a dézma lefoglaltatott, nem találtam meg.

„Itt vagyon [vége a zilahi papok dézmájának“, mondja Zoványi gazdasági jegyzeteiben, „mert anno 1751. június 19-én kijövén Erdélyből két cancellista u. m. Kato Antal és Nagy Péter, a fiscális director zalatnai Dobra Péter parancsolatjából, elfoglalák a dézmát végképpen, statualván benne udvarbirónak a Harminczadost, Schmidt Antalt“ . . . „melyet birt a ref. eccia pacifice ab anno 1570. esztendőtl fogva.“

Ugyanekkor nevezett cancellisták Zoványi György püspök és esperes és Vajadi Mihály zilahi ref. papoktól, karhatalommal erőszakkal a dézmára vonatkozó eredeti adomány-leveleket, s egyéb erre vonatkozó okmányokat is elvettek. Zoványi és paptársa csak miután az eredeti okmányokat lemásolták, a városi tanács által hitelesítették, engedve a kényszernek, a városi tanács és az egyházi előljáróság jelenlétében adták át a kiküldött végrehajtóknak.

Az eredeti okmányok többé nem is kerültek vissza, hanem az említett másolatok vannak meg levéltárunkban és szintén az egyházmegyei sárgakönyvben.

Az ilyen semmi jogra, törvénytiszteletre nem tekintő eljárások a protestánsokkal szemben abban az időben, napirenden voltak.

A zilahi egyház 1753-ban az erdélyi ev. ref. egyházkerület főconsistoriumához fordul s esdve kéri: ügyét venné pártfogásába, s befolyásával az erőhatalommal elvett dézma visszaadását eszközölné ki. . . Honnan azon utasítás jött: folyamodjanak az udvarhoz s ő az agent Dömjén uramat utasítani fogja a szükséges lépések megtételére.

Hogy nyújtottak-e be folyamodványt az udvarhoz vagy nem, s minő elbánásban részesült . . nincsenek adataink.

Még egyszer Mohai János zilahi első pap, Kis Bálint és Polgári Márton mint kurátorok, kegyelmi uton, hogy „hallgatásuk által nehogy a dézma erőszakos elvételébe beléegyezni láttassanak“ felfolyamodnak a kir. udvarhoz 1777-ben. Válaszul ennyi van a kérelemre írva: „Lecta.“¹⁾

Ezen kívül nem akadtam nyomára annak, hogy az erőszakkal elvett dézma visszaszerzésére ujabbán lépések tétettek volna.

A ref. papoktól elvett dézma még az elvétel évében 1751-ben Mária Terézia által a rom. k. egyháznak s jelesen annak papi fizetésére adományoztatott, s ma is annak birtokában van. A dézma kárpótlás kamatait a plébánus élvezi. A kárpótlási kamat felül van 1900 frton.

14. A rom. cath. egyház keletkezése.

A reformátio megalapításától 1751-ig csak ev. ref. vallás felekezet volt városunkban. Az egy és ugyanazon testületet csak más-más előljáróság vezette. Az egyház ügyei igen sokszor a városi tanácsban nyertek megoldást.

1751-ben alapítja Mária Terézia királyné a rom. k. egyházat, a plébánusok fizetésére adván a ref. papoktól elvett dézmát.

Első plébánus Eöri Ferencz volt 1751-ben; utána Szolga Lőrincz jött 1762-ben.

Az isteni tisztelet kezdetben egy magány házból átalakított kápolnában tartatott; közvetlen a kápolna mellett s azzal egy földél alatt levő szoba a plébánus lakásául szolgált.

A zilahi rom. k. templom építéséről 1780. máj. 31-én kelt királyi rendeletben történt gondoskodás. Ugyanis Cserei Farkas Krasznán lakó nyugalmazott udvari tanácsos, egy az udvarhoz intézett felterjesztésében indítványozza, hogy Zilahon, Tasnádon, Krasznán a nagy-váradai püspökség intercalaris jövedelméből, r. k. templomok építtetnének. Az udvar elfogadja

¹⁾ Egyházi levéltár.

s e célra 5000 frtot utal ki; s egyszersmind a megyei folytonos táblának meghagyja, hogy a római katolikusokat írják össze. Az összeírás megtörtént. Zilahon 207, a vidékével 330, Tasnádon 1400, Krasznán 105 rom. k. lélek találtatott.

A zilahi r. k. templom számára az 5000 frtból 1500 frt adatott. Ebből épült az 1873-ik évig használt templom, mikor egy nagy és pompás templom építéséhez fogtak a régi templom szomszédságában az állam mint főpatronus segédkezése mellett.

Ezt megelőzőleg igen diszes és kényelmes plébánia építetett, s melléképületekkel is gondosan fel van szerelve.

15. A templom kibővítése, északi és déli hajójának építése.

(Folytatása a 10.-nek.)

A folytonos betelepülés következtében a hivek száma a 18 század második felében annyira felszaporodott, hogy az eddigi egy hajóval bíró templom a hivek befogadására igen szűknek bizonyult be. A hivek egy nagy része a templom ajtóik előtt állva vett részt az isteni tiszteletben, mert a templomba nem fértek be. Azonban a rossz esős időjárások alkalmával a templomból való künnmaradás igen kellemetlen volt, s ily esetek alkalmával többször és többen a szomszéd Egrespatakra mentek az urat dicsérni.

E bajon kezdetben úgy igyekeztek segíteni, hogy a templom északi és déli ajtajához deszkából tágas porticust építettek. Azonban ezzel sem lett a bajon segítve, mert egyfelől a portikusok sem fogadhatták be mind a hiveket, másfelől a portikusba szorult hivek az időjárás viszontagságainak ki voltak téve.

E körülmény mind inkább azon gondolatot érlelte meg a hiveknél, hogy az említett bajon gyökeresen csak úgy lehetne segíteni, ha a templom két oldala, két új hajóval bővítették ki, úgy, hogy a templom három hajója, a templom piacza keresztezzék egymást s a templom állása keresztalakot nyerjen. A templom naponként érzett szűk volta, e gondolatot naponként érlelte és 1775-ben öszhangzó elhatározássá vált.

Hozzá fognak az előkészületekhez. A „kalandosok“ a gyűj-

tést pénzben és építési anyagban megkezdik. Az időben nem csak pénz, anyagi erő és akarat kívántatott meg az építéshez, hanem a mindezeknél sokkal nehezebben megszerezhető királyi engedély az építkezésre.

Királyi engedély nélkül építkezni vagy meglevő épületeit kiigazítani is keményen meg volt tiltva az egyházaknak. A ref. egyházak a kért engedélyt ritkán, s legtöbbször midőn új alapra akartak építeni, meg nem nyerték. Azonban a zilahi egyház nem vesztette el bizodalmát s próbát tesz.

A zilahi „helvét hitvallásu polgárok s lakósok“ 1779. októberben az erdélyi guberniumhoz kérelmet nyújtanak be, melyben azon okból, mert az egyház tagjai annyira megszapordtak, hogy a templomba be nem férnek, s így sokan alkalmatlan rossz időben is künn a szabad ég alatt vannak az isteni tisztelet folyama alatt: . . . kéri, hogy a templom déli ajtója előtt deszkából épített tornác helyére, tartósabb anyagból 300 ember számára nagyobb tornácot (porticus), s szintén ezzel szemben a templom másik oldalán is egy hasonló nagyságu tornácot építeni engednék meg. S egyszersmind a nagymértékben roskadozó s összeomlással fenyegető torony kijavítására nézve is a legkegyelmesebb királyi engedély megadásáért esedeznek.¹⁾

A kir. gubernium fentebbi kérelmét az egyháznak nov. 4-én Közép-Szolnokmegye folytonos táblájához teszi véleményadás végett.

Nevézett tábla Zorothi István és Szodorai Zsigmond ülnököket küldi ki, kik a templomot és tornyot megvizsgálván, arról jelentést tesznek.

A tábla a jelentést 1780. jan. 1-én küldi fel a kir. guberniumhoz.²⁾

A kir. gubernium a következő 4 pontra kér felvilágosítást:

1. Szükséges-e a tornyot kijavítani?
2. Van-e a templom nagyobbitására szükség?
3. Mennyi a templomba járó lelkek száma?
4. Van-e a torony kijavítására és a templom nagyobbitására megkívántató alap, az adózó nép megterhelhetése nélkül?

¹⁾ Zilahi egyház levélt. 15. sz.

²⁾ Szilágyi F. Zilah történelméből. Pest. 1870.

E kérdésekre következő feleletet adtak :

1-re. A tornyot „szemesen és gondosan“ megvizsgálván, úgy találták, hogy miután az eszázad folytában két versen elégett, s nehányszor kemény földindulások által megrongáltatott, annyira meggyengült, hogy a harangok huzását többé, nagy veszély nélkül, ki nem állhatja, mert tetejétől talpáig, mindkét oldalon látható hasadást mutat: „Quod a cacumine turris; ad fundamentum usque ab utroque latere apparenter, modoquo horribili dissoluta existat.“

2-ra. A templom javítása és nagyobbitása is az irt okokból szükséges, mert abba most, gondos megvizsgálás folytán, 2000 embernél több be nem fér.

3-ra. E kérdésben kifejtett parancs következtében, a reformatusok számáról összeírást készítvén, a csecesemőkön kívül 3028-nak találták. A templom nagyobbitása annyival inkább szükséges, mivel Zilahra, mint a megye főhelyére, a reformatus ülnökökön kívül, minden törvénykezési időszakra, számos perlekedők s mások is összegyűlni s az isteni tiszteletet meglátogatni szokták.

4-re. Megkérdezvén az egyház gondnokait s a helybeli consistorium tagjait, azoknak nyilatkozata szerint a templom nagyobbitása sok költségbe nem fog kerülni, miután arra a Meszes hegy elegendő s könnyen szállítható kőanyagot nyújt. Pénz voltaképpen csak a kőmivesek és ácsok számára kívántatik, mire a kívántató alap meg van. Ugyanis

a) Az ekkleziának kamatokból befolyó jövedelme 327 mft. 36 denár.

b) Azon 364 mft és 99 denár, melyet mint közelebbi öt évben egyházi pénztárnokok liquidaltatása folytán heverő hátrálék összeget behajtani kell.

c) A „tyukol“-utczai „Kalandos-társulat“ már három évtől fogva az említett szükséges célra 60 mftot gyűjtött. Végre

d) A tervezett nagyobbitás alapja leend a jóltevő uraságok, valamint a helybeli nemesek önkéntes pénzbeli segélye; nem kevésbbé az adózó polgároknak az ekklezsia javára a kézmunkák tételében eddig is tapasztalt buzgósága, mi azok részéről történt nyilatkozat szerint most is mindig készen áll.

Senki sem fog azért az adakozásra kényszeríttetni, sem pedig ily czélból semmi kirovás sem fog történni. Szóval: a fennforgó szent czél elérésére egyik legszebb s legbiztosabb, mert élő és erkölcsi alap-, Zilah város reformatus polgárainak, minden időben kitűnt jótékonsága s áldozatkészsége.

A vármegyei tábla ezen tudósítása alapján a kir. gubernium, az egyház folyamodását 1780. febr. 24-én a királynéhoz ajánlattal felterjeszti.

Ugyanezt tette az erdélyi udvari kancellária is, a nevezett folyamodványt a felséghez ugyanazon év marczius 21-én tartott üléséből ajánlattal felterjeszti. Ez ülésben báró Reischach Thaddeus udvari kancellár elnöklete alatt b. Vondermarek, Horvát, Haan, Székely és Cloos udvari tanácsosok voltak jelen. Az udvari kancellária alázatos jelentése, mely az akkori szokás szerint a folyamodvány oldalára iratott, s mely a felterjesztett tárgy rövid kivonatát foglalta magában, németül írva a következő:

„Wird Euer Majestät die Bitte deren Helvetischen Confessions-Verwandten Bürger des Marktfleckes Zilah, die Erweiterung ihrer Kirche, und die neue Erbauung des Thurmes betreffend, allerunterthänigst vorgelegt und dahin eingerahten, dasz nach dem Daführhalten des Gubernii dieser Supplcanten willfahrt werden könne.“

Mária Terezia királyné ezen sorok alá saját kezűleg ezt írta:
„P l a c e t.“

Az engedély 1780. júniusban érkezett meg.

Az egyház elkészült; építési anyagokkal, mesteremberekkel, munkaerővel teljesen felszerelten találta az engedély megérkezése. Egyszerre nagy erővel, buzgalom és lelkesültséggel fognak a templom két oldalhajójának kiépítéséhez. A munka gyorsan haladt. S éppen e körülmény szolgáltatott okot arra, hogy a gyors munka — minek engedélyezése sokak által még fel sem tételeztetett, — némely kät. főurak ellenséges indulatát keltették fel; kik az építés meggátlására minden lehetőt megtettek. Nehemiás szavai szerint: míg „Az én népem egyik része munkálkodik vala, másik része tart vala dárdákat, pajszoikat . . „Kik a köfalon munkálkodnak, kik terheket hordnak

vala, azok közül kiki egyik kezével munkálkodik, másikkal a fegyvert tartja vala . . . „Kik pedig építenek vala, azoknak derekukon fegyver vala kötve“ . (Néh. IV. 16—18.) Csak hogy az ellenség nem nyíltan, hanem az ármány és ravaszság fegyverzetét öltve fel, jelent meg, meggátolni a munkát, mely isten nevében, isten segélyével oly buzgalommal indult meg.

Zolnai Antal itteni plébánus 1781-ben felfolyamodik a kir. guberniumhoz, hogy a templom építtetést rögtön szüntesse be. A felfolyamodás az egyházhoz küldetik le feleletre. Az egyház felvilágosító feleletét megtevéen, a kir. guberniumot megnyugtatta és Zolnai felterjesztését elutasította.

Zolnai Antal másodizben is lépéseket tesz az építés meggátolására, de hasonlólag siker nélkül maradtak.

Hatfaludi Ferencz r. k. főúr levélben keresi meg az egyházat — s hihetőleg Zolnai Antal plébánus izgatása következtében — s felhívja az egyházat, hogy az építést azonnal szüntesse be. S midőn az egyház a levélre nem ügyelt, személyesen jelent meg s fenyegetésekkel igyekezett érvényt szerezni levelének. Az egyház tovább folytatja az építkezést, de a Hatfaludi levelét felküldik a főconsistoriumhoz, kérve, hogy a kir. gubernium előtt azt bemutatva, ártatlanságát derítse ki s az építkezés szabadságában tartsa meg az egyházat.¹⁾

Ez alatt egy valaki (a nevet nem tartották fenn adataink) a királyné előtt vádolta el az egyházat. Az egyház az esetről értesülve, a főconsistoriumhoz fordul ismét s kéri, hogy az egyház ellen felhozott gravameneket jelentse ki alaptalanoknak, s igaz hűségeket s hódolatokat juttassa a királyné zsámolya elébe.

Minden akadályok daczára is a templom két új oldalhajója 1780-nak a nyarán teljesen elkészült; s ülépadakkal is elláttatott. Egy fennmaradt jegyzőkönyvi töredék szerint 1782. aug. 25-én tartott consis. ülésben rendezték el a templomban való üléseket. Ez ülésen állapították meg a hiveknek az urasztalához való előállításának sorrendjét is, mely a mai napig is megtartva gyakorlatban van.

¹⁾ Egyházi levéltár.

16. Folytatás. Orgona beállítás, kántori lak- és torony-építés.

A templom már megnagyobbítva, a hivek abban kényelmesen helyet foglalhattak; de mégis hiányzott valami, mi az istenitisztelet emelkedettségével, a hivek áhitatoskodásával oly szoros összefüggésben van . . . az orgona. Ennek is megszerzése csak óhajítás, de közös óhajítás volt, hanem a sok építkezések miatt (rovatal nélkül) üres volt a cassa. Azonban mit sokan öszhangzóan óhajtanak, nem sokáig várat magára. Kolozsvárról kihozták Kestner Mihály orgonamestert s vele 1788. febr. 27. szerződést kötnek. Kestner Mihály kötelezi magát, hogy 700 mforintért a maga materiájából 8 nagy mutatis orgonát készít, melyben lenni fog dob, tremula, posána a hozzávaló mutatiókkal együtt. A consistorium „az üres cassára“ való tekintetből maga részére 14 napi gondolkozási időt köt ki 'a szerződésben. Ez alatt felkeresi mind a négy utcán a „kalandosokat.“ Örömmel fogadják a cons. szerződését; s nem akadt senki, ki a költségek hordozását örömmel el nem vállalta volna. Mire sürgősen felszólítják az orgonamestert, hogy a szerződést fenntartják, s kéri, hogy azonnal fogjon hozzá s az orgonát mentől gyorsabban készítse el. Az orgona 1788. őszire el is készült s beállított a templomba a hivek „nagy öröme.“

Az orgona beállítás s felszentelés új lelkesültséget keltett s új áldozatokra buzditotta egyházunk sokat sanyargatott, de buzgalomban lankadni nem tudó akkori fiait és leányait. Ugyan is Éltető János és Kerekes Mária már 1788-ban készítették a mostan is meglevő márványfedelű urasztalát. Éltető Péter és Márkus Sámuel a mostani szószéket (kathedrát) készítették kőből, s kifestette Vásárhelyi Mihály 1789-ben. Az orgona chórását pedig Biró Sándor és Polgári Sándor festették ki. Ugyan ez évben készíttette Kis Ferencz és neje Bányai Katalin a mostan is meglevő szószék feletti koronát.

1789-ben ismét újabb építkezések szüksége állott elő. A kántori ház, mely akkor leányiskola helyiségül is szolgált, szűk és elkorhadt voltánál fogva, a czélnek nem felelt meg. 1789. júl. 26-án szerződést kötnek zilahi kőmives Krisánnal, hogy kőből, melyhez az anyagot az egyház adja, 112 rénes forintért 8 öl hosszú épületet épít, melyben lesz két ház; egyik

a régi pinczére építve, melynek bolthajtást csinál; másikat fundamentumból, ennek belvilága 3 öl, szélessége harmadfél öl; mellette kamara egy öl; a két ház közt konyha bolthajtással s kemenczével. 1790-ben teljesen elkészítve lett.

E kántori lakot 1821-ben, midőn a mostani belleányiskola helyiségéből, a ref. főtanoda mostani helyére költözött át, az egyház akkori kántor Konnat Andrásnak adta 550 mfrtért. Azonban az árából csak 200 frtot fizetvén meg, használatába hagyatott 1830 ig, mikor is a régi collegium helye leányiskolának rendeztetvén be (mostani leányiskola) visszaadatott Konnatnak a 200 mfrtja s kántori lakul tartatott meg s ma is mint ilyen van az egyház tulajdonában.

A templom kibővítés és felszerelés után az egyház hívek buzgósága az elhasadozott torony újra építésére irányult.

A régi tornyot, mely a mostani kőkar helyen állott, lebontották teljesen. A templom régi főhajóját meghosszabbítva, a régi torony fundamentuma mellé ásták új talajra, az új torony fundamentumát. A torony-építés kőműves munkája 1794-ben folyt. Caspar Nierense nagyváradí ácsmesterrel 1797. apr. 3-án szerződést kötnek, mely szerint nevezett ácsmester felvállalja a a torony födelének ácsmunkáját 600 rfrtért és 20 veder borért, anyagokat az egyháznak kelletvén adni. A torony építéssel csaknem egy időben 1796-ban építették saját költségökön a kőkart Aracs András és élete párja Markus Borbára asszony. A torony 1797-ben készült el, mint a födelére felvert, ma már nagy részben lehullott bádogszámok tanusítják. A torony belső felszerelése ma is hiányos. A lépcsőzet csak egyik oldalán van elkészítve s az is csak úgy ideiglenes szerűen. Az ablakokon ma sincs tábla s a szél esőt, havat beverve, a harangláb faanyagába tetemes kárt tészén. Azonban leszámítva a csekélyiségeket, ma is áll épen, magas dombon magosan e diszes torony hirdetve az unokáknak akkor élő és sok keserű megpróbáltatásokat kiállott elődeink tántorithatlan hitbuzgóságát s magos vallásos lelkesültségét.

A czinterem kőfal kerítése, melynek építése 1772-ben beletiltva lett, ez évben kiépítettett.

A templom mostani mennyezete is 1799-ben épült Gergely

László fő- és Éltető Mihály alkuratorságok alatt, Bethlendi János és Polgári Márton papok idejében.

A nép azon időben való igazi vallásos buzgóságát tünteti elő azon néhány adat, melyet egy napló töredéken találtam. Abban az időben minden építkezését a ref. egyháznak lehetőleg megnehezített a kormány, hogy idővel az épületek széthullásával a hivek is bomoljanak fel s térjenek a kat. egyház kebelébe vissza. Ezért parancsolta meg, hogy az adózó népre rovatalt vetni nem szabad. Minek folytán sem a templom kibővítés, sem a toronyépítés alatt rovatal nem vettetett ki; hanem az egyház szándéka, határozata, a szószéken a kalandosoknak kihirdettetett s kijelentetett az is, hogy a nevezett czélra a persely ki van téve. E perselyt minden reggeli isteni tisztelet után felnyitatta az előljáráóság, s egy hó lefolyása alatt — az építésre való előkészület alkalmával — minden reggel 20—25 mfrt gyűlt a perselybe, mely a napok megnevezésével van az említett napló töredékbe bevezetve.

A levéltárban lévő legrégibb számadás 1753 apr. 24, 1754. apr. 24-ig vezetve Szabó József számadó gondnok által tisztán és szépen írva. A bevétel benne 426 mfrt; a kiadás 391 mfrt. Ezen kiadásban foglaltatik a papok (mert a dézma már el volt véve) és a tanítók (classis preceptor) fizetése is.

16. Iskolai ügyek. Az első professori szék felállítása.

A kuruczvilág alatt, mint a történeti események s az egyház kebelében lévő villongások sejteni engedik, az iskoláztatás szünetelt. A szatmári béke (1711) Zilahnak is visszaadván csendességét a már földél alá vett templom és parochiális épületek használhatókká tétele után, bizonyosan az iskola felépítése képezhette az egyház gondjának legfőbb tárgyát.

Midőn Zoványi 1712 papi állomását elfoglalta, a tanítás bérelt helyiségben, igen szűk és korlátolt viszonyok között folytathatott. Zoványinak azért legelső nagyobb szabásu munkája a mostani bel-leányiskola épületének (az akkori kollegiumnak) a felépíttetése volt. Adataink nincsenek arra nézve, hogy éppen melyik évben épült, de az egyházi élet eseményei, s maga az épület alkata úgy tüntetik fel, hogy 1715-ben kellett építtetnie.

A Zoványi által felépített s berendezett iskola az ő életében, tehát mintegy félszázadig teljesen megfekt az igényeknek. Azonban a növendékek folyvást szaporodván, s különösen a vidékről is számosan begyűlt tanulók annyira felszaporították az iskola létszámát, hogy az eddigi tantermek egyfelől az osztályok nagyszámu növendékeit nem fogadhatták be, másfelől az osztályok szaporodásával új tanhelyiségekről is kellett gondoskodnia. Azonban kir. engedély nélkül új fundamentumra új épületet építtetni nem volt szabad. Az engedély megnyeréséhez — úgy látszik — nem volt reménységök, mert a helyett, hogy azt kieszközölni megpróbálták volna, kérdést intéznek 1762-ben az akkori agens gr. Lázár Jánoshoz, hogy vajjon a már meglévő iskola falaira, kir. engedély nélkül, lehetne-e emeletet tenni. Az agens értesítve egyházunkat, hogy az emelet építéshez kir. engedély éppen nem szükséges, a székely-udvarhelyi iskolánál is éppen most emelnek új emeletet kir. engedély nélkül, hozzá fognak az emelet építéshez.

Az emelet elkészült, s használtatott is 1819-ig, de mert nagyon meghasadozott, jelen század második tizedében leszedetett.

Az ezen időben tett költséges építkezések egyfelől, másfelől a vidékről nagyszámmal megjelent tanulók adták a zilahi egyháztanácsnak, mint iskolai előljáráságnak azon gondolatot, mely egész a mostani időig fennállott „Minervale“-nak alapját képezte. Ugyanis a zilahi egyház consistoriuma 1762. decz. 27-én így determinál: „Mivel a zilahi ev. ref. ekklezsia sok nevezetes költséggel tartja a maga gremiumában lévő iskolát, nem csak az ott lévő költséges épületekre nézve, hanem mind annak rectorát szép fizetéssel (mi 7 — 800 veder mustból állott), mind pedig a gyermekeket tanító deák ifjuságot, mindennapi étellel szokta inteteneálni, ez iskola pedig, valamint a zilahi, úgy a vidéki becsületes nemesség és más rendű emberek itt tanuló gyermekeinek egyaránt hasznokra vagyon és egyformán neveltetnek, informáltatnak s educáltatnak, azért a közönséges igazság hozza magával, hogy a kik ezen iskolánkban hasznát veszik, ennek valamely részében való conservatiojára is concuraljanak, úgy pedig, hogy ennek utánna minden vidéki gyermek, a ki iskolánkban tanul, tartozik esztendőnként fizetni

két véka búzát és 34 denárt, ugyanazon kívül, a mit a preceptornak szokott fizetni“ „Ennek bevételében ilyen mód observáltassák; a rector ur vegye számba a vidéki gyermekeket s ezeknek katalogussát adja át kurátor urnak.“ „Minden gyermek a rá esett búzát és pénzt kurátor ur kezébe adminisztrálják, mert a kik nem adminisztrálják, a classisból kirekesztetnek.“

Ezen építkezés a szükségletet mintegy 10 évig elégitette ki. Akkor már az épülethez egy szobát kellett toldani, s ezen kívül az egyház a czintermet és iskolát kőfallal akarta körül keríteni. Az iskola szoba fel is épült, (1770—1772) de mert nem volt az építéshez királyi engedély, az egyház a kellemetlenséget nem kerülhette ki. A guberniumhoz történt feladás következtében Viski Pál és Donát Lajos megyei assessorok küldetnek ki a tett és folyamatban lévő építkezés megvizsgálására 1772-ben. A már felépült szoba meghagyatott ugyan, de a kőfal további építése 58/772 guberniumi szám a. kiadott rendeletben betiltatik, mint fennebb is említve volt.

Azonban az egyház, hogy a nyomás alatt is az iskola létszámát öregbitse és hogy a vidékiekben buzgóságot keltsen 1772. jul. 12-én következő határozatot hozta: „Determináltott, hogy ennek utánna is mint ezelőtt, az ecclezsia a maga kenyerén 8 diákot fog tartani. Mivelhogy hasznos a számos tanulókra nézve, több togatus diákoknak is lenni, megengedtetik, hogy uro 12 diák öltöztessék, mely 8 számot felyül haladó diákokat a ecclezsia a maga kenyerén nem fogja, hanem a columbianum legatum interesséből egynek-egynek 20 mft adatni stb.“

„Mivel pedig szállást ad az ecclezsia, ugy fizetett iskola rectora által fognak tanittatni, templomban és generale temetésre járásbeli szolgálatot tenni kötelesek lesznek stb.“

Ezen végzésből kitűnik, hogy az iskola alsóbb osztályainak népessége nagyon felszaporodván, az alsóbb osztályokat tanító diákok számát is, a szokott számon felül szaporítani kellett.

A coquia főzés sorrendjét 1774. jan. 2-án tartott ülésben következőleg rendezi az egyháztanács: „Végeztetett, hogy utczánként nyilak csináltassanak oly formán, hogy az egész ecclezsiaiabeli népeken évenként négy izben forduljon elő a főzés.“

Az iskolában, alapításától fogva 1800-ig, az állandó professori szék felállításáig Hiri Ferencz tanár adatai szerint 52 rector működött és 783 diák tanult és tanított.

Az évenként folyvást gyarapuló iskolában a három évenként változó rectori vezetés és tanítás elégtelennek, s kevés sikerűnek bizonyult be. Az iskolában gyakran fordulnak elő rendetlenségek, kihágások és hanyagolások. Az egyház a rectort, a tanerő hiányát s a rector gyakori változását tartja a baj forrásának. 1783-ban tanácskozás tárgyává teszik az állandó professori állomás felállítását, azt meg is határozzák, s arra Katona Imrét, akkori rectort szemelik ki. De Katona az akkor üresedésbe jött papi állomást hajlandóbb lévén elfogadni, a megállapított professori szék betöltése függőbe maradt. Az eddigi gyakorlat szerint ismét rector hozatott. S így a professori állomás rendes betöltése egy időre elnapoltatott.

Azonban a professori kérdés nem sokáig pihenhetett. Az iskolában a fentt jelzett zavargások ismét megújultak. A zavargások főforrását a rectorok gyakori változásaiba vélték lenni. Ha rector működésében kevés erélyt fejtett ki, nem tetszett az egyháznak; ha szigorú volt: nem tetszett a diákságnak s mindkét esetben elmozdításán munkálkodtak. Másfelől arról is meg lévén győződve az egyház, hogy egy ember most már is nagy népességű iskolában, a tanítást és fegyelmezést is nem vihetvén, az 1799. decz. 27-én tartott népes egyházgyűlésben kimondja, hogy „nem lévén elégséges egy rector az iskola vezetésére, ki a gyakori változás, sőt sokszor a hibás példaadás által, sok fogyatkozással küzdő iskolánk csorbáit kipótolni, s az igazi tanítást legnemesebb formájába önteni nem tudva, hogy velünk együtt ezen kívánt tanítást és igazítást egy sinormértéken sok ideig vinne stb“ állandó professor választassék, ki mellett maradjon meg a rector is, hogy „iskolánk csorbáit ki-puhatolva, a tanítást legnemesebb formájába“ öntenék.

A professori fizetés volt: minden gazdától 1½ veder must, a három felső osztály tanításáért 15 mft; fára 6 frt és havanként két véka buza.

Erre a fizetésre Gyarmati Sámuel hivatott meg professornak.

17 Egyházi vagyon gyarapodása.

E században az egyház javai kevésbé gyarapodtak. A folytonos építkezés teljesen igénybe vette az egyházhivek áldozatkészségét, nagyobb buzgóságot, mint fentebb láttuk, a hivek 1780-tól 1800-ig fejtettek ki. Azonban a vallásos buzgóságnak még is e téren is akadnak nyomai.

Nagy Jánostól 1708 ban adósságban a juhos-dombi és sarmási szőlők lefoglaltatnak; mely szőlők 1772-ben perrel támadtatván meg, a sarmási szőlő elveszett; a juhos-dombi megmaradt s ma is meg van. Kántori szőlő. Nem miveltek.

Matoltsi Sámuel és neje Balabár Bor. 1704. és 1724-ben Zoványi pap megkeresése folytán, két ízben öntette újra a nagy harangot.

Midőn a cigányi ref. egyház teljesen felbomlott, annak egy harangja Duka Istvánra szállott s tőle a zilahi egyház 25 mfrton vásárolta meg.

Dobai Sándorné Biró Sára 1763 egy ezüst keresztelési poharat konferál, s más két ezüst poharat kívül-belül meg-aranyoztat.

Számosan vannak, kik urasztalára való abroszokat, kendőket, ónkannákat, óntálakat ajándékoztak, úgy, hogy az egész meglevő urasztali készlet e század folyama alatt egyesek által, ajándékozásból gyűlt össze.

Jártó Mártonné Kozma Erzsébet 1750. febr. 3-án kelt végrendeletében a székely utcán levő házastelkét a ref. egyháznak hagyományozza, de ezen házastelek 52 mfrt erejéig Dobai Sándor dobai lakosnak volt elzálogosítva. Midőn Jártó Mihályné 1772. Szent-Mihály hava 3-án meghalt még az örök-hagyományozó a hagyományozott szobában kiterített ravatalon feküdt... s az egyház erélyes főgondnoka Barta János az akkori törvénykezés szerint a házastelket az egyház tulajdonába vette. Az introductio végeztével megjelen Dobai Sándor s szintén az akkori törvénykezés szerint a birtokbavétel ellen óvást emel.

Ebből egy hosszú per keletkezik, Dobai Sándor és az egyház között. A perben háromszor volt tanukihallgatás. Megfordult minden forum előtt. De végre is az egyház lett a nyertes és a hagyományozott telek tulajdonába maradt.

Az 52 mfrt zálogösszeg a per keletkezése után 22 év mulva 1794. febr. 23-án fizettetett ki Dobai Sándor özvegyének. E telek most a ref. főtanoda tulajdonába van.¹⁾

II. Fejezet. Az egyház vallásos élete ezen korszakban.

Hogy azon szomorú emlékü században egyházunkban is mennyi üldözés, erőszakoskodás fordult elő a vallás kérdése miatt, egy pár esetet érdemesnek találtam megemlíteni.

19. A protestáns városi elöljáróság (magistratus) zaklatása.

Delentulus altábornok egy német rom. kath. vallásu szolgájától lovakat küldött itt át. Egy ló megsántult s e miatt itt hosszabb ideig kellett tartozkodnia. A lovak a városház udvarán lévő istállóban voltak s szintén ott kapott szállást a szolga is. A szolga a huzamosabb itt tartozkodása alatt ismeretségeket kötött, különösen a korcsmákon. E szolgát az istállóban 1744. május 26-án pünköst másodnapja reggelén két karját kifeszítve s karjánál fogva a gerendához kötve, de úgy, hogy „lába hegye érte a földet“ szemét bekötve és száját felkeczelve találták. De elszabadítva, a szolgának semmi baja sem lett.

A városi hatóság rögtön kihallgatja a szolgát, ki azt vallja, hogy két előtte ismeretlen ember követte el, kik tőle a lótartásra való pénzt is elvették. Erélyes lépések tétetnek a tettesek kinyomozására. A gyanús személyek befogatnak s 46 tanu hallgattatik ki s ezek által annyi kiderítettik, hogy nevezett szolga a korcsmában a német katonákkal mulatott, (kártyázott.)

Ezen körülmény azon feltevésre vezette a hatóságot, hogy a nevezett szolga elkártyázta a lótartási pénzt, s hogy e tettéért a bizonyos halálbüntetést kikerülje, ő maga kötözte meg maga magát s peczelte fel száját, hogy így a kiraboltatás feltevésével kimenthesse magát.

A hatóság a tetteseket ki nem puhatolhatván, a nyomozást beszüntette.

Már csak nem teljesen feledésbe is ment az eset, midőn 1753-ban okt. 24-éről keltezve, tehát kilencz év mulva, a gu-

¹⁾ Egyházi levéltár 17. sz.

bernium directora utasítja a fiscust, hogy az akkori főbíró Szöcs Mártont, ifj. Gergely Józsefet s az egész tanácsot „a rom. kath. vallássali csufot-üzés és a vétkeseknek meg nem büntetéséért“ (kik Delentulus szolgáját felkötözték) fogja perbe.

A fiscus a vádlevélben az említett okok alapján kéri, hogy a tanács tagjai összesen és egyenként a törvényszabta büntetésben marasztaltassanak el, a költségek és fáradságok megtérítésére köteleztessenek, és ha valaki még azok közül hivatalban lenne, hivatalából mozdíttassék el.

Hogy a beperesítés célja teljes világításban álljon, ide igtatom a fiskus által felkeltett esketés kezdő pontjai közül a 6. 7. és 8.-kat. „6) Azon felfeszítés alkalmatosságával avagy ezután is mind ez máig napig a nevezett Zilah várossában a rom. kath. religiot, avagy annak követőit micsoda illetlen, becsutelenítő vagy káromló szavakkal illették, kik, mikor és micsoda alkalmatossággal? 7) Kik vannak mostan Zilah várossában, a kik eleintén vagy született, vagy pedig megtért és professus rom. kath. lévén kalvinistákká lettenek, és a szent rom. kath. religiotól apostaltanak volna? 8) A közelebb elmúlt 1752. esztendőben azon Zilah városában az akkori bíró Gergely István házánál, éjszakának idején, kik celebraltanak¹⁾ és hányszor különös és suspectum conventiculumokat vagyis gyülekezeteket s ottan a rom. katholikusok és a zilahi Tisztelendő rom. kath. Plebanus ellen micsoda végzéseket és conspirációkat tettenek?“

Ezen kérdésekkel László Zsigmond és Rácz Péter küldetnek ki a gubernium által. A tanuk beigazolják, hogy a tanács a tetteseket ki nem puhatolhatván meg sem büntethette. A közlött 6. 7. és 8. kérdésekre semmi feleletet sem adnak, hanem csak annyit mondanak, hogy mikor a korcsmán részegen veszekedtek, a két felekezethez tartozók egymást szidták.

Az alperesek is esketést keltvén fel, beigazolják azon gya-

---

¹⁾ Midőn Andrassy Ferencz a templom átadására hívta fel a tanácsot, a templom megmentése feletti tanácskozáásra, mint látszik, a főbíró házánál jöttek össze, s itt fogalmazták azon feliratot a gr. Gubernátorhoz, mely a 9. pontban „a templom elvételére való törekvésekben“ említve van. Az a „casus,“ melynek elenyésztetését igéri Andrassy a templom átadása esetén a Delentulus szolgálja-féle per volt.

nus körülményt, hogy Delentulus szolgája maga helyezte magát olyan állapotba, hogy azt mondhassa, hogy őt kirabolták s a pénzt tőle ellopták.

Az ítéletben a tanács összes tagjai elmarasztaltatnak; ki-mondatik a hivatalvesztés s a főbíróra 100 frt bírság.¹⁾

Megjegyzem, hogy ezen per lassan foly s úgy látszik annak hosszúra való elnyújtásában azon cél tartatott szem előtt, hogy az alperesek a hurczoltatásba beleunva vagy a rom. k. vallásra térjenek, vagy a templomot adják által.

Megemlítek ezen korból még egy másik pert is, melyben szintén sokat hurczolták, sokat zaklatták a kálvinista magistrátust.

A rom. kath. egyház felállítása után, egy kalvinistából pápistává lett asszony hamvazó szerda reggelén egyik városi tanácsoshoz megy, mint szomszédnő. A tanácsos tréfálni szerető ember lévén, azt kérdi tőle: „Mit csinál ma azon hussal, mely a tegnap estve a foga között maradt, mert ma nagy bőjtjök van? Az asszony a plebánushoz szalad, előadja, hogy szentvál-lásával minő csufot üzött a senátor. A plebánus felpanaszolja a guberniumhoz. A gubernium az egész tanács ellen fiskális actiot rendel el és járat le s nemcsak a bűnös, hanem a tanács összes tagjai — igen természetesen — elmarasztaltatnak.²⁾

20. Apostasia-perek.

Azon kor jellemzéséhez s a zilahi ev. ref. egyház történe-téhez tartoznak azon apostasia-perek is, melyek az egyház ke-belében előfordultak.

Mint fentebb említve volt, a rom. kath. vallásból a prot. vallásra való áttérés a szabad vallásos meggyőződés, a lelkiismeret nyilvánítása, mint felségsértés, fiscális actióval sujtatott. Van egy pár ilyen per a városi levéltárban, melyek kivonato-san közölve a következők.

A ref. hitet valló, senatori és főbírói hivatalt viselt Várádi Jánosnak és szintén ref. nejének János, Erzsébet és Sámuel gyermekei voltak ref. pap által kereszteleve és a ref. vallásban

¹⁾ Városi levéltár, (azon ládában van, melyben az adomány-leve-leket tartják.)

²⁾ Városi levéltár.

nevelve. Történt, hogy Váradi János nehéz bünt követett el. Hogy a büntetéstől megszabaduljon élte közepén, a rom. kath. vallásra tér át. Neje és gyermekei megmaradnak a ref. vallásban. Az áttérés után született egy fia, ki a rom. kath. vallásban s egy leánya, ki a ref. vallásban kereszteltetett és neveltetett. Váradi első neje meghalván, másodszor is egy ref. vallásu nővel lép házasságra. E házasságból két fia és három leány gyermeke született, mind a rom. kath. pap által kereszteltettek meg, de a fiuk a rom. kath. vallásban, a leányok pedig az ev. ref. vallásban neveltettek. E második házasságból Rebeka és Katalin, az első házasságból pedig Sámuel szerepelnek az apostasia ügyben.

A Vártdi leányokat 1779-ben zilahi plébános-helyettes, egy minorita vádolta el a gubernium előtt, hogy bár rom. k. apától születtek s a rom. kath. vallásban kereszteltettek, mégis a ref. templomba járnak s a ref. vallást követik. A leányokat el is zárattatta, de a gubernium parancsára szabad lábra helyeztettek. A kir. gubernium 1780. márcz. 8-áról megrendeli a zilahi tanácsnak, hogy a r. k. apától született s ennek daczára mégis az ev. ref. vallásban nevelt Váradi leányokat, mint apostatakat fogja perbe; a tanács ily értelemben apr. 7-én utasítja Kövendi Adám fiscalissát.

Mind a felperes fiscalis, mind az alperes Váradi leányok eskettetést (tanukihallgatást) hajtatnak végre.

A vádló arra alapítja keresetét, hogy a Váradi leányok (Rebeka és Kati) bár református anyától születtek, de apjuk r. k. volt s a r. k. vallásban kereszteltettek s így ezen vallást kell követniök. Minthogy pedig a ref. vallásba átmentek s így a vallást, melyben születtek elhagyták: az apostasia bűnét követték el. Kéri az apostasia bűnében elmarasztalni s született hitők s vallások megtartására rá szorítani.

A Váradi leányok védiratukban beismerik, hogy r. k. atyától születtek, s hogy az akkori plébános Szolga Lőrincz által kereszteltettek, de ennek ellenébe felhozzák azt, hogy mind atyjok életében, mind halála után a ref. vallásban tanítottak és neveltettek, mert édes apjuk és anyjuk áto k alatt azon egyességre léptek, hogy a fiu gyermekek a rom. kath. vallásban, a

leány gyermekek pedig a ref. vallásban neveltessenek. Ők pedig mindig a ref. templomba jártak istenitiszteletre vagy Zilahon, vagy Egrespatakon, hová a zilahi ref. templom szűk volta miatt sokaknak el kellett menni. A nagyobbik leány az uriszentvacsorát is sokszor felvette s hitéhez való ragaszkodását azzal is bizonyította, hogy attól a börtönbe való záratása sem tántorította el. Ennélfogva az előadottakból világosan kitűnik, hogy az apostasia bűnét nem követhették el, mert a rom. kath. hitet, melyet nem követtek soha, el sem hagyhatták, kéri tehát, hogy az apostasia-kereset alól mentessenek fel.

A tanács junius 23-án mondott ítéletet. Az alperesek kívánságának igazságáról meggyőződve, a Váradi leányokat az apostasia vádjá alól felmentendőknek határozta, kiknek azért a reform. egyházban kell maradniok.

Ezen ítéletet a tanács ajánlattal a guberniumhoz küldötte fel. A gubernium jul. 13-án tárgyalta s szintén ajánlattal, a tanács végzésnek helybenhagyását ajánló véleményt a felséghez terjesztette fel, kijelentve, hogy a ref. vallásban nevelt, ahoz állhatatosan ragaszkodó szegény árva leányok a tömlöczben való sanyargatások után is, abból másba áttérni nem akarnak.

Az ügy végeldöntés végett a királyné Mária Terézia elébe került, s a kegyes királyné ismert hitbuzgósága mellett is, a Váradi leányoknak az apostasia bűnétől való felmentésüket jóváhagyta. De megparancsolta ez alkalomból a guberniumnak, hogy a vegyes házasságokból származandó gyermekeknek a rom. k. vallásban leendő neveltetését elrendelő rendeletek pontos megtartását a zilahi tanácsnak hagyja meg s az országban is hirdettessék ki. Ez az 1780. aug. 23-án kelt udvari rendeletben a guberniumhoz meg is érkezett.

A per folyama alatt egyéb zaklatása is volt a Váradi leányoknak. Nevezett minorita felterjesztést intézett a guberniumhoz, hogy a Váradi leányokat sem kéréssel, sem fenyegetésekkel a templombajárásra, szentségekkel élésre rászorítani nem lehetett. A kisebbik Katalin a maga ártatlanságában azon nyilatkozatot is tette, hogy ő kész a kath. hitre térni, ha nénje Rebeka ezt tenné. Erre a gubernium 1780.

jun. 27-ről egy rendeletet intéz a zilahi tanácshoz s megparancsolja: a Váradi leányok vallásos ügyének állását nyomozza ki, vajjon nem apostata-e? (Ez ügyben már jun. 23. hozott volt ítéletet) s Katalint, ki a rom. k. vallás iránti hajlamát nyilvánította, hallgassa ki s ha valóban így nyilatkozott, annak r. k. növeltetéséről a város gondoskodjék ötöt biztos alkalmatossággal a nagyszebeni kath. árvaházba szállíttassa.

A tanács július 21-én tesz felterjesztést e rendeletre, melyben elmondja, hogy a Váradi leányok vallása ügyében már jun. 23-án hozott végzést felterjesztette; azonban nevezett leányokat maga elébe idézve, azokat külön-külön a r. kath. hitre térés iránti hajlandóságuk felől legszigorubbán kivallatta, de azok erősen állították, hogy gyermekesüktől fogva tanult vallásukat semmi körülmények közt el nem hagyják. abban megmaradnak. Katalin tagadta, hogy ő úgy nyilatkozott volna, hogy ő, ha nénye kath. lenne, ő is követni fogná, sőt nem tekintve a tanács intéseit, fenyegetéseit, kijelentette, hogy bármely vallásra is térne nénye, azzal ő nem gondol de ő a reformált vallástól elszakadni nem akar, miután annak iskoláját és templomát látogatta.“

A sokat üldözött Váradi lányok végre a sok méltatlan zaklatástól megmenekedtek.

A zaklatás a Váradi család férfi tagjára Samura került. Samu Váradi Jánostól s ennek ref. feleségétől akkor született, mikor Váradi János a ref. egyház kebelében volt. Mint ref. szülőktől származott gyermek a ref. vallásban kereszteltetett és neveltetett.

A testvérei ellen folytatott apostasia-per alatt mint közkatona Tovnopolban Borko ezredében szolgált.

A Váradi leányokat feladó minorita, plébanusi helyettes az ezred parancsnokához egy vádlevelet küld fel, hogy Váradi Sámuel született vallását elhagyva, a ref. vallásra tért s ötöt, hogy nő testvéreit, mint apostatákat elzáratta még halállal is fenyegeti. A parancsnok Váradi Sámuel kemény fogságra vetteti. A szegény katona 1780. okt. 15-én kelt levelében zilahi rokonaihoz fordul s kéri, hogy a városi tanács által eszközöljék ki, hogy az ezredes a dolog valóságos állása felől értesülve, az ő kinos

szenvedéseit szüntesse meg. A tanács decz. 1-én teszi meg a felterjesztést, melyben az apostásia-per lejárátát felemlítve előadja, hogy Váradi Sámuel ref. apától és anyától származott, hogy a ref. vallásban neveltetett, ezen egyház tagja volt, kit vallásiért még Szolga Lőrincz plébános is, ki 18 évig volt plébános a minorita előtt, soha sem háborgatott

E tudósítás következtében — úgy látszik — Váradi Sámuel megszabadult, mert a család további üldöztetésének nyomai nem fordulnak elő.

Egy másik apostasia-per Ujfalvi Sámuel ellen intéztetett szintén azon időben. A guberniumhoz való feladás ugyanazon minoritától származott s azzal lett vádolva, hogy Ujfalvi Sámuelnek az atyja, ki egykoron ref. pap volt, Gyergyószékből vándorolt ki s ott szakadt el a kath. hittől. A már fennebb említett 1780. jun. 27-iki guberniumi rendelet meghagyja a zilahi tanácsnak, hogy a dolog végére járjon. A tanács az akkori törvénykezés útján eljárván kitünt, hogy Ujfalvi B. Sámuel, Ujfalvi Barta Lőrincz bülgézdi papnak a fia, ennek pedig az atyja Ujfalvi Barta András kolozsvári jómodu polgár ref. vallásu és anyja pedig a kendi-lónai ref. papnak a leánya. Ebből kitünvén az, hogy Ujfalvi Sámuel atyja nem szakadott el a kath. hittől, a guberniumhoz tett feladás hamisnak bizonyult be, s ez alkalommal „az egyedül üdvezítő hit megtagadásától eredő államvétséget nyomozó, annak alapján a lelkiismeret zaklatásával családok békéjét, nyugalját háborgató szent buzgóság törekvése, sikert nem aratott.“

Minő idők voltak azok, midőn a vallás szabad gyakorlatát biztosító törvényekkel szemben, üldözések, sanyargatások voltak napirenden; midőn az apák vallását kutatták, hogy annak nevelési elhagyásáért a fiukat és unokákat büntetni lehessen. S e czélért örömmel vették a hamis, alaptalan feladásokat, melyek mozgásba hozták a kormány felsőbb és alsóbb közegeit, s melyek mindennemű erőszak és jogtalanság elkövetésére alkalmat nyújtottak.

21. Háborgatások a türeلمي parancs után.

II. József trónra léptével megszűntek az apostásia-perek, de nem szűntek meg a zaklatások. Midőn 1781. októberben a

császári türelmi parancs kihirdetve lett, a hierarchia gondoskodott arról, hogy a rom. kath. hitet elhagyni akarók abban meggátolva legyenek. Ugyanis elrendelte, hogy azok, kik a kath. egyházból kilépni akarnak, hat héti oktatásnak legyenek alávetve.

A türelmi parancs kihirdetése után, a kedvező alkalmat felhasználva, sokan tértek át a kath. hitről a protestáns vallásra. E történt Zilahon is. Sokan a hathéti oktatást nem vették kellő figyelembe. E miatt a zilahi plébánus jelentést tesz a nagyvárad püspöknek. Gr. Kollonitz László nagyvárad püspök, az ily vakmerők megzabolázását szükségesnek tartva, 1782. okt. 21. az erdélyi urad. kancelláriához felterjesztést tesz, melyben a hatheti oktatás ellen a Zilahon történt kihágásokat panaszkodván, jelenti: „az ottani plébánusnak meghagyta, hogy a mondott városban azon lépést tenni akarókat a hitben szorgalmatosan oktassa. A plébánus ennek következtében azon tanítást elkezdette, de mivel az igaz vallástól elszakadó azon emberek a calvinisták, a kiszabott idő eltétele előtt, magok gyülekezetébe befogadják s azok istenitiszteletre s predicációra oda járnak, az említett oktatásban semmi hasznót nem lehet várni, azért azt kieszköztetni kéri, hogy kik azt kezdték, a hathét kiállása előtt, a más vallásuak istenitisztelestől megjelenéstől eltiltassanak.“

Mire megjelent a guberniumtól egy rendelet, melyben a hatóságoknak felelősség terhe alatt, van megrendelve a hatheti oktatás megtartásának keresztülvitele.

Azonban, hogy Zilahon miképen történt a vakmerők megzabolázása, nem tudhatjuk. De a Cserei Heléna, br. Wesselényi Miklósné egész hazában nagy feltűnést okozott áttérése, példája volt annak, hogy a keresztyén türelem korában az illetőknek, a hatheti oktatás alatt mennyi méltatlanságot, boszantást, önkényes eljárást kellett eltűrni.

22. Királyi rendelet a vendégeskedések szabályozására.

Érdekességénél fogva szükségesnek tartom közölni a városi levéltárban lévő azon regulákat, melyeket Mária Thérézia királyné 1772-ben máj. 1-én kelt rendeletére, a „lakodalm, keresztelés és temetés alkalmatosságával a hazában gyakorolni

szokott vendégeskedések és rendkívüli költségek megszüntetése végett, a gubernium készített s juliusban Zilahon megtartás végett kihirdettetett.

1) A házasulandó személyeknek közléről való atyafiai, mint a szülők, ipák, testvérek, fiak, leányok, unokák, akár mennyi számmal legyenek, ha szintén a 30-ra fel is rug, házastársaikkal együtt, a lakodalmi vendégségből ki nem rekesztetnek.

2) Ezeken kívül teljességgel senkit, akárki legyen az, a lakodalomba hívni nem szabad, kivéven azon esetet, ha mikor a nagyobb rangú személyek vagy azok, kiknek közléről való atyafiai nincsenek, násznagyoknak a magok vérségén kívül valókat kénytelenek választani, mely násznagyoknak az eskető pappal együtt a lakodalmi vendégségben lenni szabad. Az ellenkezőt cselekedők minden megtiltott személyért 6 mfrtig büntettetnek.

3) A mi a vendégek eleibe feladandó étkek számát illeti: e részben a városi lakosok négy osztályba tételnek s az étkek száma e szerint határozottatott meg. Az első osztályban 10, a másodikban 8, a harmadikban 6, a negyedikben pedig négyféle étket és nem többet szabad készíteni, azokat mindazáltal a vendégek száma szerint egy, vagy több tálban feladni megengedtetik. Az ezt általhágók minden étkekért, melyet a megengedtetett számou felül készítenek 2 mforintig megbírságotltnak. A két utolsó osztálybeli személyeknek pedig ugyancsak 2 mfrt bírság alatt, semminemű gazdag pástétomnak nevezett süteményeket készíttetni, teljességgel nem szabad. Kiki melyik osztályba tétessék pedig, a magistratus által arra rendelendő bizottmány határozza meg, mely előtt a házasulandó személyeknek magukat be kell jelenteni.

4) A főtisztek, senátorok, nemesek és más nagyobb rangban valók lakodalmában más gyümölcstál étel nem engedtetik, hanem nyers, vagy asszu gyümölcsök, nádmézes tésták, mondola, akár megnádmézelve, akár a nélkül. A többieknek lakodalmában pedig a gyümölcs-tál étel csupa nyers- vagy asszugyümölcsökből, afféle alább való süteményekből, ugymint lepény, pánkó és kalácsból fog állani. Ebéd után pedig a kávé és rozsoli 12 m. frt bírság alatt megtiltatik.

5) A kézfogás minden vendégség nélkül legyen. A lakodalom előtt való, vagy sirató vendégség is, úgy a szakács aszszonyok lakodalom után való vendégsége hasonlóképpen megtiltatott. A lakodalom csak egy nap fog tartani, második napon sem vendégség, sem táncz meg nem engedtetik, hanem az első napi maradékot a házasulandó személyeknek csak legközelebből való atyafiai fogják másnap elkölteni, melyhez semmit ujonnan főzni szabad nem lészen, hanem csak marhahust és levest. Az ezt átalhágók 12 mfrt büntettetnek.

6) A lakodalmi étkek rendezése, s aziránti intézkedések végett kelléténél több személyt felvenni nem szabad, t. i. mindkét házasulandó részéről legalább kettőt, a cselédekre való vigyázás és azokat igazítás végett. A lakodalmas háztól pedig az étkeket és kalácsokat kivinni, vagy szélylyel küldözni, mindennek 2 mfrt birság alatt megtiltatik.

2) Az asztal készítésére, kinek-kinek házi cselédén kívül, az első osztályban kettő. a kisebbekben egy személy engedtetik, minden személyért pedig, a ki ezen felül a szolgáló legények közt találtatik 2 mfrt büntetés vétetik.

8) Vasárnap és pénteken lakodalmazni 24 mfrt birság alatt szabad nem lesz.

9) Ezüst kések és kanalak s párnás székek csak azoknak engedtetnek, kiknek vagy magoknak van, vagy szülőiktől és atyjokfiaitól kérték, különben 12 mfrt birság alatt csak olyanok engedtetnek meg, mineműek nálok rendszerint szokásban vannak.

10) Egész chorust, zenekart csak az első osztálybelieknél szabad fogadni. A középrendűeknek hatot, a többieknek három-négy muzsikást szabad fogadni. A tánczolás pedig legfeljebb éjféli 12 óráig fog tartani, azután a násznagyoknak azt 12 frt birság alatt meg kell tiltani.

11) Végezetre, nehogy a lakodalom az új házasoknak nyilván való romlásokra igen drágába kerüljön, vagy arra kelleltinél több költség menjen, négy osztályt kell csinálni. Melyik közül az első osztálybelieknek, a bort is bele tudván, nem többet

hanem 80 mfrttől 100 mfrtig.

a második elemi belieknek 40 50

harmadiknak	20 mfrttól 30 mfrtig.
negyediknek	10 „ 15 „

lesz szabad költeni.

Mely megírt rendeleteknek hiba nélkül való megtartások mindeneknek szorosan parancsoltatik, e végre pedig e fennirt bizottmány mindeneket elegendőképpen fog utasítani. Azok, kik a lakodalmak vizsgálására lesznek küldve, ha a fennebbi szabályok átalhágóit hiven beadják, hogy megbüntettessenek, a büntetési pénz harmadrésze fáradságokért az övék lesz.

Utoljára a keresztelőben és halotti-tor alkalmatossággal mindenféle étekkel, borral, csemegével, csokoládé itallal való gazdálkodás teljességgel megtiltatik, nem különben az is, hogy holmi csemege-kalács és effélék az eddig való szokás szerint, a keresztelőből vagy halottas háztól, másnak ajándékba küldésének még pedig 12 mfrt birság alatt.

(Folytatása következik.)

FŐHIVATALNOKOK.

Egyházkerületi főgondnokok :

Br. Kemény Gábor, belügyminiszteri államtitkár.

Br. Bánffy Albert.

Mlgs. Zeyk Károly, alsófehérmegyei főispán.

Mlgs. Tisza László.

Gr. Bánffy Miklós, valóságos belső titkos tanácsos ; és a
Püspök.

Egyházi főhivatalnokok :

Püspök : Nagy Péter, királyi tanácsos.

Közjegyző : Szász Domokos, kolozsvári lelkész.

Közügyigazgató : Benkő János, görgényi esperes és m.-péterlakai lelkész.

Igazgató-tanácsi hivatalnokok :

Tanácsosok : br. Bánffy Dániel, Benkő János, Gyarmathy

Miklós, Incze Mihály, dr. Jenei Viktor, dr. Kolozsvári Sándor, Lészai Ferencz, Parádi Kálmán tanügyi előadó, Szabó Pál, Szász Béla, Vályi Pál.

Titkár : Bodor Antal.

Pénztárnok : Deák József.

Számvevő : Szabó Ádám.

Ügyvéd : Balogh György.

Irnokok : Konecz Sándor és Finttha Endre.

I. Vajda-hunyadi egyházmegye.

Ezen egyházmegyében van 24 anya-, 9 leányegyházközség és 73 diaspora, lelkek száma 5024, tankötelesek sz. 652, tanulóik száma 629.

Főgondnokok: gr. Kun Kocsárd,
gr. Toldalagi Victor,
mlt. Pogány György.

Algondnokok: Bodola János,
Balogh Sándor,
Kirényi Lajos,
Bágya Károly.

Esperes: Bartha Lajos, tordosi lelkész.

Főjegyző: Jánó Albert, hátszegi „

Aljegyző: Kis Mózes, németi lelkész.

Közügyigazgató: Bede János, alpestesi lelkész.

Egyházak:

- Bácsi**, l. sz. 232. l. Jakab Dénes, tk. sz. 23. kik a helyi állami iskolában tanulnak, hol a lelkész az egyik osztály vezetője. Énekvezér: Farkas István; u. p. Piski.
l. e. *Piski* (vasuti állomás), l. sz. 139; diaspora *Batiz*, l. sz. 4.
- Boldogfalva** (Örallya-), l. sz. 24. l. Fábri József, t. k. 3. iskola nincsen; u. p. Hátszeg.
l. e. *Petrozsény*, l. sz. 119. a tankötelesek a helyi állami iskolában tanulnak.
- Borbátviz**, l. sz. 59. l. Lukács Antal, tk. sz. 6. kik a helyi községi iskolában tanulnak; u. p. Puj.
l. e. *Puj*, l. sz. 45; diasporák: *Galacz*, l. sz. 9. *Serély*, l. sz. 6. *Livadia*, l. sz. 5. *Ponor*, l. sz. 3. *Bár*, l. sz. 4.
- Brád**, l. sz. 150. l. Zakariás Dániel, t. sz. 41. tanító nincsen.

1. e. *Ribicze*, 1. sz. 4. Diasporák: *Rudabánya*, 1. sz. 31. *Lunkuj*, 1. sz. 4. *Bojca*, 1. sz. 6.
5. **Bretteye-Kitid**, 1. sz. 63. 1. nincsen, beszolgál a hátszegi lelkész, tk. sz. 10. ezek közül 4 felsőbb iskolában, 6 a helyi községi iskolában tanul; u. p. Russ.
1. e. *Magyar-Bretteye*, 1. sz. 9. Diasporák: *Russ*, 1. sz. 4. *Gönczaga*, 1. sz. 11. *Szentgyörgy-Válya*, 1. sz. 7. *Sztrigy-Szentgyörgy*, 1. sz. 4. *Bacsalár*, 1. sz. 8.
6. **Déva**, 1. sz. 769. 1. Szöcs Sándor, tk. 83. t. sz. 83. t. Kövendi József.
7. **Fehérviz**, 1. sz. 10. 1. nincsen, beszolgál a borbátvízi lelkész; u. p. Puj.
Diasporák: *Macsesd*, 1. sz. 8. *Csopea*, 1. sz. 2. *Rusor*, 1. sz. 3. *Bajesd*, 1. sz. 3. *Felső-Szálláspatak*, 1. sz. 13.
8. **Gyógy** (Al-), 1. sz. 96. 1. Jakab Mózes, tk. 3. kik a helyi állami iskolában tanulnak. Énekvezér: Henning György.
Diasporák: *Bokaj*, 1. sz. 19. *Benczencz*, 1. sz. 11. *Gyal-már*, 1. sz. 5.
9. **Haró**, 1. sz. 286. 1. Albert Imre, tk. 72. t. sz. 72. t. Székely Lajos; u. p. Déva.
1. e. *Kéménd*, 1. sz. 57. Diaspora: *Beregszó*, 1. sz. 25.
10. **Hátszeg**, 1. sz. 103. 1. János Albert, tk. 10. t. sz. 10. tanító Demeter Mózes.
1. e. *Nalác*, 1. sz. 14. *Farkadin*, 1. sz. 14. Diasporák: *Rea*, 1. sz. 5. *Totesd*, 1. sz. 17. *Tustya*, 1. sz. 4. *Csula*, 1. sz. 5. *Szilvás*, 1. sz. 2.
11. **Hosdát**, 1. sz. 279. 1. Sármási Áron, tk. 45. t. sz. 45. t. Sükösd Sándor; u. p. V.-Hunyad.
Diasporák: *Alsó-Nádasd*, 1. sz. 15. *Zejkfalva*, 1. sz. 5. *Lindzsina*, 1. sz. 4.
12. **V.-Hunyad**, 1. sz. 155. 1. Gál Sámuel, tk. 32. t. sz. 23. tanulnak a helyi állami iskolában.
Diasporák: *Telek*, 1. sz. 4. *Kaszabánya*, 1. sz. 2.
13. **Ilye** (Maros-), 1. sz. 35. 1. nincsen, beszolgál a m.-németi lelkész, tk. 8. t. nincsen.
Diasporák: *M-Bretteye*, 1. sz. 3. *Guraszáda*, 1. sz. 11. *Lesnyek*, 1. sz. 2. *Dobra*, 1. sz. 3. *Branyicska*, 1. sz. 12.

Abucsa, l. sz. 7. *Zám*, l. sz. 4. *Lapusnyak*, l. sz. 12.
Szírő, l. sz. 3.

14. **Klopotiva** (Nagy-), l. sz. 35. l. nincsen, beszolgal a n.-
 pestényi lelkész; u. p. Hátszeg.

Diasporák *Malomviz*, l. sz. 19. *Kernyesd*, l. sz. 6.

15. **Körösbánya**, l. sz. 120. l. Szegedi Miklós, tk. 20. t.
 sz. 20. kik a helyi állami iskolában tanulnak.

Diasporák: *Nagy-Halmágy*, l. sz. 35. *Kis-Halmágy*, l. sz.
 3. *Guravoj*, l. sz. 2. *Pleskucza*, l. sz. 2. *Tomesd*, l. sz. 1.

16. **Kristyor**, l. sz. 49. l. Kónya Dénes, tk. 5. t. sz. 5.
 tanít a lelkész.

17. **Lozsád**, l. sz. 501. l. Benkő György, tk. 56. t. sz. 52.
 t. Szilágyi József; u. p. Piski.

Diasporák: *Piski* (falu), l. sz. 4. *Toti*, l. sz. 6. *Martinesd*,
 l. sz. 2.

18. **Maros-Németi**, l. sz. 14. l. Kis Mózes, tk. 4. t. sz. 4.
 tanító a lelkész; u. p. Déva.

19. **Pestes** (Al-), l. sz. 284. l. Bede János, tk. 65. t. sz.
 65. kik a helyi állami iskolában tanulnak. Énekvezér:
 Jánosi József; u. p. V.-Hunyad.

Diasporák: *Felpestes*, l. sz. 1. *K.-Almás*, l. sz. 4. *Cs.-Ke-*
resztur, l. sz. 35. *Nagy- és Kis-Barcsa*, l. sz. 9.

20. **Pestény** (Nagy-), l. sz. 70. l. Páljános Károly, tk. sz.
 az anya-egyházközségben s diasporákban: együtt 24, kik
 a helyi állami iskolában tanulnak; u. p. Hátszeg.

l. e. *Demsus*, l. sz. 26. Diasporák: *Poklisa*, l. sz. 2. *Bra-*
zova, l. sz. 6. *Várhely*, l. sz. 7. *Zajkány*, l. sz. 5. *Ker-*
nyesd, l. sz. 4. *Szentpéterfalva*, l. sz. 7. *Uncsukfalva*,
 l. sz. 4. *Bukova*, l. sz. 1.

21. **Rákosd**, l. sz. 476. l. Koncza József, tk. 83, kik a
 helyi állami iskolában tanulnak, u. p. V.-Hunyad.

Diasporák: *Zalasd*, l. sz. 3. *Boos* l. sz. 9.

22. **Rápolc** (Nagy-), l. sz. 200. l. Péter Albert, tk. 38. t.
 sz. 38. t. Nagy Imre, u. p. Piski.

Diasporák: *Arany*, l. sz. 31. *Bábolna*, l. sz. 7. *Dedács*,
 l. sz. 4. *Folt*, l. sz. 4.

23. **Solymos** (Maros-) l. sz. 41. l. **Bogdán** Mózes, tk. 4. mind a négy felsőbb iskolában tanul; u. p. Déva.
24. **Tordos**, l. sz. 112. l. **Bartha** Lajos, tk. 15. t. **Vén** Mihály; u. p. Szászváros.

II. Gy.-fehérvári egyházmegye.

(Fekszik Alsó-Fehérmegyében.)

Ezen egyházmegyében van 12 anya- és 16 leányegyház; lelkek száma: 2924; tanulók száma: 410.

Főgondnokok: br. **Kemény** István,
Barcsay Ákos.

Algondnok: br. **Kemény** László.

Esperes: nincs.

Jegyző: **Tókos** Sándor, vajasdi lelkész.

Közügyigazgató: **Gruzda** Domokos, tövisi lelkész.

Egyházak.

- Abrudbánya**, l. sz. 417. l. **Molnár** Albert, t. sz. 70. ebből mindennapi iskolába jár 54. ismétlő-iskolába jár 16. t. **Csekme** János.
 1. e. *Verespatak*, l. sz. 26.
- Benedek**, l. sz. 35. l. **Farkas** András, t. sz. 6. a lelkész tanít; u. p. Tövis.
- Borberek**, l. sz. 81. l. **Tankó** József, t. sz. 13. ebből mindennapi iskolába jár 11, ismétlő-iskolába 2. t. ifj. **Andrád** Ferencz; u. p. **Alvincz**.
- Fehérvár** (Gyula-), l. sz. 630. l. dr. **Elekes** Viktor, t. sz. 102. ebből mindennapi iskolába jár 80. ismétlő-iskolába jár 22. t. **Balogh** Ferencz.
 1. e. *Alsó-Maros-Váradya*, l. sz. 4. *Borbánd*, l. sz. 3. *Marospart*, l. sz. 10. *Szászsebes*, l. sz. 4.
- Igen** (Magyar-) l. sz. 363. lelkész nincs, t. sz. 51. ebből mindennapi iskolába jár 21. ismétlő-iskolába jár

- 11, más népiskolába jár 2, felsőbb tanodába 10, más vallásu 7, t. Kiss Elek.
1. e. *Boros-Bocsárd*, l. sz. 6. *Czelna*, l. sz. 35. *Igenpataka*, l. sz. 7.
6. **Krakkó**, l. sz. 34. 1. Bodor Lőrincz, t. sz. 4, a lelkész tanít; u. p. M.-Igen.
1. e. *Alsó-Gáld*, l. sz. 4.
7. **Sárd**, l. sz. 115. 1. Veres Sándor, t. sz. 13. t. Botos Dénes; u. p. M.-Igen.
8. **Tövis**, l. sz. 226. 1. Gruzda Domokos, t. sz. 22, ebből mindennapi iskolába jár 16, ismétlő-iskolába jár 3, más vallásu 3, t. Székely László.
1. e. *Diód*, l. sz. 32.
9. **Zalathna**, l. sz. 141. 1. Hadnagy Péter, t. sz. 18, ebből mindennapi iskolába jár 10, ismétlő-iskolába 8, a lelkész tanít.
10. **Vincz** (Al-), l. sz. 198. 1. Péterfi László, t. sz. 34, kik mind az állami iskolába járnak.
1. e. *Csóra*, l. sz. 41.
11. **Vajasd**, l. sz. 412. 1. Tókos Sándor, t. sz. 69, ebből mindennapi iskolába jár 47, ismétlő-iskolába jár 19. felsőbb tanodába jár 3, t. Jakab Sándor; u. p. Tövis.
1. e. *Maros-Szentimre*, l. sz. 10.
12. **Vingárd**, l. sz. 48. 1. Kolumbán János, t. sz. 8, t. Péter József; u. p. Szerdahely.
1. e. *Berve*, l. 5. *Drassó*, l. sz. 25. *Gergelyfája*, l. sz. 5. *Ó-Dálya*, l. sz. 7.

III. N-enyedi egyházmegye.

(Ezen egyházmegye Alsófehér- és Tordaaranyosmegyében fekszik.)

Van ezen egyházmegyében 32 anya-, 5 társegyház és 36 leányegyház. Lelkek száma: 18,990; tk. sz. 2813; t. sz. 1738.

Főgondnokok: br. Kemény István,
mlgs. Tisza László,
mlgs. Pogány György.

Algodnokok: t. Gálfi István,
 ifj. gr. Toroczka Miklós,
 t. Szentpáli Ignác.

Esperes: Hegedüs Lajos, gerendi lelkész.

Jegyző: Sándor János, miriszlói lelkész.

Közügyigazgató: Barabás József, egerbegyi lelkész.

Pénztárnok: Tóth Mózes, felvinczi lelkész.

Egyházak

1. **Bágyon**, l. sz. 164, l. Darkó József, tk. sz. 32, t. sz. 14, tanulnak a községi iskolában. Énekvezér: Bányai Lajos; u. p. Torda.
 l. e. *Rákos*, l. sz. 23. *Kövend*, l. sz. 6. *Várfalva*, l. sz. 5.
2. **Bükkös** (M.-) l. sz. 666, l. Mooré Károly, tk. sz. 64, t. sz. 49, t. Zajzon József; u. p. M.-Ludas.
 l. e. *Lándor*, l. sz. 27.
3. **Csány** (M.-Nagy-), l. sz. 96, l. Sebestyén Áron, tk. sz. 7, t. sz. 7, tanít a lelkész.
 l. e. *F.-Detreheim*, l. sz. 12. *A.-Detreheim*, l. sz. 38. *M.-Kóók*, l. sz. 22.
4. **Csekelaka**, l. sz. 430, l. Lőrinczi Lajos, tk. sz. 39, t. sz. 19, ideigl. tanító Balog János; u. p. M.-Ludas.
5. **Csombord-Bagó**, l. sz. 274, l. Téglás István, tk. sz. 33, t. sz. 23, t. Molnár Ferencz; u. p. N.-Enyed.
6. **Csucs-Koppánd**, l. sz. 360, l. Sebestyén Sándor, tk. sz. 79, t. sz. 34, tanulnak az állami iskolában. Énekvezér: Szabó Gyula, állami tanító; u. p. M.-Ludas.
7. **Décse** (M.-), l. sz. 324, ny. l. Vásárhelyi Mihály, l. Horváth Sándor, tk. sz. 58, t. sz. 44, t. Péter István; u. p. Felvincz.
 l. e. *Inakfalva*, l. sz. 4.
8. **Egerbegy**, l. sz. 1288, l. Barabás József, tk. sz. 185, t. sz. 117, leánytanító és énekvezér: Szabó Pál; fitan. Székely Dániel; u. p. Gyéres.
9. **Enyed** (Fel-), l. sz. 288, l. Veress Kálmán, tk. sz. 43, t. sz. 17, t. állomás üres; u. p. N.-Enyed.

1. e. *T.-Szt.-György*, l. sz. 110, tk. sz. 13, t. András Ferencz; u. p. Toroczko.
10. **Földvár** (Sz.-), l. sz. 98, l. Benkő Ferencz, tk. sz. 16, t. sz. 16, tanít a lelkész; u. p. Felvincz.
11. **Gerend**, l. sz. 453, l. Hegedűs Lajos, tk. sz. 39, t. sz. 27, t. Székely György; u. p. Gyéres.
1. e. *Sós-Szt.-Márton*, l. sz. 2. *Ar.-Lóna*, l. sz. 7.
12. **Gombás**, l. sz. 161, l. Vásárhelyi László, tk. sz. 26, tanít a lelkész; u. p. N.-Enyed.
13. **Gyéres** (Ar.-), l. sz. 705, l. Zathureczki Károly, tk. sz. 82, t. sz. 71, tanulnak a községi iskolában; énekvezér: Miklós Sándor, ki egyszersmind községi tanító.
1. e. *Gy.-Szt.-Király*, l. sz. a fennebbi összegben benne van.
14. **Hadrev-Gezse**, l. sz. 159, l. Vajna Áron, tk. sz. 14, t. sz. 11, tanít a lelkész; u. p. M.-Ludas.
1. e. *Kecze*, l. sz. 6.
15. **Harasztos**, l. sz. 896, l. Kovács János, tk. sz. 116, t. sz. 79, tanulnak a községi iskolában; énekvezér: Benedek Sándor, ki egyszersmind községi tanító; u. p. Felvincz.
16. **Istvánháza**, l. sz. 378, l. Aszalós György, tk. sz. 47, t. sz. 36, ideigl. tanító Király Mihály, u. p. M.-Ludas.
1. e. *Czintos*, l. sz. 28. *Péterlaka*, l. sz. 2.
17. **Kapud** (M.-), l. sz. 145, l. Bekő Mózes, tk. sz. 14, t. sz. 11, tanulnak az állami iskolában; u. p. Tövis.
18. **Kercsed**, l. sz. 549, l. Zsigmond Lajos, tk. sz. 118, t. sz. 60, t. Horvát Samu; u. p. Torda.
19. **Keresztur** (Gerend-), l. sz. 460, l. Gergelyfi György, tk. sz. 58, t. sz. 16, t. Balog Károly; u. p. M.-Ludas.
20. **Kocsárd** (Sz.-), l. sz. 778, l. Sükösd Ferencz, tk. sz. 154, t. sz. 83, tanulnak a községi iskolában; énekvezér: Keresztes Lajos; u. p. Felvincz.
1. e. *Vajdaszeg*, l. sz. 10.
21. **Lőrinczréve**, l. sz. 163, ny. l. Benedek Dónes, beszolgál Málnási Károly, tk. sz. 21, t. sz. 13, t. Benedek Gyula; u. p. N.-Enyed.
1. e. *Béld*, l. sz. 6. *Megykerék*, l. sz. 9. *Orbó*, l. sz. 4.

22. **Miriszló és Ó-Lapád**, l. sz. 387, l. Sándor János, tk. sz. 65, t. sz. 59, t. Molnár Samu; u. p. N.-Enyed.
23. **Nagylak**, l. sz. 351, l. Pap Dávid, tk. sz. 58, t. sz. 38, t. Orbán József; u. p. M.-Ujvár.
1. e. *Káptalan*, l. sz. 12. *Ispánlaka*, l. sz. 7.
24. **Ózd**, l. sz. 865, l. Zajzon Károly, tk. sz. 146, t. sz. 79, t. Török István; u. p. M.-Ludas.
25. **Polyán** (Ar.-), l. sz. 420, l. Bertalan József, (ki egyszersmind községi tanító); tk. sz. 52, t. sz. 37, tanulnak a közs. iskolában; énekvezér: Mátyás Mihály; u. p. Torda.
26. **Szentmihályfalva**, l. sz. 441, l. Miklósi József, tk. sz. 45, t. sz. 24, tanulnak a községi iskolában; énekvezér s egyszersmind községi tanító: Mihályfalvi Samu; u. p. Torda.
1. e. *Méskő*, l. sz. 6. *Sinfalva*, l. sz. 3.
27. **Torda** (Ó-), l. sz. 3037, l. Füzi Sándor, tk. sz. 460, t. sz. 290, fitan. Molnár Márton, leánytan. és énekvezér: Mezei András.
1. e. *Szind*, l. sz. 6.
28. **Torda** (Uj-), l. sz. 1951, l. Kállai Sándor, tk. sz. 342, t. sz. 122, fit. Csákány Károly, lt. és énekv. Fekete János.
29. **Túr**, l. sz. 190, l. Kocsis Dénes, tk. sz. 37, t. sz. 18, tanulnak a községi iskolában; u. p. Torda.
1. e. *Bányabükk*, l. sz. 23. *Mikes*, l. sz. 3. *Komjászeg*, l. sz. 3. *T.-Koppánd*, l. sz. 16.
30. **Újfalu és Szentkirály**, l. sz. 212, l. Málnási Károly, tk. sz. 41, t. sz. 23, t. Szentkirályt: Kali Gergely, ideigl. t. Ujfaluban: Erdei István; u. p. N.-Enyed.
1. e. *Tompaháza*, l. sz. 12.
31. **Ujvár** (Maros-), l. sz. 580, l. Földes György, tk. sz. 85, t. sz. 82, tanulnak a községi iskolában, ideigl. énekvezér: Pető Antal.
1. e. *M.-Csesztve*, l. sz. 65. *Csongva*, l. sz. 10. *F.-Ujvár*, l. sz. 28. *Miklóslaka*, lelkek nélkül.
32. **Vincz** (Fel-), l. sz. 1103, l. Tóth Mózes, tk. sz. 224, t. sz. 180, tanulnak a közs. iskolában; énekv. áll. üres.
1. e. *Veresmart*, l. sz. 4.

IV. Kolozsvári egyházmegye.

Fekszik szab. kir. Kolozsvár városa és Kolozs-Dobokamegye területén.

Ez egyházmegyében van 1 anya- és 1 leányegyház. A ielkek száma: 8843; tanulók száma 1119.

Főgondnok: Nagy Péter, püspök és kir. tanácsos.

Egyházmegyei főgondnok: dr. Szőcs Emil.

„ algondnok: gr. Bánffy Béla.

Ügyvéd: Balogh György.

Gazda-gondnok: Szentpéteri János.

Esperes: Szász Gerő.

Jegyző: Baló Sándor.

Közügyigazgató: Herepei Gergely.

Egyházak :

Kolozsvár, l. sz. 8713, tk. sz. 1235, t. sz. 1094, kik helybeli népiskoláinkban, a főtanodában, más felekezetű tanintézetekben, real-, polgári és magán-nevelő-intézetekben nyernekt oktatást.

Lelkészek: Szász Gerő, Szász Domekos — közjegyző, Baló Sándor és Herepei Gergely.

Énekvezetők: a belső-templomban; Szász Lajos, a külső-templomban: Tóth Tamás.

Leányegyház: *Szamosfulva*, l. sz. 130, t. sz. 26, t. Máthé József.

Iskolák :

a) Belvárosi leányiskola. Vezértanítónő: Vadas Zsuzsánna; tanítónő: Békésy Lilla. Iskola-felügyelő: Herepei G.

- b) Külmagyarutczai vegyes népiskola. Tanítók: Szentgyörgyi Lajos és Barabás Károly. Női-munka tanítónő: Szentgyörgyi Lajosné. Iskolafelügyelő: Baló Sándor.
- c) Hidelvei vegyes népiskola. Tanító: Benedek József; női munka-tanítónő: Benedek Józsefné. Iskolafelügyelő: Szász Gerő.
- d) Hidelvei elemi népiskola. Tanító: Deézszi László. Iskolafelügyelő: Szász Gerő.
- e) Hidelvei óvoda és gyermekkert. Vezetőtanítónő: Deézszi Lászlóné, szül. Péter Anna. Felügyelő: Szász Gerő.
- f) Muzeumutczai gyermekkert; a gyermekkert vezetője: Darkó Ottilia. Felügyelő: Szász Domokos.

Az iskolaszék tagjai: a főgondnokon és papokon kívül: dr. Jenei Viktor, Kozma József, Sárkány Ferencz, Jancsó Lajos, Kiss Sándor, dr. Bartha János, Szász Béla, Felméri Lajos, Hegedüs István, Paál Ferencz, Fazakas József, Inczédi Sámuel, Gothárd József, Parádi Kálmán, Benedek Sámuel. — Elnök: Baló Sándor; alelnök: Szász Béla, egyetemi tanár és igazg. tanácsos; jegyző: Hegedüs István, tanár.

V. Kolozskalotai egyházmegye.

Fekszik Kolozs- és Torda-Aranyosmegyében.

Ez egyházmegyében 38 anya- és 19 leányegyház van. Lelkek száma: 22,077, tanulók száma: 3065.

Főgondnokok: gr. Csáki György,
mlgs. Lészai Ferencz,
mlgs. Lészai Lajos.
mlgs. Gyarmathi Zsigmond.

Esperes: Szakács István, szőlőnai lelkész.
Főjegyző: Benedek Pál, m.-bikali lelkész.

Közügyigazgató: Ignác Károly, b.-hunyadi lelkész.
 Egyhm. pénztárnok: Gillyén János, körösfői lelkész.
 Aljegyző: Timár Lajos, mérai lelkész.

Egyházak:

1. **Almás** (Nagy-), l. sz. 540, l. Bod László, t. sz. 76, t. Benedek János.
 l. e. *Bábony*, l. sz. 75, t. sz. 16, t. Dévai Mihály.
2. **Ajton**, l. sz. 553, l. Kolozsvári Antal, t. sz. 53, t. ifj. Fazakas István; u. p. Torda.
 l. e. *Röd*, l. sz. 30.
3. **Bikal** (Magyar-), l. sz. 675, l. Benedek Pál, t. sz. 105, t. Tulogdi István; u. p. B.-Hunyad.
4. **Damos**, l. sz. 206, l. Gyulai Miklós, t. sz. 30, t. Dersi Sándor; u. p. B.-Hunyad.
 l. e. *Jákótelke*, l. sz. 172, t. sz. 40, t. Viski József.
5. **Darócz és Bogártelke** egyesült egyházak, l. sz. Daróczon 154; Bogártelkén 419, l. Biró András, t. sz. Daróczon 33, t. Csákány Károly; Bogártelkén t. sz. 62, t. Csákány Károly; u. p. Egeres.
6. **Egeres**, l. sz. 112, l. Sófalvi Miklós, t. sz. 34, t. Kálmán István.
7. **Fenes** (Oláh-), l. sz. 606, l. Sebestyén Ferencz, t. sz. 52, t. Somogyi Károly; u. p. Gyalu.
8. **Fejérd**, l. sz. 301, l. Bodola Dénes, t. sz. 51, t. Nagy Ferencz; u. p. Kolozsvár.
9. **Gyalu**, l. sz. 829, l. Deésy Gyula, t. sz. 94, ezek az állami iskolában tanulnak.
10. **Györgyfalva**, l. sz. 926, l. Barabás Sámuel, t. sz. 57, t. Fazakas István; u. p. Kolozsvár.
11. **Hunyad** (Bánffy-), l. sz. 1348, l. Ignác Károly, t. sz. 338, ezek az állami iskolában tanulnak; énekv. Csoma Péter.
12. **Inaktelke**, l. sz. 533, l. Miklósi József, t. sz. 64, községi tanító és énekevezér: Kése József; u. p. Egeres.
13. **Kapus** (Nagy-), l. sz. 643, l. Benedek Sándor, t. sz. 101, t. Jónás József; u. p. Gyalu.

- l. e. *Kapus* (Kis-), l. sz. 411, t. sz. 38, t. Tatai Ferencz.
14. **Kajántó**, l. sz. 249, l. Domján János, t. sz. 42, t. Nyirő József; u. p. Kolozsvár.
- l. e. *Kóród*, l. sz. 68, t. sz. 12, t. Bartha Albert.
15. **Ketesd**, l. sz. 315, l. Almási László, t. sz. 46, t. Mátyás Miklós; u. p. B.-Hunyad.
16. **Kolos**, l. sz. 615, l. Borsos Sándor, t. sz. 105, t. Nagy Sámuel.
17. **Köröső**, l. sz. 755, l. Gillyén János, t. sz. 120, t. Vitmájer Leopold; u. p. B.-Hunyad.
18. **Középlak**, l. sz. 498, l. Jósza Sámuel, t. sz. 53, t. Deéry Lőrincz; u. p. Nagy-Almás.
- l. e. *Tamásfalva*, l. sz. 31. *Nyércze*, l. sz. 36.
19. **Léta** (Magyar-), l. sz. 284, l. Szakács János, t. sz. 36, t. Isza Sándor; u. p. Al-Jára.
20. **Lóna** (Szász-), l. sz. 781, l. Szakács István, t. sz. 150, t. Kelemen Ferencz; u. p. Gyalu.
- l. e. *Fenes* (Szász-), l. sz. 19.
21. **Magyarókereke**, l. sz. 238, l. Fazakas András, t. sz. 33, tanítói állomás üres; u. p. B.-Hunyad.
22. **Mákó**, l. sz. 876, l. Valler József, t. sz. 137, a községi iskolában tanulnak; énekvezér: Lőrincz Ferencz; u. p. Egeres.
23. **Méra**, l. sz. 902, l. Timár Lajos, t. sz. 111, t. id. Tamás Dániel; u. p. Magyar-Nádas.
- l. e. *Magyar-Nádas*, l. sz. 49.
24. **Monostor** (Magyargyerő-), l. sz. 587, l. Kovács Kálmán, t. sz. 69, t. Nyilas Károly; u. p. B.-Hunyad.
25. **Nyárszó**, l. sz. 293, l. Fazakas Lajos, t. sz. 53, tanítói állomás üres; u. p. B.-Hunyad.
- l. e. *Sárvásár*, l. sz. 274, t. sz. 34, t. Nyirő Lajos.
26. **Pata**, l. sz. 101, l. Kiss Péter, t. sz. 15, tanít a lelkész; énekvezér: Dani Lőrincz; u. p. Kolozs.
- l. e. *Kara*, l. sz. 38. *Bózs*, l. sz. 40.
27. **Petri** (Kis-), l. sz. 283, l. Viski Sándor, t. sz. 72, t. Antal György; u. p. Nagy-Almás.

28. **Petri** (Nagy-), l. sz. 250, lelkészi állomás üress, t. sz. 26, t. *Meszta Lajos*; u. p. *Nagy-Almás*.
29. **Szentkirály** (Kalota-) és **Zentelke** egyesült egyházak, l. sz. 1125, l. *Viski Sigmond*, t. sz. 130, a községi iskolában tanulnak; énekvezér: *Csoma Sigmond*; u. p. *B.-Hunyad*.
30. **Szentlászló**, l. sz. 1033, l. *Domján Fereucz*, t. sz. 152, a községi iskolában tanulnak; énekvezér: *Móricz István*; u. p. *Gyalu*.
31. **Sztána**, l. sz. 270, l. *Antal Domokos*, t. sz. 35, t. *Bálint András*, ny. t. *Kolcsár Lajos*; u. p. *B.-Hunyad*.
l. e. *Farnos*, l. sz. 128, t. sz. 13, t. *Déésy Domokos*.
32. **Szucsák**, l. sz. 447, l. *Kónya József*, t. sz. 83, tanító *Botha József*; u. p. *Kolozsvár*.
33. **Türe**, l. sz. 447, l. *Jónás Elek*, t. sz. 46, t. *Both István*; u. p. *Magyar-Nádas*.
l. e. *M.-Gorbó*, l. sz. 15, *Sárd*, l. sz. 10.
34. **Zsobok**, l. sz. 475, l. *Mike Lajos*, t. sz. 80, t. *Kubai János*; u. p. *B.-Hunyad*.
35. **Jára**, l. sz. 145, l. *Balázs István*, t. sz. 6, t. a lelkész.
l. e. *Érempataka*, l. sz. 15. *Kisbánya*, l. sz. 20.
36. **Valkó** (Magyar-), l. sz. 620, l. *Mihálcz Elek*, t. sz. 80, a községi iskolában tanulnak; u. p. *B.-Hunyad*.
l. e. *Incsel*, l. sz. 10.
37. **Vásárhely** (Gyerő-), l. sz. 210. l. *Ágoston György*, t. sz. 38, t. *Erszényes István*; u. p. *Egeres*.
38. **Vista**, l. sz. 870, l. *Kónya János*, t. sz. 104, t. *Tamás Dániel*; u. p. *Magyar-Nádas*.
l. e. *Szentpál*, l. sz. 22.

VI. Szilágyszolnoki egyházmegye.

Fekszik Szilágymegye területén.

Ez egyházmegyében van 65 anya- és 20 leányegyház; lelkek száma: 47,106, mindennapos tankötelesek: 5263, ebből feljárók; 3592, ismétlő kötelesek: 2352, ebből feljárók: 1319, felsőbb iskolában jár: 269.

Főgondnok: br. Bánffy Albert.

Algondnokok: br. Wesselényi Miklós,
br. Györfi Lajos,
tk. Toka Zsigmond.

Esperes: Szabó Pál, diósadi lelkész.

Főjegyző: Nagy László, sz.-somlyai lelkész.

Közügyig. helyettes: Biró Károly, tasnádi lelkész.

Aljegyző: Botha Károly, dobai lelkész.

Özv. ár. pénztárnok: Viski Pál, zoványi lelkész.

Közpénztárnok: Magyarósi István, zilahi lelkész.

Tanügyi előadó: Benkő Lajos, hadadi lelkész.

Egyházak:

1. **Ákos**, l. sz. 931, l. Kelemen Endre, tk. sz. 87, t. sz. 26, ismk. 39, t. felsőbb iskolában 1, t. áll. üres.
2. **Ardó**, l. sz. 378, l. áll. üres, tk. 46, t. 35, ismk. 15, t. 2, t. Tóth Mihály; u. p. Sülelmed.
3. **Bagos**, l. sz. 974, l. áll. üres, tk. 107, t. 86, ismk. 47, t. 42, fit. Somogyi Sámuel, lt. Nagy Lajos; u. p. Sz.-Nagyfalu.
- l. e. *M.-Valkó*, l. sz. 105, tk. 19, t. 12, ismk. 8, t. 8, t. lévita id. Szócs Károly; u. p. Sz.-Nagyfalu.
4. **Balla**, l. sz. 914, l. Dobai Lajos, tk. 102, t. 78, ismk. 49, t. 22, fel. isk. 1, t. Bartha Lajos; u. p. Varsólez.
5. **Bogdánd**, l. sz. 897, l. Dombi Lajos, tk. 95, t. 44, ismk. 40, t. 10, t. Séra János; u. p. Hadad.
6. **Borzás**, l. sz. 300, l. áll. üres, tk. 43, ismk. 29, fel. isk. 1, csak most lett Pataki Albert beállítva tanítónak; u. p. Sz.-Nagyfalu.
7. **Böösháza**, l. sz. 237, l. Juhász Mihály, tk. 25, t. 18, ismk. 28, t. 19, f. isk. 1, t. Balogh Dániel; u. p. Sz.-Cseh.
- l. e. *Benedekfalva*, l. sz. 31.
8. **Bülgezd**, l. sz. 402, nyug. l. Szilágyi Márton, beszolgál a nagyfalusi lelk. tk. 46, t. 46, ismk. 24, t. 24, az isk. községi; kántor Pál Domokos; u. p. Sz.-Nagyfalu.

9. **Csaholy** (M.-), l. sz. 720, l. Rósa Károly, tk. 78, t. 56, ismk. 38, t. 5, t. Csató Géza; u. p. Tasnád.
10. **Cseh** (Szilágy-), l. sz. 1730, l. Fábrián Dániel, tk. 166, t. 97, ismk. 44, t. 20, fels. isk. 3, fit. Bánya József, lt. Hari Ferencz.
11. **Deésháza**, l. sz. 625, l. Domján Sándor, tk. 69, t. 50, ismk. 40, t. 7, t. Nagy Sámuel; u. p. Sz.-Cseh.
12. **Diósad**, l. sz. 1348, l. Szabó Pál, tk. 143, t. 87, ismk. 95, t. 68, fels. isk. 2, t. Veress József.
l. e. *M.-Baksa*, l. sz. 19. *Haraklány*, l. sz. 16.
13. **Doba** (Nagy- és Kis-), egyesült egyházak, az elsőben l. sz. 271; a másodikban 595, l. Botha Károly, tk. az elsőben 33, t. 15, ismk. 14, t. 13, t. Lénárd Sándor; a másodikban tk. 62, t. 40, ismk. 29, t. 23, felsőbb isk. jár 3, t. Báthori György; u. p. S.-Szentgyörgy.
14. **Egrespatak**, l. sz. 277, l. Lőfi Pál, tk. 35, t. 16, ismk. 15, t. 15, fi és lt. Kiss Mózes; u. p. Zilah.
15. **Goroszló**, l. sz. 400, l. Técsy József, tk. 61, ismk. 27, t. Técsy István, iskolázás nem volt, a tanító Bosniába volt katonai szolgálaton; u. p. Diósad.
16. **Görcsön**, l. sz. 408, l. Araes Endre, tk. 41, t. 23, ismk. 27, t. 17, fel. isk. 1, t. Nagy György; u. p. Zilah.
17. **Hadad**, l. sz. 864, l. Benkő Lajos, tk. 119, t. 60, ismk. 48, t. 42, f. isk. 1, t. Gocz Dénes.
18. **Horvát-Petenye**, l. sz. 363, l. áll. üres, tk. 44- t. 25, ismk. 16, t. 8, t. Sarkadi Gyula; u. p. Kraszna.
19. **Hosva**, l. sz. 477, l. Galló József, tk. 36, t. 27, ismk. 11, f. isk. 2, t. Sarkadi Lajos; u. p. Sz.-Somlyó.
20. **Ipp**, l. sz. 734, l. Juhász György, tk. 72, t. 60, ismk. 42, t. 14, az isk. községi; kántor Bene Ambrus; u. p. Zovány.
21. **Kávás** (Ér-), l. sz. 128, l. Demeter Kálmán, tk. 14, t. 10, ismk. 5, t. 5. tanít a lelkész.
22. **Keczel** (M.-), l. sz. 440, l. Rácz Péter, tk. 40, t. 25, ismk. 20, t. 15, fels. isk. 1, t. Gál Elek; u. p. Kraszna.
23. **Kémer**, l. sz. 1945, l. Dombi Lajos, tk. 243, t. 164, ismk. 129, t. 74, az isk. községi; kántor Marosi József.

- l. e. *Zálnok*, l. sz. 49, tk. sz. 17, t. 17, ismk. 2, t. 2, t. Tokai Károly; u. p. Kémer.
24. **Keresztur** (Szilágylő-), l. sz. 438, l. Fehér György, tk. 55, ismk. 10, az iskola a roncsoló-toroklob miatt csaknem az egész évben szünetelt; t. ifj. Szőcs Károly; u. p. Zilah.
- l. e. *Nyírsid*, l. sz. 20.
25. **Körös** (Ér-), l. sz. 237, l. Fogarasi László, tk. 24, t. 18, ismk. 10, t. 2, fels. isk. 2, tanít a lelkész.
26. **Kraszna**, l. sz. 1269, l. Bakcsi Sándor, tk. 254, t. 127, ismk. 157, t. 37, fels. isk. 2, fit. Nagy Albert, lt. Balogh Mihály.
27. **Kusaly**, l. sz. 288, l. Szász Ferencz, tk. 22, t. 17, ismk. 15, t. 10, f. isk. 1, ideig. t. Sipos Márton; u. p. Diósd.
- l. e. *Erked*, l. sz. 411, tk. 43, t. 39, ismk. 20, t. 16, t. Nagy Ferencz; u. p. Diósd.
28. **Lele**, l. sz. 767, l. Kovács Sándor, tk. 66, t. 57, ismk. 32, t. 32, f. isk. 3, t. Kapronczai Benő; u. p. Hadad.
29. **Lecsmér**, l. sz. 211, l. Fazakas Mihály, tk. 36, t. 36, ismk. 11, t. 6, t. Bagosi Miklós; u. p. Széplak. (Biharmegye.)
30. **Lompért**, l. sz. 401, l. Fejér Ferencz, tk. 44, t. 40, ismk. 18, t. 14, f. isk. 1, t. Virág Sándor; u. p. Sz.-Somlyó.
31. **Menyő**, l. sz. 351, l. Molnár Miklós, tk. 36, t. 25, ismk. 15, t. 2, f. isk. 1, t. Vaska János; u. p. Sz.-Cseh.
32. **Mihályfalva** (Kraszna-), l. sz. 540, l. Költő László, tk. 63, t. 40, ismk. 15, t. 5, ideigl. t. Szabó Dávid; u. p. Ákos.
- l. e. *Czigányi* (Kraszna-), l. sz. 48, tk. 8, t. 5, ismk. 4.
33. **Mindszent** (Ér-), l. sz. 214, l. Török Ferencz, tk. 15, t. 12, ismk. 20, t. 4, f. isk. 1, t. Keizler Sándor; u. p. Érkávas.
- l. e. *Gírolt* (Ér-), l. sz. 18.
34. **Mocsolya**, l. sz. 612, l. Biró Károly, tk. 64, t. 48, ismk. 24, t. 20, f. isk. 1, t. Szőcs Sámuel; u. p. Diósd.

35. **Monó**, l. sz. 486, l. Soós Károly, tk. 39, t. 29, ismk. 33, t. 17, fels. isk. 1, t. Katona Károly; u. p. Sülelmed.
 l. e. *Égerhát*, l. sz. 60, tk. 9, t. 9, ismk. 6, t. 6, tanító Molnár Miklós.
36. **Nádasd** (Hada-d-), l. sz. 702, l. Vass Sámuel, tk. 68, t. 60, ismk. 30, t. 23, t. Beksi József; u. p. Hadad.
37. **Nagyfalu** (Sz.-), l. sz. 1233, Rósa Sándor, tk. 187, t. 145, ismk. 93, t. 26, t. Jakab Zsigmond.
38. **Nagy-Món**, l. sz. 215, l. Sebess György, tk. 21, t. 17, ismk. 14, t. 11, t. ifj. Parlaghi Elek; u. p. Sz.-Cseh.
 l. e. *Sz.-Szentkirály*, l. e. 185, tk. 19, t. 19, ismk. 1, t. 1, az isk. községi; kántori áll. üres, minthogy a községi tanító végzi e kötelességet, betöltetvén a tan. állomás, kántor is lesz; felső isk. t. 3.
39. **Paczal**, l. sz. 473, l. Tóth Imre, tk. 55, t. 37, ismk. 30, t. 18, f. isk. 1, t. Gál Károly; u. p. Margitta (Biharmegye).
 l. e. *Paczalusa*, l. sz. 179, tk. 23, t. 23, ismk. 15, t. 15, ideigl. t. Bordás Bálint.
40. **Panit**, l. sz. 346, l. Szilágyi Mihály, tk. 40, t. 28. ismk. 15, t. 7, fels. isk. 2, ny. t. Gál Jonathán; u. p. Zilah.
41. **Pelekeszi**, l. sz. 596, l. Kiss Pál, tk. 44, t. 41, ismk. 10, t. 8, t. Orosz Miklós; u. p. Tasnád.
42. **Peér**, l. sz. 919, l. Surányi Gyula, tk. 95, t. 84, ismk. 60, t. 55, ft. és kántor Szombati Károly, lt. Salánki Zsigmond.
43. **Perecsen**, l. sz. 885, l. Gáspár János, tk. 115, t. 89, ismk. 41, t. 40, fels. isk. 3, t. Papp György; u. p. Sz.-Somlyó.
44. **Ráton**, l. sz. 286, l. Vass Lajos, tk. 39, t. 39, ismk. 18, t. 18, az isk. községi, kán. Kövendi Károly; u. p. Kraszna.
45. **Récse**, l. sz. 168, l. Osváth Lajos, tk. 18, t. 14, ismk. 8, t. 3, t. áll. üres; u. p. Varsólcz.
4. **Sámson** (Sziágy-), l. sz. 875, l. Kozma Ferencz, tk. 116, ismk. 46, t. Makkai Dániel, tanító nem volt, jelenlegi tanító juliushan foglalt állomást; u. p. Diósd.

47. **Sarmaság**, l. sz. 1028, l. Elek Károly, tk. 109, t. 103, ismk. 32, t. 31, t. Balázs József; u. p. Májád.
1. e. *Kövesd* (Szilágy-), l. sz. 69, tk. 10, t. 10, ismk. 3, t. 3, ideigl. t. Foris György.
48. **Somlyó** (Szilágy-), l. sz. 1459, l. Nagy László, tk. 175, t. 95, ismk. 140, t. 60, a gyermekek a községi iskolában tanulnak, fels. isk. 12, kántor Péntek József.
49. **Sülelmed**, l. sz. 78, l. Kiss Pál, tk. 9, t. 6, f. isk. 1, tanít a lelkész.
1. e. *Czikó*, l. sz. 110, tk. 12, t. 12, ideigl. t. Szalontai Ferencz.
50. **Szakácsi**, l. sz. 911, l. Szentkirályi László, tk. 111, t. 109, ismk. 46, t. 10, fit. Verestói György, lt. Csá-kány József.
51. **Szántó** (Tasnád-), l. sz. 228, l. Kovács Ferencz, tk. 23, t. 17, ismk. 17, t. 10, t. Tóth Péter.
1. e. *Szilvás*, l. sz. 10.
52. **Szarvad** (Tasnád-), l. sz. 303, l. Farkas Károly, tk. 35, t. 25, ismk. 20, t. 6, t. Szeksztén Antal; u. p. Tasnád.
53. **Szentkirály** (Ér-), l. sz. 526, l. áll. üres, tk. 59, t. 41, ismk. 20, t. 4, fels. isk. 1, t. Bogdán Lajos; u. p. Tasnád.
54. **Szeér**, l. sz. 674, l. Incze Ferencz, tk. 102, t. 28, az ismk. létszámát lelk. aa. nem jelentette be — nem is tanulnak — t. Kendi István; u. p. Hadad.
55. **Szilágyseg**, l. sz. 138, l. Ferenczi Gyula, tk. 17, t. 11, ismk. 9, t. 8, fels. isk. 1, t. Sarkadi Gyula; u. p. Sz.-Cseh.
56. **Szodoró** (Ér-), l. sz. 225, l. Fazakas Ferencz, tk. 27, t. 25, ismk. 8, t. 8, fels. isk. 1, t. Szabó János; u. p. Kávás.
1. e. *Hatvan* (Ér-), l. sz. 130, tk. 16, t. 14, ismk. 5, t. 5, fels. isk. 2, t. Szabó Elek.
57. **Szödemeter**, l. sz. 80, l. Kacsó Albert, tk. 3, t. 3, t. a lelkész; u. p. Tasnád.
58. **Tasnád**, l. sz. 1340, l. Biró Károly, tk. 109, t. 73, ismk. 63, t. 20, fels. isk. 10, fit. Kis Lajos, kántor lt. Somogyi Károly.

59. **Ujlak** (Somlyó-), l. sz. 414, l. áll. üres, tk. 29, t. 13, ismk. 8, t. Fodor Lajos; u. p. Sz.-Somlyó.
60. **Zilah**, l. sz. 4877, l. Magyarósi István és Kónya László, tk. 720, t. 608, ismk. 320, t. 220, az iskolák községeik, gymn. jár 200, kántor Nagy Mihály.
l. e. *Vártelek*, l. sz. 8.
61. **Zovány**, l. sz. 855, l. Viski Pál, tk. 100, t. 79, ismk. 24, t. 21, az isk. közs., fels. isk. 1, kánt. Tóth János.
62. **Zsibó**, l. sz. 1149, l. Kun Károly, tk. 206, t. 110, ismk. 75, t. 29, az iskola községivé lett, kán. Kispál Miklós.
l. e. *Sz.-Udvarhely*, l. sz. 69, tk. 14, t. 12, ismk. 8, t. 4, tanító Báthori Dániel.
63. **Varsolcz**, l. sz. 561, l. Kemény István, tk. 63, t. 58, ismk. 34, t. 25, az isk. községi, kánt. Kádár Ferencz.
64. **Vervölgy**, l. sz. 561, l. Székely István, tk. 42, t. 33, ismk. 38, t. 37, fels. isk. 3, t. Pap Sámuel; u. p. Sz.-Szentkirály.
65. **Völcsök**, l. sz. 343, l. áll. üress, tk. 47, t. 19, ismk. 13, t. 4, ideigl. t. Szikszai József; u. p. Sz.-Cseh.
l. e. *Ujlak* (Szamos-), l. sz. 33, t. sz. 2. *Vicsa*, l. sz. 11; u. p. Sülelmed.

VII. Deézi egyházmegye.

Fekszik Szolnok-Doboka-, Kolozs- és Szathmármegye területén.

Ezen egyházmegyében van 29 anya- és 28 leányegyház.
Lelkek száma 9077. Tanulók száma 1097.

Főgondnokok: br. Wesselényi Ferencz.

br. Bánffy Dániel.

Algondnokok: Roth Pál.

Simó Lajos.

Esperes: Nagy Lajos, dobokai lelkész.

Fő-jegyző: ürességbe van.

Közügyigazgató: Kovács Sámuel, deézi lelkész.

Egyházak:

1. **Babutz-Fodorháza**, l. sz. 103, l. Kósa Károly, t. sz. 5. iskola nincs; u. p. Pánczélécséh.
l. e. *Solyomkö*, l. sz. 14. *M.-Ujfalv*, l. sz. 20.
2. **Bádok**, l. sz. 134, l. Ferenczi József, t. sz. 25, iskola nincs, a l. köteles tanítani; u. p. Válaszut.
3. **Berkesz**, l. sz. 346, l. Pap István, t. sz. 39, t. Szabó Gábor; u. p. N.-Somkut.
l. e. *Hosszufalva*, l. sz. 142, t. sz. 33, t. Rácz Sándor. *N.-Somkut*, l. sz. 21. *Remete*, l. sz. 5.
4. **Borsa**, l. sz. 251, l. Jónás Bálint, t. sz. 36, kik a helybeli állami iskolába járnak; u. p. Válaszut.
5. **Deézsakna**, l. sz. 705, l. Veress Károly, t. sz. 112, kik a községi iskolába járnak, kántor Mátyás Boldizsár; u. p. Deézs.
6. **Doboka**, l. sz. 83, l. Nagy Lajos; u. p. Válaszut.
7. **Domokos**, l. sz. 742, l. Koncz István, t. sz. 40, kik a községi iskolába járnak, kántor Fábrián Elek; u. p. M.-Lápos.
8. **Esztény**, l. sz. 121, l. Bántó Mihály, t. sz. 10, a lelkész köteles tanítani; u. p. Válaszut.
l. e. *Sz.-Kend* 63. *Kecset*, l. sz. 64. *Tötör*, l. sz. 28. *Kecset-Szilvás*, l. sz. 9. *Onok*, l. sz. 8. és *Girolt*, l. sz. 64.
9. **Hidalmás**, l. sz. 156, l. Nagy Károly, t. sz. 14, kik az állami iskolában tanulnak.
l. e. *Drág*, l. 29 — az Almás és Egregy vize mentén lakó ref. vallásu hivek is ide tartoznak 190 — l. sz.
10. **Kaczkó**, l. sz. 23, l. állomás üres; u. p. Dézs.
l. e. *Szelecske*, l. sz. 87, t. sz. 22. *Alör*, l. sz. 5. *Galgó*, l. sz. 60. *Blenke-Polyán*, l. sz. 27. *N.-Ilonda*, l. sz. 20. *Sósmező*, l. sz. 27. *Guga*, l. sz. 10. *Kapjón*, l. sz. 5. össz. 264 lélek.
11. **Keresztur** (Ördög) l. sz. 80. nyugalmazott l. Szász Ger-gely; u. p. Hidalmás.
l. e. *N.-Esküllő*, l. sz. 62. *Kis-Esküllő*, l. sz. 55.

12. **Kérő**, l. sz. 145, l. Dózsa Imre, t. sz. 15, t. Fülep Gáspár; u. p. Sz.-Ujvár.
 1. e. *Dengeleg*, l. sz. 42.
13. **Kide**, l. sz. 357, l. Tunyogi Béla, t. sz. 50, kik a helybeli állami iskolába járnak, kántor, Érsek Sámuel; u. p. Pánczélceseh.
14. **Gsomafája**, Kidével egyesült l. sz. 140, t. sz. 13; u. p. Válaszut.
 1. e. *Gyula*, l. sz. 85, t. sz. 7. *H.-Macskás*, l. sz. 74. t. sz. 6.
15. **Koltó**, l. sz. 454, l. Szabó Lajos, t. sz. 97, t. Ozsváth Albert; u. p. N.-Bánya.
 1. e. *Katalinfalva*, l. sz. 154, t. sz. 23.
26. **Kozárvár**, l. sz. 170, l. Nagy Dániel, t. sz. 16, a tanítói állomás üres; u. p. Dézs.
17. **Köblös** (Magyar) l. sz. 130, l. állomás üres, t. sz. 23, iskola nincs, kántor Bartha András ideiglenes; u. p. Pánczélceseh.
18. **Lápos** (Hagymás) l. sz. 198, l. állomás most lesz betöltve monói ref. lelkész Soós Károlylyal, t. sz. 34, t. Debreczeni Károly; u. p. N.-Bánya.
19. **Lápos** (Magyar) l. sz. 1091, l. Mátyás Sigmund, t. sz. 179, kik a helybeli állami iskolába járnak, énektanító Nagy Abel.
Jegyzés. Ide tartoznak a rohii, macska-mezői, csernafalvi, kis-debreczeni, stojkafalvi és debreki hivek 20 l. sz.
20. **Lóna** (Kendi) l. sz. 358, l. Pánczél Ferencz, t. sz. 54, t. Szakács Miklós; u. p. Válaszut.
 1. e. *Kis-Jenő*, l. sz. 10.
21. **Macskás** (Magyar) l. sz. 191, l. Rigó György, t. sz. 38, iskola tanítói állomás hiányába a lelkész köteles tanítani; u. p. Kolozsvár.
 Testvéregyház a kolozs-kalotai egyharmegyből átjött Burjános, ó-budai egyház, l. sz. 180, t. köteles 32, tanító kántor Sárközi Károly.
22. **Néma**, l. sz. 98, l. állomás üres, t. sz. 14, rendes iskola nincs, ideiglenes tanító Farkas Sámuel; u. p. Sz.-Ujvár.

23. **Ormány**, l. sz. 68, l. állomás üres; u. p. Sz.-Ujvár.
 l. egyházát *Gíroított* lásd Esztény alatt.
24. **Pánczélcseh**, l. sz. 166, l. állomás üres, t. sz. 14, kik
 a községi iskolába járnak, kántor Szénási Károly; u.
 p. Pánczélcseh.
 l. e. *Derzse* (Magyar) l. sz. 82, t. sz. 6, kántor Mihályi
 Sándor.
Jegyzés. Ide tartozik Récze-Keresztur, Völcs, Kecskháta,
 Vajdaháza, 56 lélekszámmal.
25. **Szinye**, l. sz. 52, l. Márton András, t. sz. 6, a lelkész
 köteles tanítani; u. p. Alparét.
 l. e. *Mánya*, l. sz. 17, t. sz. 2, *Alparét*, l. sz. 5. *Csernek*,
 l. sz. 4. *Osoj*, l. sz. 5. *Hagymás*, l. sz. 3. *Bezdéd*, l.
 sz. 4. *O.-Bogáta*, l. sz. 30. *M.-Bogáta*, l. sz. 9. *Semes-*
gye, l. sz. 20. *Sóváros*, l. sz. 4. = 153 l.
26. **Töök** (Felső) l. sz. 97, l. Almási Sámuel, t. sz. 7, ta-
 nitani köteles a lelkész; u. p. Pánczélcseh.
 l. e. *Alsó-Töök*, l. sz. 132, t. sz. 29, kántor Czinege
 Mihály.
27. **Zsombor**, (M.-N.) l. sz. 150, l. Püspöki Mihály, t. sz.
 10, kántori állomás üres, a lelkész köteles tanítani; u.
 p. M.-N.-Zsombor.
 l. e. *Zutor*, *Kendermál*, *Dal*, *Pusztá-Szt.-Király*, l. sz. ösz-
 szesen 82,
28. **Válaszut**, l. sz. 292, l. áll. üres, t. sz. 49, kántor-tanító
 Nagy György; u. p. Válaszut.
Jegyzés. A 29-ik anyaegyház B.-Ó-Buda Dióssal.

VIII. Széki egyházmegye.

Ezen egyházmegyében 50 anya- és 48 leányegyház van. Lelkek
 száma 19,851, tanulók száma 1755.

Főgondnokok: br. Bánffy Dániel.

gr. Wass Albert.

mlgs. Földvári József.

Algondnokok: br. Inczédi Zsigmond.
gr. Wass Ádám.

Esperes: Báthori Dániel, széki lelkész.

Főjegyző: Csiszár László, b.-váraljai lelkész.

Közügyigazgatók: Pergő Márton, v.-kamarási- és
Somkerek Miklós, széki lelkész.

Aljegyzők: Péter Antal, apanagyfalusi- és
Szabó József, magyar-légeni lelkész.

Egyházak:

1. **Árpástó**, l. sz. 338, l. Molnár János, t. sz. 44, t. Brán József; u. p. Retteg.
2. **Bacza**, l. sz. 270, l. Ozsváth Gyula, t. sz. 36, t. Harangozó István; u. p. Retteg.
  1. e. *Csicsó-Mihályfalva*, l. sz. 308, l. Ozsváth Gyula, t. sz. 15, t. Szabó Albert; u. p. Retteg.
3. **Bethlen**, l. sz. 586, l. Csűrös József, t. sz. 57, t. Fekete Gergely; u. p. Bethlen, a tanulók állami iskolába járnak.
  1. e. *Szészárma*, l. sz. 26, l. Csűrös József; u. p. Bethlen.
4. **Bonczhida**, l. sz. 553, l. Nagy Elek, a tanítói állomás ürességben van; u. p. Választ.
5. **Borzás (Magyar)**, l. sz. 226, l. Csiszár Farkas, t. sz. 21, t. Székely János; u. p. Kékes.
  1. e. *Böd*, l. sz. 14. *Dellő-Apáthi*, l. sz. 11. *Kéthel*, l. sz. 11.
6. **Botháza**, l. sz. 71, l. Dózsa Elek; u. p. Móc.
  1. e. *Móc*, l. sz. 180, t. sz. 9, kik az állami iskolába járnak, lévita Veress Mihály.
7. **Búza**, l. sz. 520. l. állomás üres, t. sz. 52, t. Botha István; u. p. Czege.
8. **Czege**, l. sz. 115, beszolgál a pulyoni lelkész; u. p. Czege.
  1. e. *Göcz*, l. sz. 66, t. sz. 11, t. Kerekes János. *Császári*, l. sz. 13. *Vasas-Szt.-Ivány*, l. sz. 8.

9. **Décse** (Magyar), l. sz. 1472, l. Szentes István, t. sz. 143, t. Bartos György; u. p. Retteg.
10. **Devecser** (Nagy-), l. sz. 97, a szent-mártoni pap felügyelete alatt; u. p. Szamos-Ujvár.
11. **Egyed** (Szent-), l. sz. 69, a papi állomás üres, t. sz. 7, ideiglenes tanító Keresztési Károly; u. p. Szék.
12. **Feketelak**, l. sz. 325, l. Székely József, t. sz. 39, t. Balázs István; u. p. Czege.
13. **Földvár** (Meleg-), l. sz. 293, lelkészi állomás üres, t. sz. 28, t. Vincze Ferencz; u. p. Kékes.
14. **Fráta** (Magyar-), l. sz. 122, l. Agyagási Gábor, t. sz. 8, t. Nagy Géza; u. p. Mócs.
  1. e. *Berkenyes*, l. sz. 114. *Mező-Záh*, l. sz. 104. *Mező-Méhes*, l. sz. 73, t. sz. 5, ideiglenes tanító Hatházi Mózes. *Czikud*, l. sz. 9. *Szent-Jakab*, l. sz. 10. *Csehtelke*, l. sz. 4. *Tóhát*, l. sz. 11.
15. **Fűzes** (Ördögös), l. sz. 770, l. Csiki György, t. sz. 69, t. Bartus Elek; u. p. Szamosujvár.
16. **Fűzkút**, l. sz. 55, l. Lakatos Károly, t. sz. 5, a lelkész tanít; u. p. Szász-Lekenecze.
  1. e. *Szent-Mihálytelke*, l. sz. 14. *Bongárd*, l. sz. 5. *Lompért*, l. sz. 5.
17. **Ilosva**, (Alsó-), l. sz. 152, a felőri lelkész felügyelete alatt; u. p. Csicsó-Keresztur.
18. **Kamarás** (Pusztá-), l. sz. 246, l. Szathmári János, t. sz. 14, t. Csia Lajos; u. p. Mócs.
  1. e. *Nagy-Sármás*, l. sz. 4, *Kis-Sármás*, l. sz. 10. *Novoly*, l. sz. 3. *Kis-Czég*, l. sz. 7.
19. **Kamarás** (Vajda-), l. sz. 596, l. Pergő Márton, t. sz. 58, t. Zabolai Mihály; u. p. Mócs.
Jegyzés. A lélekszám apadását okozta a járványos roncsló toroklob.
20. **Katona**, l. sz. 87, l. Nagy Elek, t. sz. 9, tanít a lelkész; u. p. Mócs.
  1. e. *Nagy-Czég*, l. sz. 9.
21. **Kékes**, l. sz. 254, l. Nagy Ede, t. sz. 28, t. Veres Ferencz; u. p. Kékes.

22. **Keszű**, l. sz. 320, l. Salamon György, t. sz. 57, t. ideiglenes Kis János; u. p. Mócs.
l. e. *Oláh-Gyéres*, l. sz. 13.
23. **Kudu**, l. sz. 236, l. Szathmári Sándor, t. sz. 25, a tanulók államiskolában taníttatnak; u. p. Cs.-Keresztur.
24. **Légen** (Magyar-), l. sz. 76, l. Szabó József, t. sz. 6, a lelkész tanít; u. p. Mócs.
l. e. *Nagy-Gyeke*, l. sz. 78.
25. **Málom**, l. sz. 540, l. Balázs József, t. sz. 88, az áll. isk. tanulnak, kántor Máté Dániel; u. p. Bethlen.
26. **Margita** (Szent-), l. sz. 216, l. Lénárd Sámuel, t. sz. 17; u. p. Retteg.
l. e. *Mikeháza*, l. sz. 6.
27. **Nagyfalu** (Apa-), l. sz. 196, l. Péter Antal, t. sz. 28, t. Tóth György; u. p. Retteg.
28. **Nemegye** (Magyar-), l. sz. 624, l. Csejdi István, t. sz. 63, az állami iskolában tanulnak. t. Bartha János; u. p. Középfalva.
l. e. *Virágos-Berek*, l. sz. 5. *Kőfarka*, l. sz. 45. *Középfalva*, l. sz. 34. *Ó-Radna*, l. sz. 28. *Csépán*, l. sz. 1.
29. **Noszoly**, l. sz. 143, a feketelaki lelkész felügyelete alatt, t. sz. 16. ideiglenes t. Czégér Miklós; u. p. Czege.
30. **Nyires** (Szász-). l. sz. 640, l. Vas György, t. sz. 60, t. Nagy János; u. p. Deézs.
l. e. *Szt.-Benedek*, l. sz. 16.
31. **Ór** (Fel-), l. sz. 374, l. Veres Márton, a tk. az állami iskolában tanulnak, tanítói állomás üres; u. p. Cs.-Keresztur.
l. e. *Csicsó-Keresztur*, l. sz. 15. *Négerfalva*, l. sz. 9. *Cs.-Hagymás*, l. sz. 5.
32. **Palatka** (Magyar-), l. sz. 295, l. Moóré Albert, t. sz. 28, t. Máthé János; u. p. Mócs.
- Jegyzés.* A lelekszám apadását okozta a járványos toroklob.
33. **Pulyon**, l. sz. 154, l. Gulya János, t. sz. 12. t. Salak Sándor; u. p. Szék.
l. e. *Szent-Gothárd*, l. sz. 11.
34. **Retteg**, l. sz. 516, l. Köblös István, t. sz. 64, énekevezér Nagy Károly; u. p. Retteg.

35. **Sárvár**, l. sz. 26, l. Balogh András, t. sz. 4, a lelkész tanít; u. p. Somkerék.
 1. e. *Szász-Fellak*, l. sz. 60, t. sz. 12, t. Nagy Károly, *Sajó-Keresztur*, l. sz. 21.
36. **Somkerék**, l. sz. 370, l. állomás üres, t. sz. 45, énekvezér Péterfi Károly; u. p. Somkerék.
37. **Szava**, l. sz. 60, a légeni pap felügyelete alatt; u. p. Szék.
 1. e. *Ombuz*, l. sz. 6.
38. **Szt.-András** (Sajó-), l. sz. 134, az alsó-balázsfalvi pap felügyelete alatt, t. sz. 21, a községi iskolában tanulnak; énekvezér Ujhelyi Zsigmond; u. p. Somkerék.
39. **Szt.-Márton** (Szépkényerű) l. sz. 411, l. Szabó József, t. sz. 46, t. Tamás Ferencz; u. p. Szamosujvár.
 1. e. *O.-Vásárhely*, l. sz. 49. *Erdő-Szombattelke*, l. sz. 9.
40. **Szék**, 2192, l. Báthori Dániel és Somkerek Miklós, t. sz. 210, az állami iskolában tanulnak, énekvezér Deézsi Sámuel; u. p. Szék.
41. **Szováth** (Alsó-), l. sz. 500, l. Gáspár Sámuel, t. sz. 27, a tanítói állomás üres, a lelkész tanít; u. p. Mócs.
 1. e. *Aranykút*, l. sz. 56, *Magyar-Kályán*, l. sz. 60, a vajda-kamarási lelkész gondozása alatt.
42. **Szilvás** (Víz), l. sz. 39, a papi állomás üres, t. sz. 5, ideiglenes tanító Szilágyi Ferencz; u. p. Szamosujvár.
 1. e. *Kis-Iklód*, l. sz. 80, t. sz. 16, t. Török Károly, *Nagy-Iklód*, l. sz. 10.
43. **Udvarhely** (Sajó-), l. sz. 79, a somkerek pap felügyelete alatt; u. p. Somkerék.
44. **Ujvár** (Szamos-), l. sz. 410. fegyintézeti tanító s facultált lelkész Máthé György, t. sz. 26, tanulnak a városi községi iskolában; u. p. Szamosujvár.
 1. e. *Sz.-Ujvár-Némethi*, l. sz. 86, Máthé György felügyelete alatt, t. sz. 3, Szamosujvárt a községi iskolában taníttatnak, énekvezér Szentos Gyula.
45. **Zsombor** (Szász-), l. sz. 103, l. Soós József, l. sz. 10. a lelkész tanít; u. p. Kékes.

46. **Váralya** (Bálványos-), l. sz. 1225, l. Csizsár László, t. sz. 130, kik mind az állami iskolában tanulnak, énekvezér Egri István; u. p. Dézs.
47. **Veresegyháza**, l. sz. 186, l. Ujvári József, t. sz. 40, kik az állami iskolában tanulnak, énekvezér Lőrincz András; u. p. Kékes.
48. **Vicze**, l. sz. 551, l. Nagy Ábrahám, t. sz. 26, a lelkész tanít; u. p. Kékes.
49. **Visa**, l. sz. 212, l. Gáspár Lajos, t. sz. 13, t. Márton József; u. p. Válaszút.
- l. e. *Kötelen*d, l. sz. 13.

IX. Nagy-sajói káptalan.

Fekszik Besztercze-Naszód-, Szolnok-Doboka- és Kolozsmegye területén.

Ezen egyházmegyében van 8 anya- és 25 leány-egyház. Lelkek száma 2607, tankötelesek száma 271, tanulók száma 121.

Főgondnokok: id. gr. Bethlen Sándor.

mlsgs Cserényi Dániel.

Algondnokok: t. Bod Károly.

gr. Bethlen Béla.

Dékán: Vályi Elek, kentelki lelkész.

Jegyző: Muzsnai Károly, sz.-czegői lelkész.

Közügyigazgató: Varró István, sófalvi lelkész.

Egyházak:

- Balázsfalva** (Alsó-), l. sz. 35, l. Szentkirályi Lajos, tk. sz. 4, t. sz. 2, t. nines; u. p. Somkerék.
l. e. *Kajla*, l. sz. 10, *F.-Balázsfalva*, l. sz. 20.
- Czegő** (Szász-), l. sz. 250. l. Muzsnai Károly, tk. sz. 56, t. állomás üres; u. p. Sz.-Lekencze.

1. e. *Sz.-Szt.-Jakab*, l. sz. 14. *Sz.-Lekencze*, l. sz. 20.
3. **Kentelke**, l. sz. 9, l. Vályi Elek; u. p. Somkerék.
1. e. *Besztercze*, l. sz. 310, t. sz. 13. *K.-Budak*, l. sz. 69, t. sz. 6. *Sz.-Budak*, l. sz. 11. *Árokalya*, l. sz. 58. *Magyarós*, l. sz. 10. *Kerlézs*, l. sz. 20.
4. **Ös** (Szász-Uj-), l. sz. 286, l. Albert Dániel, tk. sz. 52, t. sz. 28, t. Barabás Dániel; u. p. Lekencze.
1. e. *Budatelke*, l. sz. 14.
5. **Sófalva**, l. sz. 370, l. Varró István, tk. sz. 33, t. sz. 15, t. Kis József; u. p. Besztercze.
1. e. *Simontelke*, l. sz. 34.
6. **Sajó** (Nagy-), l. sz. 287, l. Tőkés József, tk. sz. 31, t. sz. 18, t. Orbán József. Ide tartoznak: *Pázmós*, *Kusma*, *Bilak*, *Nyécz*, *Monor*, *K.-Sajó*, *Berlád*, *Vajola*, 60 lélekszámmal.
7. **Szász-Máté**, l. sz. 425, l. Nagy Mihály, tk. sz. 56, t. Fodor Dániel; u. p. Sz.-Lekencze.
1. e. *Móricz*, l. sz. 17, *Sz.-Ujfalu*, l. sz. 23.
8. **Tacs**, l. sz. 194, l. Beregszászi Albert, tk. sz. 39, t. sz. 39, t. állomás üres, tanított a lelkész, ezen iskolánkat az állam átvette s most tanít a kinevezett tanító; u. p. Sz.-Lekencze.
1. e. *Galacz*, l. sz. 17, *Harina*, l. sz. 6.

X. Görgényi egyházmegye.

Fekszik Maros-Torda-, Kolozs- és Aranyos-Tordamegyék területén.

Ezen egyházmegyében van:

Anyaegyház 33, leányegyház 8, diaspora 42; lélekszám 18,019.

Tanköteles gyermek van:

a) Ismétlő fiu 553; leány: 554 = 1107.

b) Rendes „ 1057; leány: 1049 = 2106.

Összesen fiu 1610; leány: 1603 = 3213.

Ebből tanult:

a) Ismétlő fiu 319; leány: 282 = 601.

b) Rendes „ 744; leány: 720 = 1464.

Összesen fiu 1063; leány: 1002 = 2065.

Más felekezetű tanult:

a) Más vallásu magyar fiu 25; leány 14 = 39.

b) Nem magyar fiu 53; leány 17 = 70.

Összesen fiu 78; leány: 31 = 109.

Tanult nem köteles:

Ev. ref. hitv. fiu 78; leány: 9 = 18.

Összes ref. tanuló fiu 1072; l. 1011 = 2083.

Az összes tankötelesek közül:

a) Olvasott, papírra írt, fiu 869; leány: 798 = 1667.

b) Olvasott és palára írt, fiu 350; leány: 355 = 704.

Összesen olvas és ír ref. fiu 1219; leány: 1153 = 2372.

c) Nem tud olvasni-írni, fiu 391; leány: 350 = 841.

Tanköteles ref. fiu főösszege: 1610; leány: 1603 = 3213.

Főgondnokok: gr. Teleky Miklós.

mltsgs Gyárfás Domokos.

mltsgs Horváth Mihály.

Algondnokok: br. Kemény Kálmán.

mltsgs Deésy Sándor.

gr. Teleky Géza.

Esperes: Benkő János, magyar-péterlaki pap.

Főjegyző: Szabó József, felfalusi pap.

Közügyigazgató: Albert János, magyarói pap.

Aljegyző: Elekes Kálmán, gernyeszegi pap.

Pénztárnok: Szász István, magyar-régeni pap.

Egyházak:

1. **Abafája**, l. sz. 219; l. Szabó Sámuel, tk. 33, t. 39, más iskolában 1 = 30, másfel. tanult 5, t. orgonista Biró József; u. p. Szász-Régen. IV-ik osztályu.

2. **Beresztelke**, l. sz. 663, l. Nagy Albert, tk. 118, t. 69, felső-tanodában 1, háznál 3 = 73; másf. 5, t. organista Vajda Miklós, tanképesített; u. p. Szász-Régen. II-ik osztályu.
3. **Bölkény** (Magyar-), l. sz. 459, l. Diénes József, tk. 92, t. 68, felsőbb tanodákban 3, háznál 3 = 74; másfel. 5, t. és organista György Sámuel; u. p. Szász-Régen. IV-ik osztály.

Diaspora: *Hétiükk*, l. sz. 1.

4. **Csinád** (Erdő-), l. sz. 536. l. Kertész József, tk. 117, t. 80, f. t. 5. háznál tanult 1 = 86, tanítói állomás üres; u. p. Sáromberke. II-ik osztály.

1. e. *Kis-Ilye*, l. sz. 148, tk. 33, t. helyben 19, f. t. 2 = 22, mf. 4, t. és lévita Sipos József, tanképesített.

Diaspora: *Kis-Szederves*, l. sz. 2. *Nagy-Szederves*, l. sz. 2.

5. **Disznajó**, l. sz. 771, l. Csiki Károly, tk. 118, t. 97, leánytanító és organista Máthé Elek, tankép. fiu tanító Menyi János papjelölt; posta helyben. II-ik osztályu.

Diasporák: *Déda, Bisztra, Galonya*, l. sz. 73, tk. 16, egy sem tanult. *Huduk*, l. sz. 4. *Alsó-Répa*, l. sz. 2. *Monosfalva*, l. sz. 8, tk. 3, háznál tanult 3.

6. **Ercse** (Nagy-), l. sz. 153, l. Sárkány Dániel, tk. 21, t. 8, ft. 1 = 9, tanít lelkész; u. p. Mező-Örményes. IV-ik osztályu.

1. e. *Unoka*, l. sz. 154, tk. 30, t. 23, tanító és lévita Gergely József. *Bala*, l. sz. 68, tk. 11, t. 8, ft. 2, háznál 1 = 11, mfel. tanult 3, t. Zöldi Sándor.

Diasporák: *Kis-Nyulas*, l. sz. 25, tk. 3, tanult Balában 1. *Királyfalva*, l. sz. 15, tk. 4, háznál tanul 4, *Körtvekapu*, l. sz. 2.

7. **Felfalu**, l. sz. 425, l. Szabó József, tk. 80, t. helyben 50, ft. 1 = 51, nf. 8, t. és organista Muzsnai Antal, tanképesített; u. p. Szász-Régen. II. osztályu.

Diaspora: *Alsó-Idecs*, l. sz. 23, tk. 4, más iskolában tanul 1.

8. **Fülpes** (Kis-), l. sz. 257, lelkészi állomás üres, tk. 41, t. 31, ft. 1 = 32, mf. 2, tanító Orbán Ferencz. Admi-

nistrans a beresztelki lelkész; u. p. Szász-Régen. IV-ik osztályu.

9. **Fülpes** (Nagy-), l. sz. 343, l. Zilinczki Pál, tk. 63, t. 36, ft. 3, háznál 2, más iskolában 1=42, t. és organista Szőke Albert tanképesített; u. p. Sz.-Régen. III-ik osztályu.
10. **Gernyeszeg**, l. sz. 706, l. Elekes Kálmán, tk. 122, t. 80, ft. 2=82, nf. 7, t. és organista László Ferencz, tanképesített; u. p. SároMBERKE. III. osztályu.
11. **Holtmaros**, l. sz. 403, l. Bóka György, tk. 63, t. 54, ft. 2=56, t. és organista Máthé Albert, tanképesített; u. p. Disznajó. IV-ik osztályu.
12. **Keresztur** (Póka-), l. sz. 247, l. Zöld János, tk. 41, t. 28, ft. 1=29, t. és organista Biró András, tanképesített; u. p. M.-Vásárhely. III. osztályu.
  1. e. *Toldalag*, l. sz. 191, tk. 37, t. 25, ft. 1, másutt 1, háznál 1=28, t. és organista lévita Simon József id. tanképesített.
13. **Komlód-Oroszfája**, egyesült testvér-egyház. a) *Komlód*, l. sz. 162, l. Gaal Gábor, tk. 24, lelkész tanít, a tan szak bevégezése után foglalta el állomását, ez okon tanítás nem folyt; b) *Oroszfája*, l. sz. 160; tanító levita Pataki Károly, tk. 20, tanító állomását későn foglalván el, tanítás nem volt, háznál tanult 2. Lelkész lakik Komlódon. Ez egyesült testvéregyház III-ik osztályu.

Diaspora: *Szász-Erked*, l. sz. 110. tk. 13, egy se tanult. *Nagy-Nyulas*, l. sz. 4.
14. **Köbölkút**, l. sz. 402, l. Böjthe János, tk. 78, t. 45, t. Érsek Sándor, tanképesített; u. p. Mező-Örményes. II-ik osztályu.
15. **Körtvélyfája**, l. sz. 711, l. Kis Lajos, tk. 132, t. 76, ft. 2=78, nf. 4, t. és org. Ercse János; u. p. Sz.-Régen. IV-ik osztályu.

Diaspora: *Petele*, l. sz. 29, tk. 5, egy se tanult.
16. **Magyaró**, l. sz. 1140, l. Albert János, tk. 190, t. 116, ft. 2, háznál 1=119, t. ifj. Demeter Sámuel, tankép. tanító és org. Kis József, tank.; u. p. Disznajó. I-ső osztályu.

Diasporák: *Jód*, l. sz. 92, tk. 21, egy se tanult. *Göde-Mesterháza*, l. sz. 60, tk. 9, egy se tanult. *Toplicza*, l. sz. 36.

17. **Ölyves** (Nagy-), l. sz. 234, l. Biró Ferencz, tk. 59, t. 27, itt állami iskola állittatván fel, a felekezeti iskola megszűnt, énekvezér és org. Simon Károly; u. p. Mező-Örményes. IV-ik osztályu.

Diasporák: *Mező-Szt.-Márton*, l. sz. 55, tk. 7, ft. tanult 1. *Mező-Örményes*, l. sz. 15, tk. 11, egy se tanult. *Mező-Rücs*, l. sz. 20, tk. 4, ft. 2, háznál tanult 2=4.

18. **Péterlaka** (Magyar-), l. sz. 752, l. Benkő János, tk. 143, tanult helyben 84, ft. 1, háznál t. 5=90, másf. tanult 6, t. és org. idősb Demeter Sámuel tanképesített; u. p. Szász-Régen. I-ső osztályu.

Diaspora: *Olá-Telek*, l. sz. 8, tk. 3, háznál tanult 1.

19. **Póka**, l. sz. 430, l. Nemes Gyula, tk. 86, t. 74, ft. 4=78, másf. 5, t. Gödri Lajos, tanképesített; u. p. Sároemberke, IV-ik osztályu.

Diasporák: *Mojos*, l. 37, tk. 4, háznál tanult 3. *Pusztá-Almás*, l. sz. 6.

20. **Radnótfája**, l. sz. 207, l. Gergely Lajos, tk. 29, t. 25, másf. 6, t. és org. Szabó Miklós, tanképesített; u. p. Sz.-Régen. IV-ik osztályu.

21. **Régen** (Magyar-). l. sz. 412, l. Szász István, tk. 79, t. 33, felsőbb t. 13, más iskolában 5=51, másf. 10, t. és organista Szabó István, tanképesített; u. p. Szász-Régen. III-ik osztályu.

22. **Régen** (Szász-), l. sz. 412, l. Bocz Elek, tk. 52, t. 29, ft. 14, M.-Régenben 2=45, mf. 6, t. Keresztesi Miklós, tanképesített. A leányokat női munkára tanító tanítja; posta helyt. II-ik osztályu.

23. **Sároemberke**, l. sz. 787, l. Zoltáni Imre, nyug. l. Garda Márton, tk. 162, t. 104, ft. 1=105, t. és org. Farkas Károly, tanképesített; posta helyt. II. osztályu.

1. e. *Erdő-Szengyel*, l. sz. 81, tk. 17, tanító eltávozása okán nem folyt a tanítás; felsőbb tanodában tanult 2. új tanító-levita Barthos Sándor.

24. **Sárpatak**, l. sz. 892, l. Szalma György. tk. 173, t. 126, ft. 3, háznál tanult 1=130, másf. 7, t. és orgonista Zsigmond József, tanképesített; u. p. Sáromberke. I-ső osztályu.
25. **Szentimre** (Görgény-), l. sz. 350, l. Székely Ferencz, tk. 60, tanult helyben 27, állam isk. 19, más népiskolában 2=48, tanítói állomás üres, a tanító most elbalázott; posta helyt. IV-ik osztályu.
1. e. *Üvegcsür*, l. sz. 147, tk. 27, helybeli államiskolában tanult 19, levita és állami tanító Varga József.
- Diasporák: *Hudak-Libánfalva*, l. sz. 11. *Adorján*, l. sz. 6, tk. 2, egy se tanul. *Orsova-Dosz*, l. sz. 10.
26. **Szent-iván** (Vajda-), l. sz. 992, l. Bod Sándor, tk. 188, t. helyben 94, ft. 1=95, másf. 4, t. és orgonista Erőse Miklós, tanképesített; u. p. Sz.-Régen. I-ső osztályu.
27. **Szentpéter** (Uzdi-), l. sz. 233, l. Vállyi János, tk. 41, t. 17, ft. 2, háznál 1=20, t. Varró József, tanképesített; u. p. Mező-Örményes. II-ik osztályu.
1. e. *Aranylábu-Tuson*, l. sz. 116, tk. 23, t. helyben 15, ft. 1=16, másf. 1, levita és org. Török Lőrincz.
- Diasporák: *Mező-Pagocsa*, l. sz. 105, tk. 16, háznál tanult 1. *Mező-Domb*, l. sz. 9, tk. 1, háznál tanult 1. *Velkér*, l. sz. 6. *Mező-Szilvás*, l. sz. 68, tk. 16, felsőbb tanodában tanul 1, háznál 1=2.
28. **Széplak** (Dedrád) l. sz. 342, l. Molnár Abel, tk. 56, tanult helyben 53, másf. 12, t. és orgonista Katona Márton, tanképesített; u. p. Bátos. II-ik osztályu.
1. e. *Szász-Ludvég*, l. sz. 115, tk. 16, t. 13, felsőbb tanodában 1, háznál 1=15, tanító levita ifj. Simon József, tanképesített.
- Diasporák: *Bátos*, l. sz. 24, tk. 3, egy se tanult. *Dedrád*, l. sz. 33, tk. 2, egy se tanult. *Oláh-Ujfalu*, l. sz. 12, tk. 3, háznál tanult 3.
29. **Tancs**, l. sz. 448, l. Csiki László. tk. 93, t. helyben 47, felsőbb tanodában 3=50, t. és org. legifjabb Simon József; u. p. Szász-Régen. IV-ik osztályu.

Diasporák: *Faragó*, l. sz. 12, tk. 1. ftanodában tanult
1. *Szokol*, l. sz. 9, *Kozmatelke*, l. sz. 1. *Bányicza*, l.
sz. 4, tk. 1, tanul háznál 1. *Harasztos*, l. sz. 6.

30. **Teke**, l. sz. 231, l. Varga Sámuel, tk. 34, t. 22, más
isk. 3, háznál 2=27, másf. 2. t. és org. Vajda Dé-
nes, tanképesített; posta helyben. II-ik osztályu.

Diaspora: *Nagy-Ida*, l. sz. 123, tk. 19, tanult fels. t. 1,
háznál 3=4.

31. **Ujlak** (Mező-), l. sz. 74, l. Lőrinczi Miklós, tk. 12,
tanult helyben 1, tanit lelkész; u. p. Mező-Örményes.
IV-ik osztályu.

Diaspora: *Septér*, l. sz. 67, tk. 8, t. fels. 1, háznál 3=4
tanult.

32. **Jára** (Maros-), l. sz. 471, l. Henter Pál, tk. 78, ta-
nult helyben 62, felsőbb tan. 1=63, másf. 1, t. és org.
Barthos Elek, tanképesített; u. p. Sáromberke. IV-ik
osztályu.

33. **Vécs**, l. sz. 776, l. Péterfi Ferencz, tk. 129, t. 78,
t. és org. Kovács Ferencz, tanképesített; u. p. Sz-
Kégen. I-ső osztályu.

Diaspora: *Felső-Idécs*, l. sz. 24, tk. 1, nem tanult.

XI. Marosi egyházmegye.

Fekszik Maros-Torda- és Udvarhelymegye területén.

Ezen egyházmegyében van 63 anya- és 34 leányegyház község;
lelkek száma: 38,531; tankötelesek és ismétlők együtt:
6224; iskolában járók: 4444.

Főgondnok: Nagy Sámuel.

Algondnokok: gr. Toldalagi Viktor,
mlgs. Bothos Kálmán,
tks. Bereczki Sándor.

Esperes: Vályi Pál, ny.-szt.-benedeki lelkész.

Törvénykezési jegyző: Rákosi Lajos, luka-ilenczfalvi lelkész.

Közig. jegyző: Pap Elek, lőrinczfalvi lelkész.

Közügyigazgatók: id. Erdélyi Sámuel, ny.-karácsonfalvi lelk.
Madaras János, szövérdei lelkész.

Özv.-árvai gyámintézet és a Mátyás-alap pénztárnoka: Madaras János.

Tanügyi előadó: Gönczi János, koronkai lelkész.

Egyházak.

1. **Abod**, l. sz. 479, l. Zajzon Géza, tk. 54, t. 41, ideigl. t. Veres Ferencz; u. p. Ny.-Szereda.
2. **Bánd** (Mező-), l. sz. 1272, l. Simó Géza, tk. 81, az áll. iskolában tanulnak, kánt. t. Fekete Pál.
1. e. *Szálltelek*, l. sz. 56, tk. 10, t. 7, t. Vajda Károly.
3. **Bede**, l. sz. 265, l. Simon Elek, tk. 22, t. 22, helyettes t. Gál József; u. p. Ny.-Szereda.
1. e. *Szent-Háromság*, l. sz. 209, tk. 19, t. 16, t. Kis Ferencz.
4. **Bergenyé**, l. sz. 551, l. Mihály Gergely, tk. 130, t. 75, t. Kádár Márton; u. p. Maros-Vásárhely.
5. **Bodon** (Hagymás-), l. sz. 237, l. Kis Pál, tk. 50, t. 28, t. Péter Károly; u. p. M.-Vásárhely.
6. **Bőő**, l. sz. 84, l. Nagy Domokos, tk. 21, a katholikuskoknál tanulnak; u. p. M.-Vásárhely.
1. e. *Moson*, l. sz. 79.
7. **Csávás** (Mező-), l. sz. 569. l. Nemes Károly, tk. 102, t. 76, t. Gödri János; u. p. M.-Vásárhely.
8. **Cserefalva**, l. sz. 285, l. Soltész Samu, tk. 44, t. 32, a közs. iskolában tanulnak Ákosfalván; u. p. Ákosfalva.
9. **Csejd**, l. sz. 300, l. Medgyesfalvi József, tk. 57, t. 40, nyug. t. Lányi Sándor, rend. t. Gyepesi Ferencz; u. p. M.-Vásárhely.
10. **Csikfalva**, l. sz. 360, l. Veres Mózes, tk. 30, t. 28, az unitáriusoknál tanulnak; u. p. Ny.-Szereda.
1. e. *Jobbágyfalva*, *Buzaháza*, *Vadad*, *Iszló*, *Ehed*, (a lélekszám az anyaegyházhoz van adva).
11. **Csóka**, l. sz. 320, l. Fábrián Miklós, tk. 73, t. 64, t. Barabás János; u. p. Ákosfalva.

12. **Ernye** (Nagy-), l. sz. 605, l. Pap Sigmond, tk. 71, t. 46, t. Kádár János; u. p. M.-Vásárhely.
13. **Fele**, l. sz. 499, l. Fábrián Ferencz, tk. 87, t. 55, t. Debreczeni Aron; u. p. M.-Vásárhely.
 1. e. *Ménes*, l. sz. 89, tk. 14, t. 11, t. Gidófalvi János.
14. **Fintaháza**, l. sz. 390, l. Magyar Dani, tk. 42, t. 29, t. Derzsi Albert; u. p. Ákosfalva.
15. **Galamhod**, l. sz. 266, l. Veres József, tk. 48, t. 38, t. Kelemen Antal; u. p. M.-Vásárhely.
16. **Geges**, l. sz. 519, l. Orbán Elek, tk. 96, t. 71, t. Kis Lajos; u. p. Ny.-Szereda.
17. **Gyalakuta**, l. sz. 703, l. Bogdán József, tk. 126, t. 113, t. Kis Mózes; u. p. Nagy-Kend.
18. **Harasztkerék**, l. sz. 609, l. Molnár Lajos, tk. 96, t. 91, t. Keresztési Ferencz; u. p. Ákosfalva.
19. **Havad**, l. sz. 420, l. Vas István, tk. 75, toroklob miatt iskolába nem jártak, t. Vizi Lajos; u. p. Erdő-Szentgyörgy.
 1. e. *Nagy- és Kis-Adorján*, l. sz. 263, tk. 32, t. 30, t. Bördi Károly; u. p. Ny.-Szereda.
20. **Ikland**, l. sz. 113, l. Kertész Mózes, tk. 23, t. 16, tanulnak az unitáriusoknál; u. p. M.-Vásárhely.
 1. e. *Káál*, l. sz. 130, tk. 5, tanulnak az unitáriusoknál.
21. **Kakasd**, l. sz. 374, l. Bozsi Elek, tk. 83, t. 67, t. Kádár József; u. p. M.-Vásárhely.
22. **Ny.-Karácsonfalva, Folyfalva**, l. sz. 577, l. id. Erdélyi Sámuel, tk. 108, t. 76, t. Hadnagy Károly; u. p. Ákosfalva.
23. **Kebele-Szentiván, Boos, Agárd**, l. sz. 318, l. Adorján János, tk. 25, Boson tanulnak, t. Kis Dániel, bos lévita; u. p. M.-Vásárhely.
24. **Kelementelke**, l. sz. 506, l. Gönczi Lajos, tk. 76, t. 76, t. Barabás Lajos; u. p. Erdő-Szentgyörgy.
25. **Kendő**, l. sz. 216, l. Málnási Ferencz, tk. 45, t. 40, t. Varga János; u. p. Ny.-Szereda.
26. **Keresztur** (Bere-), l. sz. 240, l. Gergely Lajos, tk. 49, t. 40, t. Olasz József; u. p. Ny.-Szereda.

1. e. *Bere*, l. sz. 281, tk. 58, t. 40, t. ifj. Gergely Lajos.
27. **Kibéd**, l. sz. 1894, l. Kövér András, tk. 195, t. 153, t. Kusztos József és Olasz József; u. p. Erdő-Szt.-György.
28. **Koronka**, l. sz. 454, l. Gönczi János, tk. 72, t. 50, t. Tusa György; u. p. M.-Vásárhely.
29. **M.-Kölpény**, **N.-Szabéd** és **Bazéd**, l. sz. 546, l. Molnár Dániel, tk. 68, t. 56, rend. t. Máté Elek, segéd. Pap András; u. p. M.-Bánd.
30. **M.-Kövesd**, l. sz. 413, Ravasz József, tk. 58, t. 39, t. Musnai Kálmán; u. p. M.-Vásárhely.
1. e. *Harczó*, l. sz. 124, tk. 10, t. Nagy Mihály.
31. **M.-Keresztur**, l. sz. 223, l. Fábrián Simon, tk. 55, t. 38, ideigl. t. Novák János; u. p. Nyárádtő.
1. e. *Nyárádtő*, l. sz. 76, tk. 7, t. 5, ideigl. t. Szakács János.
32. **Lőrinczfalva**, l. sz. 361, l. Pap Elek, tk. 53, t. 48, t. Bartha Lajos; u. p. Nyárádtő.
33. **Luka-Ilenczfalva**, l. sz. 974, l. Rákosi Lajos, tk. 168, t. 130, t. Gergely Samu és Porsolt Ádám; u. p. Nyárádtő.
34. **Madaras** (Baczka-), l. sz. 664, l. Losonczi József, tk. 136, t. 98, t. Adi László; u. p. Ákosfalva.
1. e. *Nyomát* és *Ny.-Szt.-László*, l. sz. 147, t. György László; u. p. Ny.-Szereda.
35. **M.-Madaras**, l. sz. 1190, l. Szentkirályi Sándor, tk. 150, t. 93, t. Osváth Mihály; u. p. Mező-Bánd.
36. **Magyarós**, l. sz. 950, l. Orbán Károly, tk. 194, t. 148, kántort. Pataki Dénes, másodt. Jenei Mihály; u. p. Ny.-Szereda.
37. **Makfalva**, l. sz. 1369, l. Benedek Dénes, tk. 224, t. 158, kántor Pálosi Sándor, t. Felméri Mihály és Tolvaj József; u. p. Erdő-Szt.-György.
38. **Márkod**, l. sz. 599, l. Kovács Nándor, tk. 105, t. 82, t. Kovács Máttyás; u. p. Ny.-Szereda.
39. **Mája**, l. sz. 360, l. Péterfi Lajos, tk. 86, t. 76, ideigl. t. ifj. Pataki Lajos; u. p. Ny.-Szereda.

40. **Mező-Panit**, l. sz. 1187, l. Musnai Pál, tk. 274, t. 172, rend. t. András Lajos, segéd. Bőjte Miklós; u. p. M.-Vásárhely.
41. **M.-Sámsond**, l. sz. 600, l. Molnár Albert, tk. 91, t. 68, t. Ősz Sándor; u. p. M.-Bánd.
42. **Székes**, l. sz. 344, l. ifj. Erdélyi Samu, tk. 55, t. 46, t. Szabó János; u. p. M.-Vásárhely.
43. **Selye**, l. sz. 579, l. Kakasi Mihály, tk. 122, t. 106, t. Parajdi Károly; u. p. Ny.-Szereda.
44. **Somosd**, l. sz. 877, l. Szász Ferencz, tk. 203, t. 145, t. Kis László; u. p. Ákosfalva.
45. **Soóvár**, l. sz. 1587, l. Tóth Márton, tk. 267, t. 155, rend. t. Kádár János, másodt. Kovács Dénes; u. p. Parajd.
46. **Ny.-Szent-Anna**, l. sz. 271, l. Tordai Sándor, tk. 63, t. 63, t. Simon Lajos; u. p. Ny.-Szereda.
 1. e. *Ny.-Andrásfalva*, l. sz. 146, tk. 20, t. 20, t. Madaras János. *Süket-Demeterfalva*, l. sz. 66.
47. **Ny.-Szt.-Benedek**, l. sz. 242, l. Vályi Pál, tk. 33, t. 21, t. Székely József; u. p. Ákosfalva.
 1. e. *Ákosfalva*, l. sz. 560, tk. 94, t. 53, községi iskola van, Bartha Gyula másodt. Varga Áron kántort.
48. **Szent-Gerlicze**, l. sz. 458, l. Nagy Mózes, tk. 60, t. 24, az unitáriusoknál tanulnak; u. p. Ákosfalva.
 1. e. *Sepröd*, l. sz. 109, tk. 21, t. 7, t. Szöllősi Károly; u. p. Ny.-Szereda.
49. **Ny.-Szent-Imre**, l. sz. 423, l. Pataki Lajos, tk. 65, t. 48, t. Csög Pál; u. p. Ny.-Szereda.
50. **Szent-István**, l. sz. 444, l. Nemes Sándor, tk. 75, t. 58, t. Bende Ferencz; u. p. Erdő-Szent-György.
 1. e. *Atosfalva*, l. sz. 319, tk. 52, t. 48, t. Demeter Mózes. *Csókfalva*, l. sz. 323, tk. 12, t. 12, Szentistvánon tanulnak az unitáriusoknál.
51. **Csitt-Szent-Iván**, l. sz. 664, l. Varga Ferencz, tk. 97, t. 87, t. Nagy Ferencz; u. p. M.-Vásárhely.
 1. e. *Malomfalva*, l. sz. 25.

52. **Maros-Szentkirály, Náznán**, l. sz. 270, l. Ráduly Samu, administr. pap Musnai Pál, tk. 6, t. 6, közs. iskolában tanulnak, t. Barabási István: u. p. M.-Vásárhely.
53. **Erdő-Szentgyörgy**, l. sz. 585, l. László Gergely, tk. 118, t. 57, t. Sebestyén József; u. p. E.-Szentgyörgy.
l. e. *Havadtő*, l. sz. 471, tk. 91, t. 79, t. Szalkai József.
54. **K.-Szent-Miklós Csibával**, l. sz. 597, l. Dali János, tk. 95, t. 67, t. Czegő Ferencz; u. p. Ákosfalva.
55. **Szent-Simon**, l. sz. 330, l. Kis János, tk. 54, t. 50, ideigl. t. Szöllősi Károly; u. p. Ny.-Szereda.
l. e. *Rigmány*, l. sz. 337. tk. 66, t. 56, t. Vizi János.
56. **Nyárád-Szereda**, l. sz. 521, l. Szász Károly, tk. 89, t. 60, t. Csinádi János és Szabó Lajos.
57. **Szövérd**, l. sz. 494, l. Madaras János, tk. 85, t. 68, t. Kis József; u. p. Ákosfalva.
58. **Tompa**, l. sz. 202, l. Jánosi György, tk. 25, t. 20, t. nines; u. p. Ny.-Szereda.
l. e. *Ny.-Gálfalva, Sárd, Szent-Lőrincz*, l. sz. 148.
59. **Torboszló**, l. sz. 274, l. Derzsi Dénes, tk. 72, t. 47, t. Nemes Sándor; u. p. Ny.-Szereda.
60. **Udvarfalva**, l. sz. 324, l. Bitai Mihály, tk. 68, t. 50, t. Nagy János; u. p. M.-Vásárhely.
l. e. *Maros-Szent-Anna*, l. sz. 160, tk. 17, t. 10, t. László János. *Várhely*, l. sz. 78, tk. 6, t. 4, t. Makkai Dávid.
61. **Jedd**, l. sz. 578, l. Szöllősi István, tk. 116, t. 93, t. Benczédi Mózes; u. p. M.-Vásárhely.
l. e. *Maros-Szent-György*, l. sz. 60.
62. **Vadasd**, l. sz. 404, l. Péterfi Elek, tk. 75, t. 59. t. Kovács János; u. p. Erdő-Szent-György.
63. **Vaja**, l. sz. 613, l. Tavasz József, tk. 108, t. 60, t. Balog Sándor; u. p. Ákosfalva.
l. e. *Kis-Görgény*, l. sz. 384, tk. 102, t. 67, t. Benedek József. *Göcs*, l. sz. 214, tk. 25, t. 23, t. Bartha Dénes.

XII. Küküllői egyházmegye.

Fekszik: K.-Küküllő-, N.-Küküllő- és Torda-Aranyosmegyék területén.

Ez egyházmegyében van 35 anya- és 57 leányegyház; lelkek száma: 16,699; tankötelesek száma: 2395; tanulók száma: 1255; ebből tanult: *a)* az egyházmegyei néposkolákban 1255; *b)* felsőbb iskolákban 71; *c)* háznál 3; *d)* más felekezetből 26.

Főgondnokok: mlgs. Szilvási Sándor.
mlgs. Thuróczi Pál.

Algondnokok: mlgs. Pallos István,
mlgs. Vita Sándor,
mlgs. Réz Mihály,
tk. Kinizsi Mihály.

Esperes: Benedek Ferencz, haranglábi lelkész.

Főjegyző: Kovács Elek, v.-gálfalvi lelkész.

Közügyigazgató: Bartalus Sámuel, szt.-benedeki lelkész.

Tanügyi előadó: Sámuel József, n.-kendi lelkész.

Aljegyző: Hegyi Sándor, sz.-bonyhai lelkész.

Pénztárnok: Kakasi Márton, teremi lelkész.

Egyházak:

- 1. Almás** (Szász-), l. sz. 206, l. Ráduly Zsigmond, tk. sz. 30, a tanítói állomás ürességben van; u. p. Sz.-Medgyes.
l. e. *Sz.-Medgyes*, l. sz. 194, tk. sz. 22, a lévitai állomás ürességben van. *Pocstelke*, l. sz. 39, tk. 8. *Somogyom*, l. sz. 74, tk. sz. 14. *Balázstelke*, l. sz. 6. *Darlacz*, l. sz. 6.
- 2. Balavására**, l. sz. 424, l. Székely Sándor, tk. sz. 61, t. 59, fels. isk. t. 3, más felekezetű 8, t. Szalma József; u. p. N.-Kend.

3. **Besenyő** (Búzás-), l. sz. 405, l. Székely Sámuel, tk. 70, t. 41, fels. isk. 3, t. Kelemen Sándor; u. p. Nyárádtő.
4. **Bodon** (Mező-), l. sz. 425, l. Bitai Máttyás, tk. 47, más felekezetű 6, t. 40, t. Ujvárosi Sándor; u. p. M.-Ludas.
 l. e. *Szengyel* (Mező-), l. sz. 38. *M.-Kapus*, l. sz. 18. *Szakál*, l. sz. 12. *Sályi* (Mező-), l. sz. 20. *M.-Ikland*, l. sz. 8. *Tóhát*, l. sz. 10. *Keménytelke*, l. sz. 4.
5. **Bogáth** (Maros-), l. sz. 903, l. Tokai János, tk. 192, t. 89, fels. isk. 2, t. Pásztor Sándor, a fiúiskolát a lelkész, a leányiskolát a tanító vezeti; u. p. M.-Ludas.
 l. e. *Ludas* (Maros-), l. sz. 200, tk. 30, tanulnak az állami iskolában.
6. **Bonyha** (Szász-), l. sz. 605, l. Hegyi Sándor, tk. 88, t. 62, más felekezetű 4, t. Fülöp Ferencz.
 l. e. *Bernád*, l. sz. 46, tk. 13, t. 7, lévita Szász József.
7. **Csapó**, l. sz. 165, l. Kolozsvári Károly, tk. 10, a t. áll. köröztetés alatt van; u. p. Radnóth.
 l. e. *O-Sályi*, l. sz. 12.
8. **Csávás** (Szász-), l. sz. 728, l. Dali István, tk. 120, t. 80, t. Belle József.
9. **Dányán** (Szász-), l. sz. 210, l. Kis Sámuel, tk. 35, t. 24, t. Bölöni Domokos; u. p. Sz-Bonyha.
10. **Déllő** (Magyar-), l. sz. 245, l. Szabó Ferencz, tk. 27, t. 22, fels. isk. 1, t. Bálint János; u. p. Nyárádtő.
 l. e. *Déllő* (Oláh-), l. sz. 245, tk. 23, t. 23, t. Simón János. *Margita*, l. sz. 10. *Újlak*, l. sz. 8. *Sóspatak*, l. sz. 12. *Pete*, l. sz. 4. *K.-Sz.-Pál*, l. sz. 36.
11. **Egrestő**, l. sz. 240, l. Fábrián Domokos, tk. 32, t. 23, fels. isk. 1, a pap köteles tanítani; u. p. N.-Kend.
12. **Erzsébetváros**, l. sz. 288, l. Pap István, tk. 38, tanulnak a kath. elemi iskolában, vallást a lelkész tanít minden héten két órát.
 l. e. *Ernye* (Szász-), l. sz. 52. *Keresd*, l. sz. 43. *Alma-kerék*, l. sz. 4. *Bese*, l. sz. 8. *Földszin*, l. sz. 6. *Szent-László*, l. sz. 2. *Sz.-Sáros*, l. sz. 2. *Holdvilág*, l. sz. 4. *Berethalom*, l. sz. 8.

13. **Gálfalva** (Vámos-), l. sz. 830, l. Kovács Elek, tk. 120, t. 85, t. Keszeg József; u. p. D.-Szt.-Márton.
 1. e. *Pócsfalva*, l. sz. 123, tk. 22, kántort. Szabó Ferencz.
14. **Gogán**, l. sz. 178, l. Albert Sándor, tk. 40, t. 28, a t. áll. ürességben van; u. p. Sz.-Bonyha.
 1. e. *Sz.-Kund*, l. sz. 14. *Szentiván*, l. sz. 3.
15. **Harangláb**, l. sz. 406, l. Benedek Ferencz, tk. 74, t. 31, fels. isk. 3, t. Gecse Gyula; u. p. D.-Szt.-Márton.
 1. e. *Deésfalva*, l. sz. 125, tk. 20, t. 15, t. Döttler Károly.
16. **Herepe** (Magyar-), l. sz. 72, l. Gocz Zsigmond, tk. 10, a t. állomás ürességben van; u. p. D.-Szt.-Márton.
17. **Héderfája**, l. sz. 937, l. Szilágyi Károly, tk. 119, t. 59, fels. isk. tanul 3, t. Benedek Ádám; u. p. Sz.-Bonyha.
 1. e. *Cserged* (Nagy-), l. sz. 5.
18. **Kend** (Kis-), l. sz. 259, l. Nagy András, tk. 45, t. 45, a lelkész köteles tanítani; u. p. Nagy-Kend.
19. **Kend** (Nagy-), l. 565, l. Sámuel József, tk. 77, t. 74, t. Dénezs József.
 1. e. *Czikmántor*, l. sz. 19. *Nádas*, l. sz. 35.
20. **Királyfalva**, l. sz. 626, l. Báthori János, tk. 66, t. 47, t. Sebestyén Antal; u. p. D.-Szt.-Márton.
21. **Kutyfalva**, l. sz. 406, l. Nagy Domokos, tk. 74, t. 62, fels. isk. 1, más felekezetű 8, t. Olasz Domokos; u. p. M.-Ludas.
 1. e. *Dátos*, l. sz. 2.
22. **Küküllővár**, l. sz. 232, lelkészi áll. ürességben van, tk. 22, fels. isk. 1, ideigl. t. Székely Károly, ny. t. Pus-kás János.
 1. e. *Boldogfalva*, l. sz. 81, tk. 19, t. 4, t. Ferenczi Gyula. *Bajom*, l. sz. 8. *Vesszős*, l. sz. 92, tk. 15.
23. **Medvés**, l. sz. 318, l. Incze Ferencz, tk. 57, t. 32, t. Bordi János; u. p. M.-Ujvár.
24. **Mikefalva**, l. sz. 305, l. Csizsér Zsigmond, tk. 59, t. 34, a t. áll. ürességben van, u. p. Sz.-Bonyha.
 1. e. *Abosfalva*, l. sz. 38. *Somostelke*, l. sz. 39. *Felső-Kápolna*, l. sz. 4.

25. **Radnóth**, l. sz. 552, l. **Mooré** Domokos, tk. 92, t. 56, t. **Kis Elek**.
 l. e. *M-Lekencze*, l. sz. 33. *Dég*, l. sz. 4. *Szélkút*, l. sz. 14.
26. **Sövényfalva**, l. sz. 260, l. **Barthos Dénes**, tk. 29, t. 13, fels. isk. 3, a t. áll. ürességben van; u. p. **D. Szt.-Márton**.
 l. e. *Ádámos*, l. sz. 313, tk. 53, másf. 8, t. **Benedekfi János**.
27. **Sülye**, l. sz. 240, l. **Vass Ferencz**, tk. 15, a lelkész kötelességet tanítani; u. p. **D. Szt.-Márton**.
28. **Szt.-Benedek**, l. sz. 238, l. **Bartalus Sámuel**, tk. 28, tanulnak az állami iskolában, fels. isk. 2, kántor **Benedekfi Ferencz**; u. p. **M.-Ujvár**.
29. **Szt.-Miklós** (Bethlen-), l. sz. 444, lelk. állomás ürességben van, beszoigál a sülyei lelkész, tk. 62, t. 42, fels. isk. 3, t. **Czintos Ferencz**; u. p. **Küküllővár**.
30. **Szt.-Márton** (Koród-), l. sz. 324, l. **Benedek Ferencz**, tk. 32, tanulnak a közs. iskolában, kántor id. **Kali Béni**; u. p. **Nagy-Kend**.
31. **Széplak** (Küküllővár-), l. sz. 310, l. **Kovács József**, tk. 33, a t. áll. ürességben van; u. p. **Sz.-Bonyha**.
32. **Szőkefalva**, l. sz. 243, a lelk. állomás ürességben van, beszoigál a gálfalvi lelkész, tk. 37, t. 17, fels. isk. 2, t. **Katona György**; u. p. **D.-Szt.-Márton**.
 l. e. *D.-Szt.-Márton*, l. sz. 234, ideigl. adminisztráns lelk. püspöki felhatalmazással **Czeplédi János**, tanító a d.-szt.-mártoni állami iskolában, tk. 30, t. 16 az állami iskolában. **Lévita Mihály József**. *Csüdötelke*, l. sz. 92. *M. Sáros*, l. sz. 66. *Borzás*, l. sz. 9.
33. **Teremi** (Nagy-), l. sz. 291, l. **Kakasi Márton**, tk. 36, t. 14, a tanítói állomás ürességben van; u. p. **Nyárádtő**.
 l. e. *Ujfalv* (Teremi-), l. sz. 548, tk. 79, t. 29, tanító id. **Barthos Sándor**.
34. **Ugra**, l. sz. 380, l. **Erődsdi Pál**, tk. 89, t. 64, t. **Mózes András**; u. p. **Radnoth**.
 l. e. *Kocsárd* (Oláh-), l. sz. 26. *Gyulas*, l. sz. 4.
35. **Váralya** (Gogán-), l. sz. 469, l. id. **Musnai Sándor**, tk. 90, t. 73, t. ifj. **Musnai Sándor**; u. p. **Sz.-Bonyha**.

XIII. Nagyszebeni egyházmegye.

Fekszik: Szeben-, Alsó-Fehér-, Nagy- és Kis-Küküllő- és Fogarasmegye területén.

Ez egyházmegyében 21 anya- és 21 leányegyházközség (nagyobb-részt diaspora) van; lélekszám: 5311; rendes tanköteles: 576; ismétlő tank. 206, összesen: 782; tanuló: 595.

Főgondnokok: mlgs. id. Zeyk Károly,
br. Bánffy Jenő.

Algondnokok: tks. Kiss Károly,
tks. Timár Károly.

Esperes: Sylvester Domokos, vizaknai lelkész.

Jegyző: ürességben van.

Aljegyző: László Simon, m.-lapádi lelkész.

Közügyigazgató: Lukács Ferencz, mihályfalvi lelkész.

Egyházak:

1. **Alamór**, (egymagára IV. a hozzá csatolt *Örményszékessel* III. oszt. lelkészi állomás), l. sz. 134, l. Kelecsényi Károly, tk. 13, ismk. 5=18, t. sz. 18, tanítói állomás most van szervezés alatt; u. p. Vizakna.
2. **Aszszonynépe**, (VI. oszt. l. áll.) l. sz. 95, l. nincs, beszolgál a m.-lapádi lelkész, tk. 18, ismk. 8=26, t. nincs, iskola nincs, azonban állami iskola felállítása folyamatban van; u. p. Nagy-Enyed.
3. **Balázsfalva**, (IV. oszt. l. áll.) l. sz. 156, l. Ágoston Mózes, tk. 20, ismk. 8=28, t. sz. 20, kik közül felsőbb tanintézetbe jár 4, t. Nemes András.
  1. e. *Hosszuaszó*, l. sz. 32, tk. 3, t. 3, kik a helybeli másfelekezetű iskolákban tanulnak, t. nincs.
4. **Bénye** (Magyar- IV. oszt. l. áll.) l. sz. 110, l. nincs, beszolgál a b.-sz.-miklósi l., tk. 11, ismk. 10=21, t. 10, t. Nagy Dániel; u. p. Balázsfalva.

5. **Becze** (Magyar-, IV. oszt. 1. áll.) 1. sz. 483, 1. Solymosi Lajos, tk. 48. ismk. 9=57, t. 51, t. jelenleg nincs, áll. iskola fölállítása van folyamatba véve; u. p. N.-Enyed.
1. e. *Kis-Solymos*, 1. sz. 108, tk. 8, iskola nincs.
6. **Bocsárd** (Búzás-, III. o. 1. á.) 1. sz. 415, rend. 1. Cseresznyés Ödön, ny. 1. Cseresznyés György, tk. 32, ismk. 12=44, t. 27, t. Kósa Mihály; u. p. Balázsfalva.
1. e. *Karácsonfalva*, 1. sz. 58, tk. 4, ismk. 2=6, iskola nincs.
7. **Bólya**, (IV. o. 1. á.) 1. sz. 53, 1. nincs, beszolgál a mihályfalvi lelkész, tk. 5, kik a helybeli rom. kath. iskolába járnak, iskola nincs; u. p. Nagy-Selyk.
Diasporák: *Révás, Salkó, Sárdorf*, ezekben a 1. sz. 35.
8. **Bürkös**, (III. o. 1. á.) 1. sz. 178, 1. Horváth István, tk. 28, ismk. 8=36, t. 36, kik a helybeli állami iskolába járnak; énekvezető, ki egyszersmind az áll. isk. járó ref. növendékeknek éneket és vallást tanít: Lőrinczi György.
1. e. *O. Ivánfalva*, 1. sz. 12, tk. 1, ki fels. isk. tanul.
9. **Enyed** (Kis-, IV. o. 1. á.) 1. sz. 75, 1. Petre Mózes, tk. 8, ismk. 2=10, t. 8, tanít a lelkész; u. p. Szerdahely.
Diasporák: *Búzd, Szelistye, Szerdahely*, ezekben 1. sz. 28.
10. **Hári**, (III. o. 1. á.) 1. sz. 125, lelk. áll. üres, tk. 12, ismk. 3=15, t. 12, t. jelenleg nincs; u. p. M.-Ujvár.
1. e. *Forró*, 1. sz. 18.
11. **Kövesd**, (IV. o. 1. á.) 1. sz. 18, 1. nincs, beszolgál a bürkösi l., tk. 1, t. nincs; u. p. Bürkös.
12. **Lapád** (Magyar-, IV. o. 1. á.) 1. sz. 706, 1. László Simon, tk. 70, ismk. 24=94, t. 46, t. Téglás György; u. p. Nagy-Enyed.
1. e. *Fugad*, 1. sz. 24, tk. 2, felsőbb isk. tanulnak.
13. **Mihályfalva**, (IV. o. 1. á.) 1. sz. 70, 1. Lukács Ferencz, tk. 10, ismk. 1=11, t. 11, t. Muzsnai József; u. p. N.-Selyk.
1. e. *Szász-Vessződ*, 1. sz. 29, tk. nincs; diasporák: *N.-Selyk*, 1. sz. 19. *Hidegviz*, 1. sz. 10.
14. **Mikeszása**, (IV. o. 1. á.) 1. sz. 142, 1. Demeter Zsigmond, tk. 24, ismk. 5=29, t. 12, t. Márk Antal.

15. **Örményszékes**, (lásd Alamór) l. sz. 50, l. nincs, beszél-
gál az alamóri l., tk. 2, ismk. 1=3, kik közül 2 fels.
iskolában tanul, t. nincs, iskola nincs; u. p. Vizakna.
16. **Péterfalva** (Magyar-, IV. o. l. á.) l. sz. 437, l. Nagy
Elek, tk. 36, ismk. 10=46, t. 36, t. Sala Mózes, áll.
osko a fölállítása van foganatba véve; u. p. Balázsfalva.
l. e. *Szancsal*, l. sz. 22, tk. 5, kik felsőbb tanintézetbe jár-
nak, t. nincs.
17. **Pókafalva**, (jelenleg Kis-Enyedhez csatolva), l. sz. 58, l.
a kis-enyedi l., tk. 5, t. nincs, iskola nincs; u. p. Szer-
dahely.
Diasporák: *Kiskerek, Oláh-Bogát, Veresegyháza, Preszáka*,
ezekben l. sz. 40.
18. **Szeben** (Nagy-, I. o. l. á.) l. sz. 760, l. Bodrogi Sámuel,
tk. 67, ismk. 11=78, t. 78, kik közül az ismét-
lők ipariskolában, a többiek a helybeli állami, vagy más
felekezetű iskolában járnak; énekező Horváth Mik-
lós, áll. népisk. tanító.
19. **Tür**, (III. o. l. á.) l. sz. 114, l. Varga Lajos, tk. 5,
ismk. 5=10, t. 7, t. nincs, tanít a lelkész; u. p. Ba-
lázsfalva.
20. **Ujfalú** (Oláh-, IV. o. l. á.) l. sz. 117. l. Jákó Mózes,
tk. 13, ismk. 4=17, t. 15, t. nincs, tanít a lelkész;
u. p. Alsó-Ucsa.
l. e. *Kercsesora*, l. sz. (Alsó- és Felső-Kercsesorán) 58, tk.
8, iskola nincs; diasporák: *Alsó-Árpás, Porumbák, Alsó-
Ucsa*, l. sz. ezekben 9.
21. **Vizakna**, (I. o. l. á.) ev. ref. és ev. ág. egyesült egyház-
község; l. sz. ev. ref. 1090; ev. ág. 32, összesen 1122,
ref. l. Sylvester Domokos, ev. ág. segédl. Dabóczi
Lajos, tk. 117, ismk. 60=177, t. 171, kik közül a hely-
beli állami népisk. jár 150, más helybeli vagy idegen
helységben levő elemi népisk. tanul 8, felsőbb tanintézet-
ben 4, iparos oktatásban részesül 9; ev. ref. vall. állami
népisk. tanítók: Takács Mózes, Márk Pál, Ujvári
János, ki egyszersmind énekező is.

IV. Udvarhelyi egyházmegye.

Fekszik Udvarhely- és Nagy-Küküllő megyékben.

Van' ezen egyházmegyében 50 anya- és 41 leányegyház.
Lélekszám 34,248. Tanköteles 5661, tanul 3865.

Főgondnokok: mlszs Gyárfás Domokos.

báró Kemény Béla.

Algondnokok: tkts Mihály Pál.

gróf Haller János.

Esperes: Soly mosi István, bö gözi lelkész.

Jegyző: Dánó Mózes, al-sófalvi lelkész.

Igazgató: Kelemen János, n.-galambfalvi lelkész.

Egyházak:

- Agyagfalva**, l. sz. 789, l. Kis Károly, tk. 146, tanul 120, t. Kovács Mihály; u. p. Sz.-Udvarhely.
l. e. *Magyarós*, l. sz. 301, tk. 46, tanul 22, t. Zakariás Ödön. *Deézsfalva*, l. sz. 115.
- Bágy**, l. sz. 572, l. Veres Ferencz, tk. 124, tanul 89, t. Sipos József; u. p. Oklánd.
- Bethfalva**, l. sz. 366, l. Görög József, tk. 94, tanul 67, t. Bokor János; u. p. Sz.-Keresztur.
- Bikafalva**, l. sz. 304, l. áll. üres tk. 45, tanul 32, t. Bandi János; u. p. Sz.-Udvarhely.
- Bögöz**, l. sz. 1131, l. Soly mosi István, tk. 231, tanul 141, t. Pálfi Mózes; u. p. Sz.-Udvarhely.
- Bözöd** l. sz. 316, l. Pál Lajos, tk. 50, tanul 46, t. Horváth János; u. p. Erdő-Szt-György.
l. e. *Bözöd-Ujfalu*, l. sz. 51.
- Boldogasszonyfalva** (Felső-), l. sz. 365, l. Szabó Sámuel, tk. 82, a községi iskolában tanulnak, énekvezér ifj. Szentgyörgyi József; u. p. Sz.-Udvarhely.

1. e. *Árvátfalva*, l. sz. 169, tk. 54, tanul 44, t. Nagy Domokos.
8. **Bun**, l. sz. 429, l. Nagy Mózes, tk. 60, tanult 35, szerződtetett tanító Baudi János; u. p. Héjasfalva.
9. **Csekefalva**, l. sz. 301, l. Sándor József, tk. 46, tanul 43, t. Gellérd Márton; u. p. Sz.-Keresztur.
1. e. *Szt.-Ábrahám*, l. sz. 130, tk. 31, *Gagy*, l. sz. 201, tk. 29, mindkét leányegyházban a községi iskolában tanulnak. *M.-Andrásfalva*, l. sz. 53.
10. **Dálya**, l. sz. 693, l. Kis Sámuel, tk. 92, tanul 59, t. Teleki Sámuel; u. p. Oklánd.
11. **Ege**, l. sz. 285, l. Kádár Domokos, tk. 42, tanul 36, t. Nagy Lajos; u. p. Sz.-Udvarhely.
1. e. *H.-Szt.-Pál*, *Oklánd*, *Városfalva*, *Szt.-Péter és H.-Ujfalu*, l. sz. 86.
12. **Étéd**, l. sz. 1416, l. Karácson Mózes, tk. 149, tanul 76 leány, a fiuk a községi iskolában tanulnak, énekvezér tanító id. Bakó Dániel; u. p. Parajd.
13. **Farczád**, l. sz. 450, l. László Ignác, tk. 79, tanul 79, t. Makkai András; u. p. Sz.-Udvarhely.
14. **Fehéregyház**, l. sz. 119, l. Balázs Imre; u. p. Segesvár.
1. e. *Sárpatak*, l. sz. 132, tk. 17, tanul 13, lévita Bokor János. *Segesvár*, l. sz. 150.
15. **Fiatfalva**, l. sz. 386, l. Soós Farkas, tk. 64, tanul 42, t. Péterfi Ferenc; u. p. Sz.-Keresztur.
16. **Galambfalva** (Kis-), l. sz. 621, l. Jakab Albert, tk. 91, tanul 79, t. Pál Sándor; u. p. Sz.-Keresztur.
17. **Galambfalva** (Nagy-), l. sz. 1021, l. Kelemen János, tk. 169, tanul 115, t. Csomor Dénes; u. p. Székely-Keresztur.
18. **Héjasfalva**, l. sz. 382, l. Adorjáni László, tk. 84, tanul 61, t. ifj. Gábor Dénes; posta helyben.
1. e. *Sárd*, l. sz. 86.
19. **Héviz**, l. sz. 521, lelkész Nagy József, tk. 102, az általi iskolában tanulnak, énekvezér Tókos Bálint; u. p. Köhalom.

1. e. *Dakk, Bogáth, Kőhalom*, lelkők száma az anyaegyházba számítva.
20. **Hodgya**, l. sz. 418, l. Zágoni Mózes, tk. 74, tanul 69, t. Boncz József; u. p. Sz.-Udvarhely.
21. **Kányád-Jásfalva**, l. sz. 625, l. Bodor József, ny. 1. Bodor Pál, tk. 95, tanul 72, t. Miklósi János; u. p. Sz.-Udvarhely.
1. e. *Derzs*.
22. **Kecset**, l. sz. 470, l. Menyhárd András, tk. 94, tanul 66, t. Fosztó Zsigmond; u. p. Sz.-Udvarhely.
1. e. *Kisfalud*, l. sz. 135, tk. 19, községi iskolában tanulnak. *Malomfalva, Farkaslaka, Szt.-Mihály, Benczéd, Csehérdfalva, Váralya*, 54 lélekkel.
23. **Sz.-Keresztur**, l. sz. 1731, l. Karácson István, tk. 245, tanul 50, a többi tankötelesek közül nagyobb része az állami minta iskolában és az unitárius gimnásiumban tanul, énekező tanító Mántó György; p. helyben.
24. **Kóbor**, l. sz. 806, l. Nemes Sámuel, tk. 88, tanul 86, ft. és énekező Véczy Dénes, l. t. segéd lelkész Nemes József; u. p. Kőhalom.
25. **Kőrispatak**, l. sz. 770. l. Pál Balázs, tk. 115, tanul 73, t. Orbán Ferencz; u. p. Erdő-Szt.-György.
26. **Küsmöd**, l. sz. 565, l. Péter Elek, tk. 74, tanul 65, t. Kelemen Pál; u. p. Parajd.
27. **Mátisfalva**, l. sz. 384, l. Hegyi Elek, tk. 82, tanul 57, t. Hodgyai Albert; u. p. Sz.-Udvarhely.
28. **Moha**, l. sz. 865, l. Simon Endre, tk. 119, tanul 78, t. Vas Pál; u. p. Kőhalom.
1. e. *Czélina*, l. sz. 39.
29. **Muzsna**, l. sz. 667, l. Darvay Lajos, tk. 103, tanul 81, t. Áros János; u. p. Sz.-Udvarhely.
30. **Oczfalva**, l. sz. 225, l. Benczédi János, tk. 40, tanul 23, t. Gabos Ferencz; u. p. Sz.-Udvarhely.
31. **Parajd**, l. sz. 1054, l. Csiszér Zsigmond, tk. 188, tanul 69, tanító állomás körzet alatt áll; p. helyben.
32. **Patákfalva**, l. sz. 382, l. Maksai Áron, tk. 71, tanul 61, t. Balázs Sámuel; u. p. Sz.-Udvarhely.

33. **Petek**, l. sz. 719, l. Bedő Ferencz, tk. 119, tanul 95, t. Derzsi Albert; u. p. Sz.-Udvarhely.
34. **Rákös** (Alsó-), l. sz. 1000, l. Nagy Sándor, tk. 151, községi iskolában tanulnak, énekvezér Gábor Lajos; posta helyben.
35. **Rugonfalva**, l. sz. 686, l. Maksai Gyula, tk. 110, tanul 87, t. Kolcsár István; u. p. Sz.-Keresztur.
36. **Siklöd**, l. sz. 1369, l. Beke Dénezs, tk. 200, tanult 158, t. Kovács József; u. p. Parajd.
37. **Siménfalva** (Alsó-), l. sz. 135, l. Baka János, tk. 23, a helybeli unitárius iskolában tanulnak; u. p. Székely-Keresztur.
l. e. *Kede*, l. sz. 139. *Medesér*, l. sz. 193.
38. **Sófalva** (Alsó-), l. sz. 1608, l. Dánó Mózes, tk. 292, tanul 147, t. Bálint József és Balázs Pál; u. p. Parajd.
39. **Sófalva** (Felső-), l. sz. 1488, l. Györke János, tk. 383, tanul 181ⁱ, t. Demeter Ákos és Veres Mózes; u. p. Parajd.
40. **Solymos** (Kis-), l. sz. 167, l. állomás körözet alatt, tk. 29, tanul 10, ideiglenesen szerződttetett t. Mihályi János; u. p. Sz.-Keresztur.
l. e. *Oláh-Andrásfalva*, l. sz. 17.
41. **Solymos** (Nagy-), l. sz. 726, l. Némethi Mihály, tk. 137, községi iskolában tanulnak, énekvezér Biró János; u. p. Sz.-Keresztur.
l. e. *M.-Hidegkút*, l. sz. 140, tk. 36, állami iskolában tanulnak.
42. **Sükő**, l. sz. 237, l. Fazakas Sándor, tk. 63, tanul 34, t. Benczédi István; u. p. Sz.-Udvarhely.
l. e. *Dobó*, l. sz. 81, levita Pálfi János.
43. **Szederjes**, l. sz. 477, l. Kovács Mózes, tk. 85, tanul 76, t. Benedek Sándor; u. p. Héjasfalva.
l. e. *Zoltán*, l. sz. 88.
44. **Sz.-Erzsébeth**, l. sz. 816, l. állomás üres, beszolgál t. Kovács István, ujszékeli lelkész, tk. 147, tanul 102, t. Rákosi Bálint; u. p. Héjasfalva.

45. **Sz.-László**, l. sz. 182, l. Bedő András, tk. 23, tanul 19, t. Molnár Dániel; u. p. Sz.-Udvarhely.
 l. e. *Miklósfalva*, l. sz. 198, tk. 53, tanul 39, látita tanító Székely Albert. *Ábrahámfalva*, l. sz. 93, tk. 4, másterben tanulnak.
46. **Szt.-Márton** (Homoród-), l. sz. 361, l. Demeter Lajos, tk. 76, tanul 28, t. Gábri Ferencz; u. p. Oklánd.
 l. e. *Keményfalva*, *Gyepes*, *Lokod*, *Kénos*, l. sz. 82.
47. **Szolokma**, l. sz. 510, l. Böjthe Sándor, tk. 80, tanul 76, t. id. Szentgyörgyi József; u. p. Parajd.
48. **Telekfalva**, l. sz. 406, l. Kovács Sándor, tk. 59, tanul 45, t. Nagy Elek; u. p. Sz.-Udvarhely.
 l. e. *Sándorfalva*, l. sz. 161, tk. 24, tanul 18, t. Bálint András.
49. **Uj-Székel**, l. sz. 446, l. Kovács István, tk. 50, a községi iskolában tanulnak, énekvezér Kátó Dénes.
 l. e. *Boldogfalva* (Alsó-), l. sz. 243, tk. 31, tanul 17, látita tanító id. Gábor Dénes; u. p. Sz.-Keresztur.
50. **Voldorf**, l. sz. 118, l. állomás körözet alatt, tk. 23, tanul 10, lelkész tanította; u. p. Fogaras.

XV. Erdővidéki egyházmegye.

Fekszik Udvarhely-, Háromszék- és Nagy-Küküllőmegyék területén.

Van ezen egyházmegyében 14 anya- és 4 leányegyház; lelkek száma összesen 12,380, kik közül férfi 6133, nő 6247.

Van 10 egyházközségben, hol a lelkek száma összesen 8379, felekezeti iskola, ezekben tankötelesek száma összesen 881 és pedig fiuk 436, leányok 445, ezek közül feljár összesen 773 és pedig fiuk 380, leányok 393. *Jegyzés.* Az ismétlők nincsenek beszámítva.

Van 8 olyan ehközség, hol a lelkek száma 4001, melyekben a tankötelesek részint községi, részint másfelekezetű

iskolákban tanulnak. Ezekben a tankötelesek száma 396, a feljárók száma 346. E szerint az összes tk. száma 1277, feljáróké 1119.

Főgondnokok: mlszs Székely Gergely.

mlszs Lázár Mihály.

Algondnokok tkts Lányi Sándor.

tkts Bartha Sándor.

Esperes: Szász József, bibarczfalvi lelkész.

Főjegyző: Zajzon Mihály, bardóczi lelkész, ki egyszer-mind özv. árv. gy.-intézeti alpenztárnok is.

Aljegyző: Borbáth Márton, bodosi lelkész.

Közügyigazgató: Benkő Gergely, sz.-ajtai lelkész.

Egyházak:

1. **Ajta** (Közép), l. sz. férfi 609, nő 657, összesen 1260, l. Biró András, tk. fiu 61, leány 72, összesen 133, iskolába jár fiu 59, leány 68, összesen 127, fiutanító Molnár Albert, leánytanító Veres Károly; u. p. Nagy-Ajta.
2. **Ajta** (Száráz-), l. sz. férfi 740, nő 758, összesen 1498, l. Benkő Gergely, tk. fiu 80, leány 75, összesen 155, iskolába feljár fiu 76, leány 68, össz. 144, ft. Nagy János, lt. Jósza Károly; u. p. Baróth.
3. **Bacson** (Nagy-), l. sz. férfi 724, nő 772, össz. 1486, l. Révay Pál, tk. fiu 84, leány 72, össz. 156, községi iskolába jár fiu 74, leány 54, össz. 128, kántor Barabás Elek; u. p. Baróth.
4. **Bacson** (Kis-), l. sz. férfi 332, nő 299, össz. 631, l. Barthos László, tk. fiu 31, leány 32, össz. 63, feljár fiu 25, leány 22, össz. 47, t. Benkő Sándor; u. p. Baróth.
5. **Bardocz**, l. sz. férfi 416, nő 396, össz. 812, l. Zajzon Mihály, tk. fiu 35, leány 38, össz. 73, t. sz. fiu 29, leány 28, össz. 57. t. Gáspár László, ny. t. Székely Mózes; u. p. Baróth.

6. **Bibarczfalva**, l. sz. férfi 332, nő 311, össz. 643, l. Szász József, tk. fiu 40, leány 51, össz. 91, községi isk. jár fiu 40, leány 51, össz. 91, kántor Bartha József; u. p. Baróth.
7. **Bodos**, l. sz. férfi 248, nő 269, össz. 517, l. Borbáth Márton, tk. fiu 20, leány 22, össz. 42, t. sz. fiu 15, leány 17, össz. 32, t. Józsa Izsák; u. p. Baróth.
8. **Bölon**, l. sz. férfi 117, nő 120, össz. 237, l. Sebestyén Károly, tk. fiu 8, leány 14, össz. 22, t. sz. fiu 7, leány 10, össz. 17, t. Antal Albert; u. p. N.-Ajta.
  1. e. *N.-Ajta*, l. sz. férfi 169, nő 118, össz. 287, tk. sz. fiu 12, leány 13, össz. 25, községi iskolába jár fiu 8, leány 10, össz. 18, kántor Pálfi Elek.
9. **Füle** l. sz. férfi 539, nő 586, össz. 1125, l. Karácson György, tk. sz. fiu 72, leány 61, össz. 133, t. sz. fiu 60, leány 69, össz. 129, t. Jancsó István; u. p. Baróth.
10. **Hermány** (Magyar-), l. sz. férfi 536, nő 536, össz. 1072, l. Pető Mózes, tk. sz. fiu 71, leány 50, össz. 121, a községi iskolába jár fiu 57, leány 50, össz. 107, a hol egyik tanító a kántor Fábrián András; u. p. Baróth.
11. **Köpecz**, l. sz. férfi 461, nő 510, össz. 971, l. Zsigmond Ferencz, tk. sz. fiu 44, leány 52, össz. 96, t. sz. fiu 40, leány 52, össz. 92, t. Gáspár István, a 2-ik tanítói állomás körözés alatt áll; u. p. Baróth.
12. **Miklósvár**, l. sz. férfi 26, nő 43, össz. 69, beszolgál a köpeczi lelkész Zsigmond Ferencz, a kevés számból álló tanulók a helybeli rom. cath. iskolába tanulnak, kiknek a vallást a kántor Gyenge András tanítja; u. p. N.-Ajta.
  1. e. *Ürmös*, l. sz. az anya egyházhoz számíttatott.
13. **Olasztelek**, l. sz. férfi 383, nő 374, össz. 757, l. Benedek József, tk. sz. fiu 59, leány 40, össz. 101, t. sz. fiu 44, leány 33, össz. 77, t. Barthalis József; u. p. Baróth.
  1. e. *Baróth*, l. sz. férfi 80, nő 90, össz. 170, lévita nem léte miatt a tanulók részint az állami felsőbb, részint a rom. cath. iskolában tanultak, amott a vallást a felsőbb népiskola igazg. tanára Bedő József tanítván, lévitanak megválasztatott Nagy Ferencz.

14. **Száldobos**, l. sz. férfi 287, nő 278, össz. 565, l. **Bart-ha Imre**, ny. l. **Bartha András**, t. k. fiu 30, leány 33 össz. 63, t. sz. fiu 25, leány 26, össz. 51, t. **János Albert**; u. p. **Baróth**.
1. e. **Vargyas**, l. sz. férfi 134, nő 130, össz. 264, a kevés számból álló tanulók a községi iskolába tanulnak.

XVI. Sepső egyházmegye.

Fekszik Háromszékmegye- és Brassó sz. kir. város területén.

Ezen egyházmegyében 35 anya- és 5 leányegyház van; lelkek száma: 22764, tankötelesek sz. a 6—12 éves korosztályban 2392, tanulók száma 2040.

Főgondnokok: mltsgs **Székely Gergely**.
mltsgs **Lázár Mihály**.

Algondnokok: t. **Ujvárosi József**.
t. **Sylvester Dávid**.

Esperes: **Csiszér Gábor**, egerpataki lelkész.

Jegyző: **Kisantal Sámuel**, rétyi lelkész.

Közügyigazgató: **Nagy Sándor**, hidvégi lelkész.

Gyámintézeti főpénztárnok: **Pünkösti Ferencz**, uzoni lelkész.

„ alpénztárnok: **Ágoston Pál**, szt.-királyi lelkész.

Aljegyző: **Révai Lajos**, s.-szentgyörgyi lelkész.

Egyházak:

1. **Angyalos**, l. sz. 530, l. **Bodor Mózes**, tk. sz. 52, t. sz. 40, t. **Kovácsnai G. Gábor**; u. p. **S.-Szt.-György**.
2. **Árapatak**, l. sz. 593, l. **Csulak Zsigmond**, tk. sz. 58, t. sz. 53, t. **Bibó László**, községi isk.; u. p. **Bothfalva**.

3. **Árkos**, l. sz. 383, l. Kólcza Lajos, tk. sz. 32, t. sz. 30, községi iskolába járnak, énekvezető Bodor Dénes; u. p. S.-Szt.-György.
4. **Besenyő**, l. sz. 502, l. Nagy Áron, tk. sz. 50, tsz. 41, t. Csiki József; u. p. Maksa.
5. **Bikfalva**, l. sz. 953, l. Bong István, tk. sz. 69, t. sz. 67, fit. Barabás József, l. t. és énekvezető Deák Farkas, ny. Zsigmond István; u. p. Uzon.
6. **Bodok**, l. sz. 778, l. Vas Lajos, tk. sz. 108, t. sz. 100, fiuk és leányok külön-külön községi iskolában tanulnak, énekv. Józsa Lajos; u. p. S.-Szt.-György.
7. **Bodola**, l. sz. 655, l. Szabó Ferencz, tk. sz. 94, t. sz. 90. községi isk. t. és énekvezér Benke József; u. p. Prázsmár.
8. **Borosnyó** (Kis-), l. sz. 560, l. Albu Endre, tk. sz. 93, t. sz. 76, községi isk. t. és énekv. Nagy Gergely, segéd. Mihályfi Károly; u. p. N.-Borosnyó.
9. **Borosnyó** (Nagy-), l. sz. 1134, lelkésznek megválasztva, de a kisebbség ellenmondása miatt még hivatalába be nem állva Bede János, tk. sz. 144, t. sz. 144, községi isk. f. t. Földes Géza, l. t. Bakcsi Domokos, énekv. Kátó József.
10. **Brassó**, l. sz. állandó 1600, változó 800, l. Molnár János, tk. 176, t. sz. 142, énekv. Győrbíró Dániel, a tanulók az állami iskolába járnak.
11. **Doboly** (Al-), l. sz. 440, l. Gáspár Albert, tk. sz. 58, t. sz. 44, t. Imre Zsigmond; u. p. Ilyefalva.
12. **Doboly** (Fel-), l. sz. 551, l. Bartha Károly, tk. sz. 65, községi isk. Bodola Antal, énekv. Vágó András, ny. Mátyás Mihály; u. p. N.-Borosnyó.
13. **Egerpatak**, l. sz. 601, l. Csiszér Gábor, tk. sz. 85, t. sz. 65, községi isk. énekv. és segéd. Gál Domokos; u. p. Nagy-Borosnyó.
14. **Eresztevény**, l. sz. 186, l. Pál Károly, tk. sz. 20, t. sz. 20, a községi iskolában tanulnak; u. p. Maksa.
15. **Erősd**, l. sz. 192, l. Rácz Albert, tk. sz. 38, t. sz. 38, t. Balázs Ferencz; u. p. Bothfalu.

16. **Étfalva-Zoltán**, l. sz. 526, l. Kis Lajos, tk. sz. 64, t. sz. 45, t. Nagy György; u. p. S.-Szentgyörgy.
17. **Gidófalva**, l. sz. 789, l. Magyari Károly, tk. sz. 63, t. sz. 63, fit. ifj. Vas Dénes, l. t. Nagy Ferencz; u. p. S.-Szentgyörgy.
18. **Hidvég**, l. sz. 1015, l. Nagy Sándor, tk. sz. 112, t. sz. 84, magyar közs. isk. t. Fejér Károly és Király István, női munkát Nagy Zsuzsa k. a.; u. p. Földvár.
19. **Kálnok**, l. sz. 354, l. Vitályos János, tk. sz. 28, t. sz. 28, t. Dávid Gergely; u. p. S.-Szentgyörgy.
l. e. *Köröspatak*, l. sz. 157, tk. sz. 8, lévita Kátó András.
20. **Kilyén**, l. sz. 292, l. Vas Diénes, tk. sz. 17, t. sz. 13, községi iskola, énekv. Orbán László; u. p. S.-Szt.-György.
21. **Komolló**, l. sz. 431, tk. sz. 37, t. sz. 37, l. Kis József, t. Györbörő Sámuel; u. p. Uzon.
l. e. *Szentiván*, l. sz. 65, *Laborfalva*, l. sz. 40, tk. sz. 12, a községi iskolában tanulnak.
22. **Kökös**, l. sz. 250, l. Biró Áron, tk. sz. 23, t. sz. 17, t. Bartha László; u. p. Uzon.
23. **Lisznyó**, l. sz. 565, l. Dénes Antal, tk. sz. 38, t. sz. 4, t. Lőrincz Sándor; u. p. Uzon.
24. **Magyarós**, l. sz. 398, l. Bod Mózes, tk. sz. 40, t. sz. 32, t. Pethő János; u. p. Uzon.
25. **Martonos**, l. sz. 322, l. Bartha Lajos, tk. sz. a leányegyházzal együtt 51, t. sz. 51. t. Csulak Károly; u. p. S.-Szentgyörgy.
l. e. *Fotos*, l. sz. 164.
26. **Málnás**, l. sz. 584, l. Benkő János, tk. sz. 81, t. sz. 50, községi isk. énekv. Teleki Sándor, ny. Kátai Zsigmond; u. p. S.-Szentgyörgy.
27. **Nyén**, l. sz. 1215, l. nincs, tk. sz. 119, t. sz. 119, t. Lőrincz Lajos és Mátyás Károly, közs. isk.; u. p. Prázmár.
28. **Oltszem**, l. sz. 689, l. Zágoni Pál, tk. sz. 59, t. sz. 40, t. Máthé József; u. p. S.-Szentgyörgy.
29. **Réty**, l. sz. 845, l. Kisantal Sámuel, tk. sz. 93, t.

- sz. 80, t. Szotyori József és Péter József községi;
u. p. Maksa.
30. **Szacsva**, l. sz. 302, l. Puskás Lajos, tk. sz. 43, t. sz. 43, községi isk. t. Kónya Lajos; u. p. N.-Borosnyó.
31. **Szemerja**, l. sz. 576, l. Demes Péter, tk. sz. 62, t. sz. 41, t. Nagy Imre; u. p. S.-Szentgyörgy.
32. **Szentkirály**, l. sz. 256, l. Ágoston Pál. tk. sz. 18, t. sz. 18, községi iskolában tanulnak, énekv. Kelemen Ferencz; u. p. Ilyefalva.
33. **Szotyor**, l. sz. 369, l. Kovács József, tk. sz. 59, t. sz. 30, t. Sándor Ferencz; u. p. Ilyefalva.
34. **Uzon**, l. sz. 1120, l. Pünkösti Ferencz, ny. l. Benedek Ignác, tk. sz. 113, t. sz. 108, tanítók: Kovács Diénes, Mátyás Károly és Ósz Salamon, ez utóbbi egyzsersmind énekvezető, ny. énekv. János János.
35. **Zalán**, l. sz. 1027, l. Szabó Diénes, tk. sz. 133, t. sz. 108, községi iskolában tanulnak, énekv. Kerestely Károly; u. p. S.-Szentgyörgy.

XVII. Orbai egyházmegye.

Fekszik Háromszékmegye területén keletfelől.

Ez egyházmegyében 11 anya- és 6 leányegyház van; lelkek száma 12,654; tanköteles 1518; tanul 1240.

Főgondnokok: mlgs. Székely Gergely,
mlgs. Lázár Mihály.

Algondnokok: mlgs. Donáth József,
tk. Csia Albert.

Esperes: Magyarósi Ferencz, teleki lelkész.

Főjegyző: Demeter Sámuel, zágoni lelkész.

Aljegyző: Vékás Lajos, barátosi lelkész.

Közügyigazgató: Péter Károly, szőrcsei lelkész.

Egyházak :

1. **Barátos**, l. sz. 1048, l. Vékás Lajos, ny. l. Zajzon András, tk. 134, t. 91, isk. községi, énekvezér és egyik isk. t. Kocsis Elek, második isk. t. Bibó József; u. p. Kovászna.
2. **Czófalva**, l. sz. 357, l. Barthus Mihály, tk. 36, t. 34, iskola községi, énekvezér és közs. isk. t. Biró Béla; u. p. N.-Borosnyó.
3. **Kovászna**, l. sz. 2368, l. Incze György, segédl. Márk Mihály, énekvezér Tamó Károly, fiisk. községi, leányisk. állami; tk. 238, t. 228, tanítók: Mengel Károly, Vajna Mihály, Csorja Ferencz; az állami leányiskolában: Büdöskuti Robert, Bresztovszkiné, Izsai Anna. Mindkét iskolában vallást tanít a segédlelkész, éneket az énekvezér.
4. **Körös**, l. sz. 632, l. Havadtói Gerő, tk. 66, t. 51; énekvezér Gecse Bénéámin, iskola községi, t. Cseh Sándor; u. p. Kovászna.
5. **Páké**, l. sz. 665, l. Jancsó Elek, tk. 86, t. 73, iskola községi; egyik tanító és énekvezér Szabó Lajos, 2-dik Nagy Albert; u. p. Kovászna.
6. **Papolecz**, l. sz. 1269, l. nincs, tk. 168, t. 118, isk. közs. énekvezér és tanító Barabás Sámuel, Sándor Áron és Szász János; u. p. Kovászna.
7. **Páva**, l. sz. 609, l. Finta István, tk. 75, t. 47, iskola közs., egyik t. és énekvezér Bartha István, 2-dik Nagy Árpád; u. p. Kovászna.
8. **Szörce**, l. sz. 607, l. Péter Károly, tk. 57, t. 42, isk. községi; énekvezér és t. Perdi Mihály; u. p. Kovászna.
 l. e. *Tamásfalva*, l. sz. 391, beszolgál a szörcei lelkész Péter Károly, tk. 50, t. 47, lévita és tanító Béres János, nyug. Molnár Dániel; u. p. Kovászna.
9. **Telek**, l. sz. 705, l. Magyarósi Ferencz, tk. 66, t. 60, iskola közs., énekv. és t. Molnár Rafael; u. p. Nagy-Borosnyó.

10. **Zabola**, l. sz. 1420, l. Csákány József, tk. 212, t. 170, isk. közs., énekvezér és egy tanító Szabó János, 2-dik t. Héjja József és Csekme Mózes; u. p. Kovászna.
1. c. *Gelencze, Haraly, Imecsfalva, Petőfalva, Hilib.* Az anyaegyház jegyzőkönyvében van a lélekszám felvéve.
11. **Zágon**, l. sz. 2583, l. Demeter Sámuel, énekv. Tamó Lajos, isk. közs., tk. 330, t. 276, tanítók Szabó Károly, Gál Antal, Barabás Antal, Tattiás Ferencz, János Lajos, Vadas Ilka; u. p. N. Borosnyó.

XVIII. Kézdi egyházmegye.

Fekszik Háromszékmegye területén.

Ezen egyházmegyében 13 anya- és 6 leányegyház van; lelkek száma: 9940; tanulók száma: 951.

Főgondnokok: mlgs. Székely Gergely,
mlgs. Lázár Mihály.

Algondnokok: tks. Kovács István,
tks. Bodor Zsigmond.

Esperes: Szini János, k.-albisi lelkész.

Főjegyző: Borbáth Pál, dálnoki lelkész.

Aljegyző: Kovács István, k.-vásárhelyi lelkész.

Közügyigazgató: Vitályos György, felcsernátoni lelkész.

Özv. árv. gyámint. pénztárnok: Kovács István.

Egyházak

1. **Albis** (Kézdi-), l. sz. 884, l. Szini János, t. sz. 95, fit. Bathó János, lt. községi; u. p. Alsó-Csernáton.
2. **Bitá**, l. sz. 490, l. Benedek Ignác, t. sz. 44, t. Sándor Mihály; u. p. Maksa.
1. e. *Várhegy*, l. sz. 88.
3. **Csernáton** (Alsó-), l. sz. 1445, l. Kovács Károly, t. sz. 130, fit. Bakcsi Boldizsár, lt. Veres Márton.

4. **Csernát** (Felső-), l. sz. 1264, l. Vitályos György, t. sz. 122, fiisk. községi, lt. Bodor János és Cseh Izra; u. p. Alsó-Csernát.
5. **Dálnok**, l. sz. 1611, l. Borbáth Pál, t. sz. 140, 6 oszt. iskola községi 4 fi- és 2 leánytanítóval, énekvezér Keresztely Dávid; u. p. Maksa.
6. **Ikafalva**, l. sz. 456, l. Kökösi Sándor, t. sz. 40, nyug. t. Tusa János; u. p. Alsó-Csernát.
1. e. *Futásfalva*, l. sz. az anyaegyházában beszámítva.
7. **Karatna**, l. sz. 116, l. Szakács János, t. sz. 13, a közs. isk. járnak, énekvezér Máté Barabás; u. p. Kézdi-Vásárhely.
8. **Léczfalva**, l. sz. 1113, l. Zoltáni Elek, t. sz. 94, fit. Kis Sándor, lt. Sipos Samu; u. p. Maksa.
9. **Maksa**, l. sz. 722, l. Jancsó Ferencz, t. sz. 83, iskola községi; énekvezér Albert László.
10. **Márkosfalva**, l. sz. 701, l. Bodola Sámuel, t. sz. 84, isk. községi, énekv. Keresztely Lázár; u. p. Al-Csernát.
11. **Martonfalva** (Kézdi-), l. sz. 390, l. Simó Sándor, t. sz. 36, t. Mihályfalvi Ferencz; u. p. K.-Vásárhely.
1. e. *Hatojka*, l. sz. beszámítva az anyaegyházba.
12. **Mátisfalva** (Kézdi-), l. sz. 161, l. Kelemen Győző, t. sz. 23, isk. községi; u. p. Alsó-Csernát.
13. **Torja** (Felső-), l. Zaizon István, l. sz. 499, t. sz. 40, isk. községi; énekvezér Szotyori István, ezen egyház három részből áll: u. m. Felső-Torja, Felső-Volál és Felső-Karatna; u. p. K.-Vásárhely.
1. e. *Altorja*, *Peselnék*, *Szárazpatak*, l. sz. az anyaegyház l. sz. között beszámítva.

Püspöki vizsgálat alatti egyházak.

1. Deéz.

Lelkek száma: 3275.

Tankötelesek száma: 600.

Tanulók száma: 288.

Egyházi személyzet:

Főgondnok: mlgs dr. Szőcs Sámuel, kir. tanácsos.

Kebeligondnok: tks. Vékony Ferencz.

Pénztárnok: Turbucz Ferencz.

Egyházi jegyző: Nagy Benedek.

Lelkészek: Medgyes Lajos és Kovács Sámuel.

Kántor és organista: Nagy Benedek, tanít 91 leányt.

Munkatanítónő: Balogh Amália.

Van még a ref. egyházban egy 4 oszt. elemi fiú-oskola, melyben tanítók: Szentesi Áron, iskola-igazgató, Debreczeni István, Incze Ferencz és Budai Elek.

Tanulók összesen: 197 fiú.

Van még Deesen valláskülönbség nélkül egy „Fröbel“-féle intézet a volt Kisdedóvoda helyett, Matolcsi Ilona asszony vezetése alatt 93 tanulóval.

Egy négy osztályú állami polgári iskola és két osztályú állami felsőbb leányiskola 11 tanítóval.

Tanítói személyzet: Szabó Ferencz, igazgató, Bárbierik Titusz, Búd János, Kigyósi Ignác, Kádár József, Séra Elek, Incze Ferencz, Hock János, Halasi Béla, Jakab Juliska és Batki Mari k. a. Ezen iskola növendékeinek száma összesen 130; ebből 111 fiú és 19 leány.

Itt tanultak a fönnebb említetteken kívül a többi tankötelesek.

2. Nagy-Enyed.

Lelkek száma: 2987.

Tankötelesek száma: 320, ezen számból fiú: 168, leány 152, tanul fiú 132, leány 84 összesen: 216. Nem tanul fiú 40, leány 64, összesen: 104.

Egyházi személyzet.

Főgondnok: tks. Sándor Elek.

Lelkészek: Szilágyi Farkas, dr. Bartók György.

Kezelőgondnok: tks. Vajna István.

Egyházi ügyvéd: tks. Veres Gábor.
 Kántor és orgonista: Málnási Lajos.
 Egyházi jegyző: dr. Bartok György.
 Pénztárnok: Lőcsey Sp. Lajos.

Iskolák.

a) A kebli leányiskola három elemi osztálylyal, ebben a tanulók száma: 72; tanítók: Málnási Lajos énekvezér és Pálosi Dénes. Iskolai igazgatók: mlt. Gáspár János alsó-fehérmegyei tanfelügyelő és Szilágyi Farkas, lelkész.

b) Polgári fiu és leányiskola első három, utóbbi 4 osztálylyal. Ebben tanulók száma a fiu-osztályokban 31, a 4 leány-osztályban 81; összesen 112.

Tanítók: Dancs Sámuel, igazgató. Krizmanits Vilmosné, Király Miklósné, Király Miklós, Nagy Mózes, Sebestyén Sándor, Szemerjai Károly, rendes tanítók. Zaida János kisegítő (ének-zene) tanító.

c) Vasárnapi iskola (ismétlő), ebben tanul 30—35 fiu; tanít: drt Bartok György lelkész.

d) Kisdedóvoda: gyermekek száma: 120—140. Kisdedóvó: Grohman Károly; dajka: Özvegy Tüzes Lukácsné.

3. Fogaras.

Lelkek száma: 840; tanulók száma: 103. Főgondnok helye — legid. gr. Bethlen János elhalálózása folytán — üres; jogi gondnok: Könczey Gyula, gazda-gondnok: id. Benedek Lajos. Lelkész: Pánczél Károly, segédlelkész: Imre István; énekvezető és orgonista helye üres.

a) Fitánoda — miután Fogarasban állami polgári iskola állíttatott fel, s a korosabb gyermekek mind ott tanulnak — 4 osztálylyal rendeztetett be, a polgári iskolával kapcsolatban; tanulók száma fitanodánkban: 54; tanítók: Imre István és Tóth Pál.

b) Leány-tanoda — fennebbi okból — 4 osztálylyal berendezve; tanulók száma leány-tanodánkban 49; tanító: Pápai József helyettes énekvezető; egy hely üres.

4. Ilyefalva.

Lelkek száma: 1061.

Egyházi hivatalnokok.

Lelkész: Kis Albert.

Énekvezér: Bene Ferencz.

Számadó-gondnok: Szász Károly.

Iskolai pénztárnok: Kis Miklós.

Egyháztanácsi jegyző: Gazda Lajos.

Iskola.

a) Tankötelesek.

α) 6—12 évig:

αα) fiu	69	} összesen : 126.
ββ) leány	57	

β) 12—15 évesek:

αα) fiu	26	} összesen : 43.
ββ) leány	17	

A tankötelesek összes száma: 169.

b) Iskolába jár:

α) 6—12 éves:

αα) fiu	69	} összesen 126.
ββ) leány	57	

Ehez jön nem köteles iskolába járó:

γγ) fiu	2	} összesen 10.
δδ) leány	8	

A mindennapi isk. jár összesen: 136.

β) 12—15 évesek:

αα) fiu	12	} összesen 26.
ββ) leány	14	

γγ) felsőbb tanintézetben tanul 6.

Ismétlő tk. iskolába jár összesen: 32.

Az ismétlő tankötelesek közül:

Iparos tanonc 9.

Cseléd 2.

Jegyzés. Mind a fiu, mind a leány-gyermekek a helybeli községi iskolában tanulnak.

5. Szászváros.

Lelkek száma: 824.

Lelkészek: Incze János első pap, Fülöp Géza 2-ik pap és egyházi jegyző.

Énekvezér és leánytanító: Vitállyos József.

Fitanító és segédkantór: Kiss Károly, tanítja a Kúntanodában az I. elemi osztályt, fizeti az egyház.

Nőmunka-tanítónő: Vitállyos Józsefné, szül. Gombos Kata.

Főgondnok helye betöltetlen.

Kebli gondnok: Bocz Sámuel.

Pénztárnok: P. Pap Ádám.

Választott presbiter — kebli tanácsos — van 15, választáson felüli 4.

Iskolaszék választott tagjainak száma 8.

Tankötelesek:

6—12 éves 35 fiu, 41 leány, összesen 76.

13—15 éves 12 fiu, 16 leány, összesen 28.

Tankötelesek összes száma: 104.

Iskolába járt:

a) a Kúntanodában	35 fiu,		
b) más felekezetű iskolában	tanult 2 fiu,		
c) ipariskolába	járt 5 fiu; összesen	42 fiu.	
d) a ref. leányiskolában	tanult 31 leány	ref. vallásu,	
e) a leánynövelődében	3	"	"
f) más felekezetű iskolában	1	"	"
g) magán oktatásban	részesült 3	"	"

összesen: 38 leány.

Tanításban részesült eszerint: 80.

A ref. leányiskolában tanult más felekezetű 7 leány.

L. e. Városviz, 1. sz. 8. Kudzsir, 1. sz. 5. Zsibot, 1. sz.

4. Felkenyér, 1. sz. 5.

Az ismétlődő iskolai tanfolyam megkezdődésére a lépések megtették s a tanítás 1879-ben elkezdett.

6. Sepsi-Szent-György.

Lélek szám 1981.

Lelkészek: Révay Lajos és Orbán Antal.

Énekvezér: Benkő János.

Főgondnok: mlgs. Daczó János.

Megyebíró: Bikfalvi Ferencz.

Pénztárnok: Sorbán János.

Ügyvéd: Hegedűs Lajos.

Választott egyháztanácsosok száma 18.

Tankötelesek száma: (nem számítva ide az egyházunkból időközben elköltözötteket és ide költözötteket) 373. Változólag itt lakó mintegy 80.

Ezek közül (s.-szentgyörgyi egyházunkban született itt lakó) iskolába jár:

a)	A helybeli ev. ref. Székely-Mikó tanodában	34.
c)	" " " községi felső népiskolában	3.
d)	" " " elemi fiúiskolában	141.
e)	" " " polg. leányiskolában	34.
d)	" " " közs. leánynépiskolában	142.
		354.

A gymnasiumi tanodákon kívül felekezetünkhöz tartozó, de nem egyházunkban született, de itt lakó iskolaköteles feljár a jelzett népiskolákban 60.

A vallás- és erkölcstant és egyházi éneket a gymnasiumban az illető szaktanítók, az alsó- és felső-népiskolákban a lelkészek és énekvezérek tanítják.

7. Székely-Udvarhely.

Lélek szám: 1420, ezen számba betudva vannak a leányegyházakban lévő reformatusok is.

Lelkészek: Zajzon Ferencz és Tolvaj Sigmond.

Kántortanító: Szentgyörgyi Mózes.

Fiúiskola nincs, a fiúk a helybeli collegiumban a főreáliskolában tanulnak.

A leánynöveldeben van 6 osztály, ezen tanévré a beiratkozások most vannak folyamatban, szept. 8-án kezdődván a

tanítás, a múlt évben a beírottak száma volt 92. Vezértanítónő: Madarász Veronika k. a. Rendes tanító a kántor, hetenkint tanít 10 órán, s a ref. collegiumból 3 segéd-tanító hetenként 15 órán; valamint ref. collegiumi rendes tanár Szakács Mózes szíves volt vállalkozni még egy tanerőnek hetenként 5 órán. Vallást tanít felváltólag az egyik pap.

Tanköteles leány-gyermekek: 6—12 éves 80.

” 13—15 „ 35.

Összesen: 115.

Tanköteles fiú-gyermekek: 6—12 éves 80.

” 13—15 „ 25.

Összesen: 105.

8. Kézdi-Vásárhely.

Lélek szám: 2675. Lelkész Székely János, segédpap Kovács István, kántor Szacsva János, főgondnok Jancsó Mózes, algondnok Török Bálint, jegyző Baló László.

Tanintézetek.

- a) Iparos szakoktatással összekötött félig állami, félig megyei felső népiskola 4 osztálylyal. Egyházunkhoz tartozó gyermekek létszáma 45.
- b) Négy osztályú községi elemi iskola tanulók száma 147.
- c) Hat osztályú községi leányiskola tanulók száma 184.
- d) Kisdédóvintézet, beírt kisdédek száma 200, mely létszám 150—170 közt váltakozik.

Tankötelesek száma: 6—12 évesig 379. E létszámból tanul a községi iskolákban 331, a felső népiskolában 22, összesen 353, nem tanul vagy szülőivel eltávozott 26.

Ismétlőiskola-kötelesek 12—15 évesig 158, e létszámból tanul a felső-népiskolában 23.

Ismétlőiskola nincs berendezve.

A vallást minden iskolában tanítja a segédpap, a vallásos éneket a kántor.

Hitfelekezetünkhöz tartozó tanítók: Baló László, Gyöngösi István, Kis Károly, Székely János, Demeter Ro-

bert, Barabás Elek, Nagy Károly, Bölcskevi Ilona, Szabó Géza, Simó Vilma

Leányegyház *Oroszfalu*, I. sz. 72. *Szent-Katholna, Szent-lélek, Nyujtod, Bereczk, Soósmező*, I. sz. 131.

9. Maros-Vásárhely.

Lélek szám 7000.

Lelkészek: dr. Tolnai Lajos és Vas Tamás.

Főgondnokok: Szentgyörgyi Imre, legfőbb törvényszéki bíró és dr. Antal László városi főorvos.

Kebeligondnok: Vályi Károly.

Ügyvéd: Z. Bodolla János.

Pénztárnok Keresztes Sándor.

Jegyző Ajtay Gyula.

Iskolák:

1. A szentgyörgyutcai leányiskola hat osztálylyal s benne 215 növendékkal: első osztály 61, második oszt. 67, harmadik oszt. 42, negyedik oszt. 25, ötöd oszt. 14. hatodik oszt. 6 növendékkal.

Tanítanak itt: Szentgyörgyi István, Ugrai Gyula, Petri János, Molnár Károly és Gönczi János.

Nevelőnő: Petri Jánosné.

Segédnevelőnők: Petőfi Janka és Nagy Adél kisasszonyok.

2. A szentgyörgyutcai fiúiskola egy osztálylyal. Tanít benne: Barabás János és Erőse Mihály. A növendékek száma: 53.

3. A szentmiklósutcai fiúiskola három osztálylyal; második osztály 40, harmadik oszt. 17, negyedik oszt. 5 növendékkal. Tanítja: Szekeres Elek, egy leány osztály is van itt, az első elemi osztály 30 növendékkal. Tanít benne: Nagy Antal.

Az összes tankötelesek száma hat évestől tizenöt évig: 1260.

E tetemes számból egy jó rész a különböző helyi iskolákban jár; egy jó rész mesterinas és varróleány.

TANINTÉZETEK.

I. Nagy-enyedi Bethlen-főtanoda.

Főgondnokok: br. Kemény István.

mlsgs id. Zeyk Károly.

Algondnokok: mlsgs Zeyk József.

gr. Bethlen Géza.

Rendes tanárok: Mihályi Károly, könyvtárfelügyelő; Hegedűs János, zene- és énekkar felügyelője; Décsei Károly; Garda József; Herepei Károly, a vegytanl műterem és ásványtani gyűjtemény felügyelője; dr. Kovács Ödön, az ifjúsági önképző kör vezetője; Makkai Domokos, az érem- és régiség-tár felügyelője; Elekes Károly, igazgató, az állat- és növénytani gyűjtemények felügyelője; Székely Ferencz, a középtanoda tanvezetője; Lőte Lajos, az előljárósági ülések jegyzője és a természettani gyűjtemény felügyelője; Nagy Lajos, az elemi tanoda tanvezetője, a tanítóképezde ideigl. igazgatója, a helybeli tanári özvegyek segély-alapjának kezelője, a középtanodai VI-ik osztály főnöke; Keresztes József, a tanári ülések jegyzője és a középtanodai V-ik osztály főnöke.

Segédtanár: Vincze Dániel.

Szaktanítók: Nagy F. Károly, szépirás és rajztanító; Boros Gábor, műének és orgonatanító; Zaida János, zenetanító; Schmidt György, torna és uszómester.

Osztálytanítók: Fogarasi Albert (senior, iskolai gazda), Bartha Zsigmond, Bartalus János (contra, iskolai ellenőr), Köblös István, Nagy Kálmán, Vinczi Domokos, Orbán Gábor.

Jószág- és jogügy-igazgató: br. Splényi Henrik.

Ügyvéd: Biró Miklós.

Pénztárnok: Orbai Lajos.

Orvosok: dr. Boc z József és dr. Magyar i Károly, megyei
főorvos urak (ideiglen.)

A tanulók száma osztályonként és összesen:

A.) A felső tanodában.

I.) A theologiai tanfolyamon:

1. a IV-dik éven	11.
2. a III-dik éven	16.
3. a II-dik éven	15.
4. az I-ső éven	15.
Összesen	57.

II.) A bölcselmi tanfolyamon:

1. a II-dik éven	17.
2. az I-ső éven	24.
Összesen	45.

III.) A tanítóképzdei tanfolyamon:

1. a III-dik éven	5.
2. a II-dik éven	10.
3. a III. az I-ső éven	14.
Összesen	29.

B.) A középfő tanodában:

1. a VI-dik osztályban	27.
2. az V-dik osztályban	53.
3. a IV-dik osztályban	40.
4. a III-dik osztályban	49.
5. a II-dik osztályban	64.
6. az I-ső osztályban	77.
Összesen	310.

C.) Az elemi tanodában:

1. a IV-ik osztályban	72.
2. a III-ik osztályban	73.
3. a II-ik osztályban	51.
4. az I-ső osztályban	30.
Összesen	226.
leljes összeg	663.

II. A kolozsvári főtanoda.

Főgondnokok: mlszs br. Bánffy Albert.
mlszs Lészai Ferencz.

Algondnokok: mlszs Gyarmathy Miklós.

Rendes tanárok: Sámi László, a közös tanári özvegy-árvai segély-alap ellenőre; Szabó Sámuel, könyvtár-őr, a vegyes ásványtani gyűjtemények őre és az ifjusági olvasóegylet elnöke; Sárkány Ferencz; Jancsó Lajos, igazgató, az ifjusági közöltségi és kisegítő pénztárak kezelője; Parádi Kálmán, a természetrajzi gyűjtemények őre és a középt. II. osztály főnöke; Debreczeni József, tanvezető, a természettani gyűjtemény őre és a helybeli tanári összegek segély-alapjának kezelője; Hegedűs István, az előljárósági ülések jegyzője, az ifjusági önképzőkör elnöke, a zene-ének gondozója és a középt. VI. osztály főnöke; Geréb Márton, a tanári ülések jegyzője, a közös tanári özvegy-árvai segély-alap pénztárnoka, az ifjusági olvasóegylet alelnöke és a középt. V. oszt. főnöke.

Szak- és segéd-tanárok: Szász Domokos, helybeli ev. ref. lelkész és egyházkerületi főjegyző; Herepei Gergely, helybeli ev. ref. lelkész; Graf Jakab, a németnyelv és rajz tanára; dr. Török István, a középt. IV. oszt. főnöke és a tanszertár gondozója; dr. Ferenczi Zoltán, a középt. III. osztály főnöke és segéd rajztanító.

Tanodai ellenőr: Régeni Ferencz, papjelölt és az elemi IV. oszt. főnöke.

Közüktatók: Szaboszlai Mór, a középt. I. oszt. főnöke;
 Barabás László, az elemi III. oszt. főnöke; dr. Nemes Elek, az el. II. oszt. főnöke; Réthi Gábor, az el. I. oszt. főnöke.

Zene-énekkari kar: Boér Gergely, állami képezdei zene-énektanár.

Énektanító: Benedek Sámuel, állami minta-iskolai tanár.

Szépirás tanító: Fiedler Tamás.

Tornamester: Nyárádi Lajos, helybeli torna-tanító.

Segéd rajztanító: Rosenthal Zsigmond, egyet. hallgató.

Szólamvezető: Kócsi Andor. egyet. hallgató.

A tanulók száma osztályonként és összesen.

a.) Bölcselmi II. osztályos	23,
I-ső „	28.
Összesen	51.
b.) Középtanodai VI-ik osztályos	29,
V-ik	52,
IV-ik	38,
III-ik „	39,
„ II-ik „	41,
I-ső „	61.
Összesen	260.
c.) Elemi IV-ik oszt.	27,
„ III-ik „	45,
„ II-ik „	36,
I-ső „	26.
Összesen	134.
Teljes összeg	445.

Ezen kívül (mint magántanítók és szoba-főnökök) a tanodában lakhatás jövedelmében részesült az 1879—80-ik tanévre összesen 30 egyetemi hallgató, kik részint saját tanodáknak, részint a többi testvér tanodának voltak jelesen végzett szegénysorsu tanítványai, s kik legnagyobb részben az egyetemi tanári képezde tagjai.

III. M.-Vásárhelyi főtanoda.

Főgondnok: tkts dr. Antal László.

Algondnok: nsgs Szentiványi Kálmán.

t. Dózsa Miklós.

Egy főgondnoki hely betöltetlen.

Rendes tanárok: Mentovich Ferencz,*) a természettani muzeum felügyelője, az ifj. önképzőkör elnöke; Bihari Sándor, a nyomda felügyelője; Urr György, a tanulók fizetendőségeinek felszedője; Horváth Gáspár, igazgató, az ifjúsági kisegítő pénzalap kezelője, az ifj. olv. egyesület elnöke; Konecz József, a kollégiumi könyvtár felügyelője; Páll Károly, tanvezető, a zene-, rajz-, írás-, ének- és testgyakorlat felügyelője; Demeter Károly, előljárósági ülések jegyzője, a vegytani szertár és a természetrajzi gyűjtemény őre.

Segéd tanárok: Göldner Nándor, német ny. tanára; Lénárt József, tanítókari ülések jegyzője; Lakatos Samu, tanári ülések jegyzője, s az ifj. önképző-kör alelnöke.

Osztálytanítók: Bari Zsigmond, senior, (akademitá), Bitai Kálmán, (végzett theologus), Kerekes Dezső, technikus, Horváth József, (akademitá.)

Szaktanítók: Péterffy Károly, rajztanító; Zach Antal, zenetanító; Chevassus Ferencz, testgyakorlat tanító; Szentgyörgyi István, ének-tanító a közép gymnasiumban; Petri János, írástanító a közép gymnasiumban; Molnár Károly, énektanító, az elemi osztályokban, Wenger Felix franczianyelv tanító.

Pénztárnok: Göldner Nándor.

Ügyvéd: Molnár Zsigmond.

A tanoda népessége.

a.) Bölcselmi II-ik osztályos	40,
I-ső „	27,
Együtt	67.

*) Meghalt 1879. decz. 15-én.

b.) gymnasiumi VI-ik oszt.	30,
V-ik	23,
IV-ik	37,
III-ik	54,
II-ik	48,
I-ső	60.
Együtt	252.
c.) elemi 4-ik oszt.	78,
3-ik	32,
2-ik	73,
Együtt	233.
A tanulók száma összesen	552.

IV. Székely-Udvarhelyi főtanoda.

Főgondnokok: mlszs Gyárfás Domokos.
Nagy Lajos.

Algondnokok: Sebesi Ákos.
gr. Haller János.

Rendes tanárok: Kis Ferencz, igazgató, Szakács Mózes, tan-
vezető, Bod Károly, Gönczi Lajos, Félégyházi Antal.

Segéd-tanárok: Benkő Gyula, Farkas Károly, németnyelv
tanár.

Állandó szaktanítók: Zajzon Ferencz, helybeli ref. pap, Tol-
valy Zsigmond, helybeli ref. pap.

Változó osztálytanítók: Ilyés István, Kelemen József, Benkő
István, Lőrincz Gyula, Biró Áron, Teleki József,
Palló István, Lázár József, Pál Adolf rajz- és szép-
írás tanító, Kozák Márton zenetanító.

Kovács Domokos, iskolai pénztárnok.

Gyarmathi Ferencz, iskolai ügyvéd.

Mezei Ödön, iskolai orvos.

A tanulók létszáma.

A középtanodában

2-ik bölcsészeti (8-ik közép) oszt. 20; 1-ső bölcsészeti (7-ik közép) oszt. 19; 6-ik középt. oszt. 18; 5-ik középt. oszt. 12; 4-ik középt. oszt. 19; 3-ik középt. oszt. 27; 2-ik középt. oszt. 25; 1-ső középt. oszt. 35; összesen 175.

Az elemi tanodában:

4-ik oszt. 32; 3-ik oszt. 28; 2-ik oszt. 24;	
1-ső oszt. 33; összesen	117.
Az egész létszám	292.

V. Zilahi főtanoda.

Főgondnokok: id. br. Wesselényi Ferencz.
ifj. br. Wesselényi Ferencz.
br. Wesselényi Miklós.

Algondnokok: Szikszai Lajos.
Kaizler Imre.

Rendes tanárok: Török István, tanvezető; Kerekes Sándor, igazgató; Baczó Gábor, Berényi János, Somogyi Jenő.

Segédtanár: Nagy József.

Osztálytanítók: Dobai Sándor r. állandó tanító; Márkus Sámuel, Molnár Gyula, Józsa Ferencz, Péntek Farkas.
Műének tanító: Marosi Sámuel.

Rajztanító: Versényi Gábor.

Tornatanító: Uy Bálint.

Tanodai ügyvéd: Kiss Lajos, köz- és váltó ügyvéd.

Pénztárnok: Márkus Sámuel.

Tanodai orvos: dr. Dombi Elek.

Gazda: Kapus Sámuel.

Tanulók száma: 377.

a.) Felső tanodában:

Bölcsészek: másod- és első évesek 26.

b.) Középtanodában:

VI-ik osztályban: 11; V-ik osztályban: 14.

c.) A középtanoda I. II. III. és IV-ik osztályát pótló, négy osztályu, államilag segélyezett polgári iskolában: 149.

I. osztályban: 40; II. oszt. 39; III. oszt. 42; IV. oszt. 28.

d.) Az elemi tanodában: 179.

I. osztályban: 40; II. oszt. 41; III. oszt. 53; IV. oszt. 45.

VI. A szász-városi Kún-tanoda.

Főgondnokok: gr. Kun Kocsárd, Barcsai László.

gr. Kun Geiza, gr. Kun István.

Algondnokok: Nagy Ignác, dr. Lészai László.

Tiszteletbeli tanárok: Incze János, ev. ref. első pap.

Fülöp Geiza, ev. ref. második pap.

Rendes tanárok: Dózsa Dénes, tanvezető; Sándor János, igazgató, a természetrajzi és természettani gyűjtemények őre és a közép VI-ik oszt. főnöke; Deák Gergely, a közép V-ik oszt. főnöke; Vitus Lajos könyvtárőr a közép IV. oszt. főnöke.

Segéd tanárok: Hajdu Ferencz, a közép III-ik oszt. főnöke; senior és tanodai ellenőr; Csősz János, a közép II-ik oszt. főnöke; Simon Ferencz.

Osztálytanítók: Lőrinczi Gábor, Orbán Mihály, Csiszér Pál, Kiss Károly.

Műének tanító: Deák Gergely r. tanár.

Egyháziének tanítók: Csiszér Pál, Kiss Károly.

Tornatanító: Vitus Lajos r. tanár.

Rajztanító: Reumann János.

Zenetanító: Schäffner János.

Pénztárnok: Bocz Sámuel.

Orvos: Barcsi László.

A tanulók száma, osztályonként és összesen:

a) A középtanodai VI-ik osztályos 9; V-ik oszt. 10;

IV-ik oszt. 17; III-ik oszt. 21; II-ik oszt. 17;	
I-ső osztályos 30; — összesen	104.
b) Elemi IV-ik oszt. 34; III-ik oszt. 40; II-ik oszt. 18;	
I-ső osztályos 14; — összesen	106.
Az összes népesség	210.

VII. A s.sz.t.-györgyi Székely-Mikó tanoda.

Főgondnokok: mlszs Székely Gergely.

mlszs Donáth József.

Algondnokok: mlszs Lázár Mihály.

mlszs Daczó János.

mlszs Réz Farkas.

tkts Zathureczky Gábor.

tiszt. Révay Lajos.

Rendes tanár: Görög István, igazgató.

Segéd tanárok: Simó József, Bodor Domokos, dr. Szász István, Böhm József.

Osztálytanítók: Törös Mózes, Albert Károly.

Rajztanító: Antalfi Elek.

Műéneket és tornászatot tanít: Albert Károly.

Pénztárnok: tkts Antal Zsigmond.

Ügyvéd; tkts Künnle József.

Orvos: dr. Wissiák Antal.

Tanulók száma:

IV-ik középosztályban 26; III-ik k.-oszt. 38;

II-ik k.-oszt. 34; I-ső k.-oszt. 45; összesen 143.

Előkészítő osztályban . . . . 33.

Összesen 176.

Folyó szám	Egyházmegyék	Anyae gyház	Leányegyház	Lélekszám	Tankötele s	Tanuló	Lelkeszi áll o- más	Betölve	Betöltetlen
1	V.-hunyadi .	24	82	5024	652	629	24	20	4
2	Gy.-fehérvári .	12	16	2924	?	410	12	12	—
3	N.-enyedi	32	41	18,990	2813	1738	32	32	—
4	Kolozsvári . .	1	1	8843	?	1119	4	4	—
5	K.-kalotai .	38	19	22,077	?	3065	38	37	1
6	Sz.-Szolnoki	65	20	47,106	5263	3592	67	61	6
7	Deé zsi	29	28	9077	?	1097	29	22	7
8	Széki	50	48	19,851	?	1755	51	38	13
9	N.-sajói	8	25	2607	271	121	8	8	—
10	Gö rgényi	33	50	18,019	3213	2083	33	32	1
11	Marosi	63	34	38,531	6224	4444	63	63	—
12	Küküllői	35	57	16,699	2395	1255	35	32	3
13	N.-szebeni . .	21	21	5311	782	595	22	14	7
14	Udvarhelyi	50	41	34,248	5661	3865	50	45	5
15	Erdővidéki .	14	4	12,380	1277	1119	14	13	1
16	Sepsii	35	5	22,764	2392	2040	35	32	3
17	Orbai	11	6	12,654	1518	1240	11	10	1
18	Kézdi	13	6	9940	?	951	13	13	—
19	Püspöki vizsgálat alatti egyházak	9	10	22,063	?	2923	18	18	—
	Összesen	543	514	329,108	?	39,041	560	508	52

Egy lelkesi állomásra jut átlag lélek	A mult évhez mérve					
	növekedés			apadás		
	Lélek	Tanköte- les	Tanuló	Lélek	Tanköte- les	Tanuló
200	21	137	214	—	—	—
243	—	—	—	47	—	8
593	257	—	—	—	102	92
2210	25	?	13	—	—	—
580	—	—	1490	290	—	—
724	634	—	—	—	295	554
312	52	—	143	—	—	—
396	—	—	—	661	—	214
325	—	—	—	28	—	85
546	—	—	—	181	152	44
611	—	—	1193	625	—	—
470	—	—	—	248	87	114
252	—	3	9	555	—	—
684	108	—	—	—	136	368
884	151	—	69	—	39	—
650	1077	—	—	—	162	203
1054	64	—	—	—	46	122
764	89	—	—	—	?	126
2451	25	—	—	—	—	101
588	—	—	100	132	—	—

Jegyzés. Minthogy az állami és községi iskolák mind nagyobb részt foglaltak el — a növendékek felekezetiük részéről is igen természetesen ezekben tanultván annak kimutatása, hogy hány tanítói állomás stb. van, fölöslegesnek látszott.

A névkönyvben előforduló egyházi és iskolai

HIVATALNOKOK.

▲di László	94	Bakcsi Domokos	112
Adorján János .	93	Sándor	73
" László	105	Bakó Dániel	105
Agyagási Gábor	81	Balázs Ferencz	112
Ajtai Gyula	124	Imre	105
Albert Dániel	85	István	.70, 81
Imre	59	József	.75, 82
János	88	Pál	107
Károly	133	Sámuel	106
László	117	Bali János	108
" Sándor	99	Baló László	123
Almási László	69	" Sándor	66
" Sámuel	79	Balog András	83
Andrád Ferencz ifj.	61	Ámália	118
Ferencz	64	Dani	71
" Lajos	95	Ferencz	61
Antal Albert	110	György	.57, 66
Domokos	70	János	63
György .	69	Károly	64
László, dr.	124, 129	Mihály	73
" Zsigmond	133	" Sándor	.58, 96
Antalfi Elek	133	Bandi János	105
Aracs Endre	72	Barabás Antal	116
Aszalós György	64	Dániel	85
Ágoston György	70	Elek	109, 124
Mózes .	101	János	92, 124
" Pál	114	József	63, 112
Albu Endre	112	Károly	67
Áros János	106	Lajos	93
Baczó Gábor	131	László	128
Bagosi Miklós	73	" Sámuel	68, 115
Baka János . .	107	Barabási István	96
Bakcsi Boldizsár	116	Barcsai Ákos	61

Barcsai László	132
Barcsi László	133
Bari Zsigmond	129
Barta Albert	69
András	78, 111
Dénes	96
Gyula	95
Imre	111
István	115
János, dr.	67
János	82
József	110
Károly	112
Lajos 58, 61, 71, 94,	113
László	113
Sándor	109
Zsigmond	125
Bartalis József	110
Bartalus Sámuel	100
János	125
Bartók György, dr.	118
Bartos László	109
Dénes	100
Elek	91
Sándor	89, 100
Bartus Elek	81
Mihály	115
György	81
Bató János	116
Bátki Mari	118
Bágya Károly	58
Bálint András	70, 108
János	98
József	107
Bánffy Albert, br. 57, 71.	127
Béla, gr.	66
Dániel, br. 57, 76,	79
Jenő, br.	101
Miklós, gr.	57
Bányai József	72
Lajos	63
Bántó Mihály	77
Bárbierik Titusz	118
Báthori Dániel	76, 83

Báthori György	72
János	99
Bede János	58, 60
Bedő András	108
Ferencz	107
József	110
Beke Dénes	107
Bekő Mózes	64
Beksi József	74
Belle József	98
Bene Ferencz	120
Ambrus	72
Benczédi János	106
István	107
Mózes	96
Bende Ferencz	95
Benedek Ádám	99
Dénes	64, 94
Ferencz	99, 100
Gyula	64
Ignác	114, 116
János	68
József	67, 96, 110
Józsefné	67
Lajos	119
Pál	67
Sámuel	37, 128
Sándor	64, 68, 107
Benedekfi János	100
Ferencz	100
Benke József	112
Benkő Ferencz	64
Gergely	109
György	60
Gyula	130
János 57, 89, 113,	122
István	130
Lajos	72
Sándor	109
Bereczki Sándor	91
Beregszászi Albert	85
Berényi János	131
Bertalan József	65
Bethlen Béla, gr.	84

Bethlen Géza, gr.	125	Bokor János	104
„ Sándor, gr.	84	„ Sándor	105
Békésy Lilla	66	Bonecz József	106
Béres János	115	Bong István	112
Bibó József	115	Borbáth Márton	110
„ László	111	„ Pál	117
Bihari Sándor	129	Bordi János	99
Bikfalvi Ferencz	122	Bordás Bálint	74
Biró András	68, 88, 109	Bordi Károly	93
„ Aron	113, 130	Boros Gábor	125
„ Béla	115	Borsos Ámália	119
„ Ferencz	89	„ Sándor	69
„ János	107	Bóta István	80
„ József	86	„ József	70
„ Károly	73, 75	Both István	70
„ Miklós	125	Botka Károly	72
Bitai Mátyás	98	Botos Dénes	62
„ Mihály	96	Bothos Kálmán	91
„ Kálmán	129	Bózsi Elek	93
Bocz Elek	89	Böjthe János	88
„ József, dr.	126	„ Miklós	95
„ Sámuel	132, 121	„ Sándor	108
Bod Károly	84, 130	Böhm József	133
„ László	68	Bölöni Domokos	98
„ Mózes	113	Bölcskevi Ilona	124
„ Sándor	90	Brán József	80
Bodola Antal	112	Bresztoszkine	115
„ Dénes	68	Budai Elek	118
„ János	58, 124	Bud János	118
„ Sámuel	117	Büdeskúti Róbert	115
Bodor Antal	57	„ Czeplédi János	100
„ Dénes	112	„ Czégő Ferencz	96
„ Domokos	133	„ Czégér Miklós	82
„ János	117	„ Czinege Mihály	79
„ József	106	„ Czintos Ferencz	100
„ Lőrincz	62	Csató Géza	72
„ Mózes	111	Csákány József	75, 115
„ Pál	106	„ Károly	65, 68
„ Zsigmond	116	Csáky György, gr.	67
Bodrogi Sámuel	103	Cseh Izra	117
Boér Gerő	128	Cseh Sándor	115
Bogdán József	93	Csejdi István	82
„ Lajos	75	Csekme János	61
„ Mózes	61	„ Mózes	115
Bóka György	88	Cserényi Dániel	84

Cseresznyés Odön.	102	Demeter Lajos	108
Csia Albert	114	Mózes	59, 95
" Lajos	81	Róbert	123
Csiki György	81	Sámuel ifj.	88
József	112	Sámuel id.	89
Károly	87	Sámuel	116
" László	90	" Zsigmond	102
Csinádi János	96	Derzsi Sándor	68
Csiszár Farkas	80	Albert	93, 107
Csiszár László	84	" Dénes	96
Csiszér Gábor	112	Décsei Károly	125
Pál	132	Dénes Antal	113
Zsigmond	99	" József	87, 99
" Zsigmond	106	Dézi Domokos	70
Csog Pál	95	Gyula	68
Csoma Péter	68	László	67
" Zsigmond	70	Lászlóné	67
Csomor Dénes	105	Lőrincz	69
Csorja Ferencz	115	Sámuel	83
Csűsz János	132	" Sándor	86
Csulak Károly	113	Dévai Mihály	68
" Zsigmond	111	Dobai Sándor	131
Csűrös József	122, 80	" Lajos	71
Dabóczi Lajos	103	Dombi Lajos	71, 72
Daczó János	133	" Elek dr.	131
Dali István	98	Domján Ferencz	70
" János	96	János	69
Dancs Samu	119	" Sándor	72
Dáné Mózes	107	Donáth József	114, 133
Dani Lőrincz	69	Dottler Károly	99
Darkó Ottilia	67	Dózsa Elek	80
" József	63 ^a	Dénes	132
Darvai Lajos	106	" Imre	78
Dávid Gergely	113	Dózsa Miklós	129
Deák Gergely	132	Egri István	84
Farkas	112	Erdei István	65
" József	57	Erdélyi Sámuel id.	93
Debreczeni Áron	93	" Sámuel ifj.	95
István	118	Elek Károly	75
József	127	Elekes György	61
" Károly	78	" Kálmán	88
Demes Péter	114	" Károly ifj.	125
Demeter Ákos	107	" Victor dr.	61
" Kálmán	72	Ercse Mihály	124
Károly	129	" János	88

Ercse Miklós	90	Fogarasi László	73
Erősi Pál . .	100	Forizs György .	75
Erszényes István	70	Fosztó Zsigmond	106
Érzsek Samu	78	Földes Géza	112
„ Sándor	88	„ György	65
Farkas András	61	Földvári József	79
„ István	58	Fülöp Ferencz	98
„ Károly .	75, 89, 130	„ Gáspár	78
„ Sámuel	78	„ Géza	121, 132
Fazakas András	69	Fúzi Sándor	65
„ Ferencz	75	Galló József	72
„ István id.	68	Garda József	125
„ István ifj.	68	„ Márton	89
„ József	67	Gazda Lajos	120
„ Lajos	69	Gábos Ferencz .	106
„ Sándor	107	Gábor Dénes	105, 108
„ Mihály	73	„ Lajos	107
Fábián András	110	Gábrí Ferencz	108
„ Dániel	71	Gál Antal	116
„ Domokos	98	„ Domokos	112
„ Elek	77	„ Elek	72
„ Ferencz	93	„ Gábor	88
„ Miklós	92	„ József	92
„ Simon	94	„ Jónáthán	74
Fábri József	58	„ Károly	74
Fehér György	73	„ Sámuel	59
Fejes Károly	113	Gálfi István	63
Fejér Ferencz	73	„ István	110
Fejér Károly	113	„ János	74, 119
Fekete Gergely	80	„ Lajos	84
„ János	65	„ László	109
„ Pál	92	„ Sámuel	83
Ferenczi Gyula	75, 99	Gecse Benjámin	115
„ József	77	„ Gyula	99
„ Zóltán, dr.	127	Gellérd Márton	105
Felméri Lajos	67	Geréb Márton	127
„ Mihály	94	Gergely József .	87
Félegyházi Antal	130	„ Lajos .	89, 83, 94
Fiedler Tamás .	128	„ Sámuel	94
Finta István	115	Gergelyfi György	64
Finta Endre	57	Gidófalvi János	93
Fodor Dániel	85	„ Gilyén János	68, 69
„ Lajos .	76	Gocz Bénes	72
Fogarasi Albert	125		

Gocz Zsigmond	99	Herepei Gergely	66, 127
Gothárd József	67	Herepei Károly	125
Gödri János	92	Héja József	116
" Lajos	89	Hoch János . .	118
Göldner Nándor	129	Hodgyai Albert	106
Gönczi János	94, 124	Horváth Gáspár	129
" Lajos	92, 130	István	102
Görög István	133	János	104
" József	104	József	129
Graf Jakab .	127	Mihály	86
Grail Eleonora	119	Miklós	103
Grohman Károly	119	Samu	64
Gruzda Domokos	61, 62	Sándor	63
Gulya János .	82	Ignác Károly .	68
Gyarmathy Miklós	57, 127	Ilyés István	130
Ferencz	130	Imre István	119
Zsigmond	67	" Zsigmond	112
Gyárfás Domokos	86, 104, 130	Incze Ferencz	75
Gyenge András	110	Ferencz	99, 118
Gyepesi Ferencz	92	György	115
Gyöngyösi István	123	János	121
Györbiró Dániel	112	" Mihály	57
" Sámuel	113	Inczédi Zsigmond br.	80
Györfi Lajos br.	71	" Sámuel	67
György Sámuel	87	Izsa Sándor	69
" László	94	Izsai Anna	116
Györke János	107	Jakab Albert	105
Gyulai Miklós .	68	Dénes	58
Hadnagy Károly	92	Juliska	118
Péter	62	Mózes	59
Hajdu Ferencz	132	Sándor .	62
Haller János gr.	104, 130	" Zsigmond	74
Halasi Béla .	118	Jakabházi Dániel	80
Harangozó István .	80	Jancsó Elek	115
Hari Ferencz	72	" Ferencz	117
Hatházi Mózes	81	István	110
Havadtői Gergely	115	Lajos	67, 127
Hegedüs István	67, 127	" Mózes	123
János	125	Jákó Mózes	103
" Lajos .	63, 64, 122	Jánó Albert	58, 59, 111
Hegyi Elek	106	" János	114
" Sándor	98	" Lajos	116
Henning György	59	Jánosi György	96
Henter Pál	91	József	60

Jenei Victor, dr.	57, 67	Kelemen József	130
Jenei Mihály	94	Pál	106
Jónás Bálint	77	" Sándor	98
Elek .	70	Kemény Béla, br.	104
József	68	Gábor, br.	57
Józsa Izsak .	110	István, br. 61, 62,	125
Ferencz	131	István .	76
Károly	109	Kálmán, br.	86
Lajos	112	" László, br.	61
Sámuel	69	Kendi István	75
Juhász György	72	Kerekes Dezső	129
" Mihály	71	János	80
Kacsó Albert	75	" Sándor	131
Kakasi Márton	100	Kerestely Dávid	117
" Mihály	95	Károly	114
Kali Béni .	100	" Lázár	117
" Gergely .	65	Keresztes József	125
Kapronczai Benő	73	Lajos	64
Kapus Sámuel .	131	" Sándor	124
Karácsony György	110	Keresztesi Ferencz	93
István .	106	Károly	81
" Mózes ifj.	105	Miklós	89
Katona György	100	Kertész József	87
Károly	74	" Mózes	93
" Márton	90	Kese József .	68
Kádár Domokos	105	Keszeg József	99
Ferencz .	76	Kinisi Mihály	97
János	93, 95	Király Miklós	119
József	93, 118	Mihály	64
" Márton	92	" István	113
Kaizler Imre	131	Kirényi Lajos	58
" Sándor	73	Kis Albert	120
Kálai Sándor	65	Dániel	93
Kálmán István .	63	Elek	61, 100
Káta Zsigmond	113	Ferencz	92, 130
Kátó András	113	János	82, 96
Dénes .	108	József	85, 113
" József .	112	József	96
Kelecsényi Károly	101	Károly	104, 124, 132
Kelemen Antal	93	Károly	121
Endre	71	Lajos	75, 113
Ferencz	69, 114	Lajos	88
Győző	117	Lajos	93, 131
János	105	László	95

Kis Miklós	120
Mózes	58, 60, 72, 93
Pál	74
Pál	75
Pál	92
Péter	69
Sámuel	98
Sámuel	105
" Sándor	67
Kisantal Sámuel	113
Kispál Miklós	76
Kocsis Dénes	65
" Elek	115
Kolcza Lajos	112
Kolcsár István	107
" Lajos	70
Kolozsvári Antal	68
" Károly	98
" Sándor dr.	57
Kolumbán János	62
Konecz István	77
" József	129
" Sándor	57
Konecz József	60
Kónya Dénes	60
" János	70
" József	70
" Lajos	114
" László	76
Kósa Károly	77
" Mihály	102
Kozák Márton	130
Kozma Ferencz	74
" József	67
Kovács Dénes	95, 114
" Domokos	130
" Elek	99
" Ferencz	75
" Ferencz	91
" István	107
" István	108
" István	116, 123
" János	64, 96
" János	

Kovács József	100
" József	107, 131
" József	114
" Kálmán	69
" Károly	116
" Mátyás	94
" Mihály	104
" Mózes	107
" Nándor	94
" Ödön dr.	125
" Sámuel	76
" Sámuel	118
" Sándor	73
" Sándor	108
Kovácsnai Gábor	111
Köblös István	82, 125
Könczei Gyula	119
Kökösi Sándor	117
Költő László	73
Kövendi Károly	74
" József	59
Kövér András	94
Kubai János	70
Kún Károly	76
" Kocsárd gr.	58, 132
" Géza gr.	132
" István gr.	132
Kusztos József	94
Künnle József	133
Lakatos Károly	81
" Samu	129
Lányi Sándor	92, 109
László Ferencz	88
" Gergely	96
" Ignác	105
" János	96
" Simon	102
Lázár József	130
" Mihály	109, 111, 114, 133
Lénárt József	129
" Samu	82
" Sándor	72
Lészai Ferencz	57, 67, 127
" Lajos	67

Lészai László	132	Máté Elek	87, 94
Losonczy József	94	György	83
Lőcsei Sp. Lajos	119	János	82
Lőfi Pál	72	József	66, 113
Lőrincz András	84	Márton András	79
Ferencz	69	József	84
Gyula	130	Mátyás Boldizsár	77
Lajos	63, 113	Károly	113, 114
Sándor	113	Mihály	65
Lőrinczi György	102	Mihály	112
Gábor	132	Miklós	69
Lajos	63	Zsigmond	78
Miklós	91	Medgyes Lajos	118
Lőthe Lajos	125	Medgyesfalvi József	92
Lukács Antal	58	Mengel Károly	115
Ferencz	102	Mentovich Ferencz	129
Madaras János	96	Menyhárd András	106
János	95	Menyi János	87
Madarász Veronika	123	Meszta Lajos	70
Magyari Dániel	93	Mezei András	65
Károly dr.	126	Ödön	130
Károly	113	Mihácz Elek	70
Magyarósi Ferencz	115	Mihály Gergely	92
István	76	Pál	104
Makkai András	105	József	100
Dániel	74	Mihályfalvi Ferencz	117
Dávid	96	Károly	112
Domokos	125	Sámuel	65
Maksai Áron	106	Mihályi János	107
Gyula	107	Károly	125
Marosi József	72	Sándor	79
Sámuel	131	Mike Lajos	70
Matócsi Ilona	118	Miklós Sándor	64
Málnási Ferencz	93	Miklósi János	106
Károly	64	József	65, 68
Lajos	119	Molnár Ábel	90
Mántó György	106	Albert	61, 95, 109
Márk Antal	102	Dániel	94
Mihály	115	Dániel	108
Pál	103	Dániel	115
Márkus Samu	131	Ferencz	63
Máté Albert	88	Gyula	131
Barabás	117	János	80
Dániel	82	János	112

Molnár Károly	124, 129	Nagy János	96, 109
Lajos	93	József	131
Márton .	65	" Kálmán	125
Miklós	73, 74	Károly	77
" Rafael .	115	Károly	82
Samu .	65	Károly	83
" Zsigmond	129	Károly	134, 125
Móré Albert .	82	" Lajos .	71
" Domokos	100	" Lajos .	77
" Károly	63	" Lajos .	105
Móricz István	70	" Lajos .	125, 130
Mózes András	100	László	71, 75
Muzsnai Antal	87	Mihály	76, 85, 94
József	102	Mózes	95
Kálmán	94	" Mózes	105, 119
Károly	84	" Péter	57, 66
Pál	96, 69	" Sámuel	69, 72, 91
" Sándor	100	Sándor	107
Nagy Adél	124	Sándor	113
Antal	124	" Zsuzsa	113
Albert	73, 87, 115	Nemes András	101
András	99	" Elek dr.	128
Ábel .	78	" Gyula	89
Árpád	115	" József	106
Ábrahám	84	" Károly	92
Aron .	112	" Sámuel .	106
Benedek	118	" Sándor .	95, 96
Dániel	78	Némethi Mihály	107
" Dániel	101	Novák János	94
" Domokos	92, 99	Nyarádi Lajos	128
" Domokos	105	Nyilas Károly	69
" Ede	81	Nyirő Lajos .	69
Elek	80, 103	" József	69
Elek .	81, 108	Olász Domokos	99
Ferencz	68, 95, 113	" József	93, 94
Ferencz	73 110.	Orbai Lajos .	125
Géza .	81	Orbán Antal	122
Gergely	112	Elek .	93
György	72	Ferencz .	87, 106
György	79	Gábor	125
György	112	József	65, 85
Ignác	132	Károly	94
Imre	60, 114	László	113
János	82	Mihály	132

Orosz Miklós	74	Pethő János	113
Ozsváth Albert	78	„ Mózes	110
„ Lajos	74	Petőfi Janka	124
„ Gyula	80	Petre Mózes	102
„ Mihály	94	Petri Jánosné	124
Ösz Salamon	114	„ János	124
„ Sándor	95	Péntek Farkas	131
Palló István	130	„ József	75
Pallós István	97	Péter Albert	60
Pap Ádám	121	„ Antal	82
„ András	94	„ Elek	106
„ Dávid	65	„ István	63
„ Elek	94	„ József	62, 114
„ György	74	„ Károly	92, 115
„ István	77, 98	Péterfi Elek	96
„ Sámuel	76	„ Ferencz	105
„ Zsigmond	93	„ Ferencz	91
Parajdi Károly	95	„ Károly	83
Parádi Kálmán	57, 67, 127	„ Lajos	94
Parlagi Elek	74	„ László	62
Pataki Dénes	94	„ Károly	129
„ Albert	71	Pogány György	58, 62
„ Károly	88	Porzsolt Ádám	94
„ Lajos	94, 95	Puskás János	99
Pál Adolf	130	„ Lajos	114
„ Ferencz	67	Pütkösti Ferencz	114
„ Balázs	106	Püspöki Mihály	79
„ Domokos	71	Ravasz József	94
„ Károly	112, 129	Rácz Albert	112
„ Lajos	104	„ Péter	72
„ Sándor	105	„ Sándor	77
Pálfi Elek	110	Ráduly Sámuel	96
„ János	107	„ Zsigmond	97
„ Mózes	104	Rákosi Bálint	107
Páljános Károly	60	„ Lajos	94
Pálosi Sándor	94	Reuman János	132
„ Dénes	119	Régeni Ferencz	127
Pánczél Ferencz	78	Réz Farkas	133
„ Károly	119	„ Mihály	97
Pápai József	119	Réthy Gábor	128
Pásztor Sándor	98	Révai Lajos	122, 133
Perdi Mihály	115	„ Pál	109
Pergő Márton	81	Rigó György	78
Pető Antal	65	Rosenthal Zsigmond	128

Rózsa Károly	72	Simon Lajos	95
„ Sándor	74	Sipos József	87, 104
Róth Pál	76	„ Márton	73
Sala Mózes	103	„ Samu	117
Salak Sándor	82	Sófalvi Miklós	68
Salamon György	82	Soltész Sámuel	92
Salánki Zsigmond	74	Solymosi István	104
Sarkadi Lajos	72	„ Lajos	102
„ Gyula	72, 75	Somkerek Miklós	83
Sámi László	127	Somogyi Károly	68
Sámuel József	99	„ Jenő	131
Sándor Áron	115	„ Károly id.	75
„ Elek	118	„ Sámuel	71
„ Ferencz	114	Sorbán János	122
„ János	132	Splényi Henrik br.	125
„ János	63, 65	Sós Farkas J.	105
„ József	105	„ József	83
„ Mihály	116	„ Károly	74, 78
Sárkány Ferencz	67, 127	Surányi Gyula	74
„ Dániel	87	Sükösd Ferencz	64
Sárközi Károly	78	„ Sándor	59
Sármási Áron	59	Szabó Albert	80
Schevassus Ferencz	129	„ Ádám	57
Schmied György	125	„ Dávid	73
Sebesi Ákos	130	„ Dénes	114
Sebess György	74	„ Elek	75
Sebestyén Antal	99	„ Ferencz	98, 118
„ Áron	63	„ Ferencz	99, 112
„ Ferencz	68	„ Gábor	77
„ József	96	„ Géza	124
„ Károly	110	„ Gyula	63
„ Sándor	63, 119	„ István	89
Séra János	71	„ János	75, 95, 116
Simó Dénes	138	„ József	83, 87
„ Lajos	76	„ József	82
„ Sándor	117	„ Károly	116
„ Géza	92	„ Lajos	78
„ Vilma	124	„ Lajos	96
Simon Elek	92	„ Lajos	115
„ Endre	106	„ Miklós	89
„ Ferencz	132	„ Pál	57, 63, 71, 72
„ János	98	„ Sámuel	86
„ József	88, 90	„ Sámuel	104
„ Károly	89	„ Sámuel	127

Szacsva János	123	Székely Dani	63
Szakács István	67, 69	Albert	103
János	94	„ Ferencz	90
János	69, 117	„ Ferencz	125
„ Miklós	78	„ Gergely	109, 111, 114, 133
„ Mózes	123	György	64
Szalkai József	96	„ István	76
Szalma György	90	„ János	80
„ József	97	„ János	123, 124
Szalontai Ferencz	75	„ József	81, 95
Szathmári János	81	„ Lajos	59
„ Sándor	82	„ Károly	99
Szász Béla	57	„ László	62
„ Domokos	57, 66, 127	„ Mózes	109
„ Ferencz	95	„ Sámuel	98
„ Ferencz	73	„ Sándor	97
„ Gerő	66	Szénási Károly	79
„ Gergely	77	Szikszai József	76
„ István	89	„ Lajos	131
„ János	115	Szilágyi Farkas	118
„ István dr.	133	„ Ferencz	83
„ József	98, 119	„ József	60
„ Károly	96, 120	„ Károly	99
„ Lajos	66	„ Márton	71
Szegedi Miklós	60	„ Mihály	74
Szekeres Elek	124	Szilvási Sándor	97
Szemerjai Károly	119	Sylvester Dávid	111
Szentes Gyula	83	„ Domokos	103
„ István	81	Szini János	116
Szentesi Áron	118	Szoboszlai Mór	128
Szentgyörgyi Imre	124	Szombathi Károly	74
István	124, 129	Szotyori István	117
József ifj.	104	„ József	114
„ József id.	108	Szőcs Emil, dr.	66
Lajos	67	„ Károly id.	71
Lajosné	67	„ Károly ifj.	73
„ Mózes	122	„ Sámuel	73
Szentiványi Kálmán	138	„ Sámuel dr.	118
Szentkirályi Lajos	84	„ Sándor	59
„ László	75	Szőke Albert	88
„ Sándor	94	Szöllősi István	96
Szentpáli Ignác	63	„ Károly	95, 96
Szentpéteri János	66	Takács Mózes	103
Szeksztén Antal	75		

Tamás Dániel id.	69	Török István, dr.	127
„ Dániel ifj.	70	„ Károly	83
„ Ferencz .	83	„ Lőrincz	90
Tamó Károly	115	Tötös János .	76
„ Lajos .	116	Törös Mózes	133
Tankó József	61	Tulogdi István .	68
Tatai Ferencz	69	Tunyogi Béla	78
Tattiás Ferencz	116	Turbucz Ferencz	118
Tavaszi József	96	Thuróczi Pál	97
Teleki Miklós gr.	86	Tusa György	94
„ Géza gr.	86	„ János . .	117
„ József	130	Tüzes Lukácsné	117
„ Sámuel	105	Ugrai Gyula .	124
„ Sándor	112	Ujhelyi Zsigmond .	83
Téglás György	102	Ujvári József	84
„ István	63	„ János	103
Técsi István	72	Ujvárosi Sándor	98
„ József	72	„ József	111
Timár Károly	101	Urr György	129
„ Lajos	68, 69	Uy Bálint .	131
Tisza László	62, 57	Zabolai Mihály .	81
Tokai János .	98	Zakariás Dániel	58
„ Károly .	73	„ Ödön	104
Toka Zsigmond	71	Zajzon András . .	115
Tokos Sándor	62	„ Ferencz	122, 130
„ Bálint . .	105	„ Géza	92
Toldalagi Victor gr.	58, 91	„ István	117
Tolnai Lajos, dr.	124	„ József	63
Tolvaly József .	94	„ Károly .	65
„ Zsigmond	122	„ Mihály	109
Tordai Sándor .	95	Zatureczki Gábor	133
Toroczkai Miklós gr. ifj.	63	„ Károly	64
Toth Imre	74	Zách Antal .	129
„ György	82	Zágoni Mózes	106
„ Mózes	63, 65	„ Pál . .	113
„ Márton	95	Zeida János .	119, 125
„ Mihály	71	Zeyk József .	125
„ Péter	75	„ Károly	57, 125, 101
„ Pál .	119	Zilinszki Pál	88
„ Tamás .	66	Zoltáni Elek	117
Tőkés József	85	„ Imre	89
Török Bálint	123	Zöld János	88
„ Ferencz	73	Zöldi Sándor	87
„ István	65	Zsigmond Ferencz	119

Zsigmond István	112	Venger Felix	129
„ József	90	Veres Ferencz	104
„ Lajos	64	„ Ferencz	81, 92
Vadas Ilka	116	„ Gábor	119
„ Zsuzsánna	66	„ József	72
Vajda Dénezs	91	„ József	93
„ Károly	92	„ Kálmán	63
„ Miklós	87	„ Károly	77, 109
Vajna Áron .	64	„ Márton	82, 116
„ István	118	„ Mihály	80
„ Mihály	115	„ Mózes	92, 107
Valler József	69	„ Sándor	62
Varga Ferencz	95	Verestói György	75
„ János	93	Versényi Gábor	131
„ Áron	95	Véczy Dénes	106
„ József	91	Vékás Lajos	115
„ Lajos	103	Vékony Ferencz	118
„ Sámuel	91	Vén Mihály .	61
Varró István	85	Vincze Dániel	125
„ József	90	Vinczi Domokos	125
Vaska János	73	„ Ferencz	81
Vass Albert gr.	79	Virág Sándor	73
„ Ádám gr.	80	Viski József	68
„ Dénes ifj.	113	„ Pál	76
„ Dénes id.	113	„ Sándor	69
„ Ferencz	100	„ Zsigmond	70
„ György	82	Wissiak Antal, dr.	133
„ István	93	Vita Sándor	97
„ Lajos	74	Vitályos János .	113
„ Lajos	112	„ György	117
„ Pál	106	„ József .	121
„ Sámuel	74	„ Józsefné	121
„ Tamás	124	Vitmájer Leopold	69
Vágó András	112	Vitus Lajos	132
Vályi Elek	85	Vizi János	96
„ János	90	„ Lajos	93
„ Károly	124	Wesselényi Ferencz br. 76,	131
„ Pál . . .	57, 95	„ Ferencz br. .	131
Vásárhelyi Mihály	63	„ Miklós br. 71,	131
„ László	64		

Az erdélyi ev. ref. egyházkerület

E G Y H Á Z A I:

Abafája	86	Árokalya	85
Abod	92	Árpás (Alsó-)	103
Abosfalva	99	Árpástó	80
Ábrahámfalva	108	Árváthfalva	105
Abrudbánya	61	Aszszonynépe	101
Abucsa	60	Atosfalva	95
Ádamos	100	Ajta (Közép-)	109
Adorján	90	Ajta (Nagy-)	110
Adorján (K.-)	93	Ajta (Száráz-)	109
Adorján (N.-)	93	Ajton	68
Agárd	93	Bábolna	60
Agyagfalva	104	Bábony	68
Ákos	71	Babucz	77
Ákosfalva	95	Bácsi	58
Alamor	101	Bacza	80
Albis (K.-)	116	Bacsalár	59
Almakerék	98	Baczon (Kis-)	109
Almás	89	Baczon (Nagy-)	109
Almás (K.-)	60	Bádok	77
Almás (Nagy-)	68	Bagó	63
Almás (Sz.-)	97	Bagos	71
Al. Ór	77	Bágy	104
Alparét	79	Bágyon	63
Andrásfalva (Ny.-)	95	Bajesd	59
Andrásfalva (M.-)	105	Bajom	99
Andrásfalva (Ó.)	107	Baksa (M.-)	72
Angyalos	111	Bala	87
Apáti (Dellő-)	80	Balavására	97
Arány	60	Balázsfalva (F.-)	84
Aranykút	83	Balázsfalva (Alsó-)	84
Árapataka	111	Balázsfalva	101
Ardó	71	Balázstelke	97
Árkos	112	Balla	71

Bánd (Mező-)	92	Bitá . . .	116
Bányabükk	65	Bocsárd (Búzás-)	102
Bányicza .	91	Bocsárd (Boros-)	62
Bár . . .	58	Bodok	112
Barcsa (Kis-)	60	Bodola . . .	112
Barcsa Nagy-)	60	Bodon (Hagymás-)	92
Barátos	115	Bodon (Mező-)	98
Bardócz	109	Bodos .	110
Baróth	170	Bogártelke	68
Batiz	58	Bogát (Maros-)	98
Bátos	90	Bogát (Olt-)	106
Bazéd .	94	Bogát (Oláh-)	103
Becze (M.-)	102	Bogáta (M.-)	79
Bede	92	Bogáta (O.-)	79
Béld	64	Bogdánd	71
Benczencz	59	Bojca	59
Benczéd	106	Bokaj	59
Benedek .	61	Boldogfalva (Őrallya-)	58
Benedekfalva	71	Boldogfalva . . .	99
Bénye (M.-)	102	Boldogfalva (Alsó-) . . .	108
Bere .	94	Boldogasszonyfalva (Felső)	104
Bereczk .	124	Bolya .	101
Beresztelke	87	Bonczhida	80
Berethalom	98	Bongárd .	81
Berekszó	59	Bonyha (Sz.-)	98
Bergénye	92	Boos	60
Berkenyes . . .	81	Borbánd	61
Berkesz (S.- M.-)	77	Borbátviz	58
Berlád	85	Borberek	61
Bernád	98	Borosnyó (Kis-)	112
Berve	62	Borosnyó (Nagy-)	112
Bese	98	Borsa	77
Besenyő (Búzás-)	98	Borzás .	71
Besenyő	112	Borzás (Magyar-)	80
Besztercze	85	Borzás	100
Bethfalva	104	Botháza	80
Bethlen	80	Boos	93
Bezdéd .	79	Bőd	80
Bibarczfalva .	110	Bögöz . . .	104
Bikal (Magyar-)	68	Bölkény (Magyar-)	87
Bikafalva	104	Bölön	110
Bikfalva	112	Bőő .	92
Bilak	85	Bőősháza	71
Bisztra	87	Bözöd	104

Bözöd-Ujfalu	104	Csoma-fája	78
Brád	58	Csombord	63
Branyicska	59	Csongva	65
Brassó	111	Csopea	59
Brázova	60	Csóra	62
Brette (Maros-)	59	Csula	59
Brette (Magyar-)	59	Csúcs (M.-)	63
Brette (Oláh-)	59	Csüdötélke	100
Buda (B.-O.)	78	Czég (N.-)	81
Budak (Kis-)	85	Czég (K.-)	81
Budak (Szász-)	85	Czege	80
Budatelke	85	Czegő (Szász-)	84
Bukova	80	Czelna	62
Bún	105	Czigányi	73
Búza	80	Czikó	75
Búzaháza	92	Czikmántor	99
Buzd	102	Czikut	81
Bükkös (M.-)	63	Czintos	64
Bülgezd	71	Czófalva	115
Bürkös	102	Dakk	106
Csaholy (M.-)	72	Daal	79
Csapó	98	Dálnok	117
Csán (M.-N.-)	63	Dálya	62, 105
Császári	80	Damos	68
Csávás (Mező-)	92	Dányán	98
Csávás (Szász-)	98	Darlacz	97
Cseh (Szilágy-)	72	Darócz	68
Csehérdfalva	106	Dátos	99
Csehtelke	31	Décse (Magyar-)	81
Csekefalva	105	Décse (Maros-)	63
Csekelaka	63	Déda	87
Cserefalva	92	Dedrád	90
Cserged	99	Dedács	60
Csernek	79	Déés	117
Csernáton (Alsó-)	117	Dég	100
Csernáton (Felső-)	117	Déllő (Magyar-)	98
Csejd	92	Déllő (O-)	98
Cseszve	65	Demeterfalva (Süket-)	95
Csiba	96	Demsus	60
Csépán	82	Dengeleg	78
Csikfalva	92	Derzs	106
Csinád (Erdő-)	87	Derzse (M.-)	79
Csóka	92	Désfalva	99
Csókfalva	95	Deésfalva	104

Désháza	72	Étfalva-Zoltán	113
Detreham (Al.-)	63	Etéd	105
Detreham (Fel.-)	62	Faragó	99
Dézsakna	77	Farczád	105
Déva	59	Farkadin	59
Devecser (N.)	81	Farkaslaka	106
Diód	62	Farnas	70
Diós	79	Fehérvár (Gy.)	61
Diószad	72	Fehérvíz	59
Disznajó	87	Feketelak	81
Doba (Kis-)	72	Felfalu	87
Doba (Nagy-)	72	Fele	93
Doboka	77	Felkenyér	121
Doboly (Al.)	112	Fellak (Szász-)	83
Doboly (Fel.)	112	Fenes (O.-)	68
Dobra	59	Fenes (Szász-)	69
Domb	90	Fehéregyház	105
Domokos	77	Fejérd	68
Drág	77	Fiátfalva	105
Drassó	62	Fintaháza	93
Ege	105	Fodorháza	77
Egerbegy	63	Fogarás	119
Egerhát	74	Folt	60
Egerpatak	112	Folyfalva	93
Egeres	68	Fotos	113
Egrespatak	72	Forró	102
Egrestő	98	Földszin	98
Egyed (Sz.-)	81	Földvár (Meleg-)	81
Ehed	92	Földvár (Székely-)	64
Enyed (Fel.)	63	Fráta (Magyar-)	81
Enyed (Kis-)	102	Fugad	102
Enyed (Nagy-)	118	Futásfalva	117
Ercse (Nagy-)	87	Füle	110
Eresztevény	112	Fülpös (Kis-)	87
Érempatak	70	Fülpös (Nagy-)	88
Erked	73	Fűzes (Ördögös-)	81
Erked (Szász-)	88	Fűzkút	81
Ernye (Nagy-)	93	Gagy	105
Ernye (Szász-)	98	Galacz	58
Erősd	112	Galacz	85
Erzsébetváros	98	Galgó	77
Esküllő (K.-)	77	Galambod	93
Esküllő (N.-)	77	Galambfalva (K.-)	105
Esztény	77	Galambfalva (N.)	105

Galonya .	87	Harasztos .	91
Gáld (Alsó-)	62	Harasztkerék	93
Gálfalva (Ny.-)	96	Haraly	116
Gálfalva (Vámos-)	99	Harczó	94
Geges	93	Hari	102
Gelencze	116	Harina	85
Gerend	64	Haró .	59
Gernyeszeg	88	Hatolyka . .	115
Gezse .	64	Hatvan (Ér-)	75
Gidófalva	113	Havad	93
Girolt	73, 77	Havadtő	96
Gogány	99	Hátszeg	59
Gombás	64	Héderfája	99
Gonzága .	59	Herepe (Magyar-) .	99
Gorbó (M.-) .	70	Hermány (Magyar-)	110
Goroszló (M.-)	72	Hérbükk .	87
Göcz	80	Héjasfalva	105
Göcs	96	Héviz	105
Göde-Mesterháza	89	Hidalmás .	77
Görcsön	72	Hidegkút (M.-)	107
Görgény	96	Hidegviz	102
Guga .	77	Hidvég	113
Guravaj	60	Hilib	116
Guraszáda	59	Hodgya	106
Gyalakuta	93	Holdvilág	98
Gyalmár	59	Holtmaros	88
Gyalu .	68	Hosszszuaszó	101
Gyeke (Nagy-)	82	Hosszszufalva .	77
Gyepes . .	108	Horváthi-Petenye (Kr.-)	72
Gyéres (Oláh-)	82	Hosdát	59
Gyéres (Aranyos-)	64	Huduk . .	87
Gyógy (Alsó-)	59	Hunyad (Bánffy-)	68
Györgyfalva	68	Hunyad (Vajda-)	59
Gyula	78	Ida (Nagy-)	91
Gyulas	100	Idec (Alsó-)	87
Hadad	72	Idec (Felső-)	91
Hadrév .	64	Igen (Magyar-)	61
Hagymás (Cs.-)	82	Igenpatak	62
Hagymás (N.-)	79	Ikafalva .	117
Halmágy (Kis-)	60	Ikland (M.-)	97
Halmágy (Nagy-)	60	Ikland	93
Haraklány	72	Iklód (K.-)	93
Harangláb	99	Iklód (N.-)	83
Harasztos	64	Ilanda (N.-)	77

Ilye (Kis-) .	87	Kede .	107
Ilye (Maros-) .	59	Kelementelke .	93
Ilyefalva .	120	Keményfalva .	108
Ilosva (Alsó-) .	81	Keménytelke .	98
Ilosva .	72	Kend (Szarvas-) .	77
Imecsfalva .	116	Kend (K.-) .	99
Inakfalva .	63	Kend (N.-) .	99
Inaktelke .	68	Kendermál .	79
Incesel .	70	Kendő .	93
Ipp .	72	Kentelke .	85
Ispánlaka .	65	Kercsed .	64
Istvánháza .	64	Keresztur (Cs.) .	60
Iszló (E.-) .	92	Keresztur (Csicsó-) .	82
Ivánfalva (Oláh-) .	102	Keresztur (Sajó-) .	83
Kaczkó .	77	Keresztur (Szilággyfő-) .	73
Kakasd .	93	Keresztur (Ördög-) .	77
Kamarás (Pusztá-) .	81	Keresztur (Maros-) .	94
Kamarás (Vajda-) .	81	Keresztur (Bere-) .	93
Kápolna (Felső-) .	99	Keresztur (Székely-) .	106
Kapud .	64	Keresztur (Póka-) .	88
Kapus (Nagy-) .	68	Keresztur (Gerend-) .	64
Kapus (M.-) .	98	Kercsesora .	103
Kapus (K.-) .	69	Keresd .	98
Kara .	69	Kerlés .	85
Karatna .	117	Kernyesd .	60
Karácsonyfalva (Ny.-) .	93	Keszi .	82
Karácsonfalva .	102	Kékes .	81
Kaszabánya .	59	Kéménd .	59
Kajla .	84	Kémer .	72
Kajántó .	68	Kénos .	108
Katalinfalva .	78	Kérő .	78
Katona .	81	Ketesd .	69
Kaál .	93	Kéthel .	80
Kapjon .	77	Kibéd .	94
Káptalan .	65	Kide .	78
Kálnok .	113	Kilyén .	113
Kályán (Magyar-) .	83	Királyfalva .	87
Kányád-Jásfalva .	106	Királyfalva .	90
Kávás (Ér-) .	72	Kisbánya .	70
Kebele .	93	Kisfalud .	106
Kecset .	77	Kis-Kerék .	103
Kecset .	106	Kitid .	59
Kecze .	64	Klopotiva .	60
Keczel (M.-) .	72	Kobor .	106

Kocsárd (O.-)	100	Kusma	85
Kocsárd (Székely-)	64	Kusaly	73
Kook	63	Küküllővár	99
Kolozs	69	Küsmöd	106
Kolozsvár	66	Laborfalva	113
Koltó	76	Lapád (M.-)	102
Komolló	113	Lapád (O.-)	65
Komlód	88	Lápos (Hagymás-)	78
Komjátszeg	65	Lápos (Magyar-)	78
Koppánd	63, 65	Lándor	63
Koronka	94	Lapusnyak	60
Koród	69	Lecsmér	73
Kozárvár	78	Lekencze (Sz.-)	85
Kozmatelke	90	Lekencze (Magyar-)	100
Kovácsna	115	Lele	73
Köblös (M.-)	78	Lesnyek	59
Köbölkút	88	Léczfalva	117
Kőfarka	82	Légen (Magyar-)	82
Kőhalom	106	Léta (Magyar-)	69
Kökös	113	Libánfalva (H.-)	90
Kölpény (Mező-)	94	Lindzsina	59
Köpecz	110	Lisznyó	113
Körispatak	106	Livádia	58
Körös (Er-)	73	Lompért	81
Körös	115	Lompért	73
Körösbánya	60	Lóna (Ar.-)	64
Körösőfő	69	Lokod	108
Körispatak	113	Lóna (Kendi-)	78
Körtefája	88	Lóna (Szász-)	69
Köteland	84	Lozsád	60
Körtékapu	87	Lőrinczfalva	94
Középfalva	82	Lőrinczréve	64
Középlak	69	Ludas (Maros-)	98
Kövend	63	Ludvég (Szász-)	90
Kövesd	75	Luka-Henczfalva	94
Kövesd	102	Lunkuj	59
Kövesd (M.-)	94	Macskás (Hosszszu-)	78
Krakkó	62	Macskás (Magyar-)	78
Kraszna	73	Maczesd	69
Kudu	82	Madaras (Baczka-)	94
Kudzsir	121	Madaras (Mező-)	94
Kutyfalva	99	Magyaró	88
Kund (Sz.-)	99	Magyarós	85
Kriscsor	50		

Magyarós	94	Mocs	80
Magyarós	108, 113	Mocsolya	73
Magyarókerেকে	69	Moha	106
Makfalva	94	Mon (Nagy-)	74
Mákó	69	Monó	74
Maksa	117	Monor	85
Málom	82	Monosfalu	87
Malomfalva	95, 106	Monostor (Gyerő-)	69
Málnás	113	Moson	92
Malomviz	60	Móricz (Aranyos-)	85
Mánya	79	Mojos	89
Margita	98	Muzsna	106
Margita (Szent-)	82	Nádas	99
Márkod	94	Nádas (M.-)	69
Márkosfalva	117	Nádasd (Alsó-)	59
Marospart	61	Nádasd (Hada-)	73
Martonos	113	Nagyfalu (Apa-)	81
Martinesd	60	Nagyfalu (Szil-)	74
Mártonfalva (K.-)	117	Nagylak	65
Máté (Sz.-)	85	Nalác	59
Mátisfalva	106	Négerfalva	82
Mátisfalva (K.-)	117	Néma	78
Mája	94	Nemegye (Magyar-)	81
Medesér (Felső-)	107	Németi (Szamos-Ujvár)	83
Medgyes	97	Németi (Maros-)	60
Medvés	99	Noszoly	82
Megykerék	64	Novoly	81
Méhes (Mező-)	81	Nyárádtő	94
Ménes	93	Nyárszó	69
Menyő	73	Nyécz	85
Méra	69	Nyén	113
Mészkö	65	Nyércze	68
Mihályfalva (Kr.-)	73	Nyires (Szász-)	92
Mihályfalva	102	Nyirsid	73
Mihályfalva (Cs.-)	80	Nyomát	94
Mikefalva	99	Nyujtód	124
Mikeháza	82	Nyulas (K.-)	87
Mikes	65	Nyulas (N.-)	88
Mikeszásza	102	Öczfalva	106
Miklósvár	110	Oklád	105
Miklóslaka	65	Olasztelek	110
Miklósfalva	108	Oltszem	113
Mindszent (Ér-)	73	Ombusz	83
Miriszló	65	Onok	77

Orbó	64	Piski állomás	58
Ormány	79	Piski	58
Oroszfalu	124	Pleskucza	60
Oroszfája	88	Pocsfalva	99
Orsova (D.-)	90	Póka	89
Oszoly	79	Pocstelke	97
Ozd	65	Pókafalva	103
Pilyes (N.-)	89	Poklisa	60
Ór (Fel.)	82	Ponór	58
Örményes (M.-)	89	Polyán (Aranyos-)	65
Örményszékes	103	Polyán (Blenke-)	77
Ós (Sz.-Uj.-)	85	Porumbákj	103
Paczal (Nagy-)	74	Preszáka	103
Paczalusa	74	Pujon	82
Pagocsa	90	Puj	58
Palatka (Magyar-)	82	Radna (O.-)	82
Papolecz	115	Radnóthfája	89
Panit (Mező-)	95	Radnóth	100
Panith	74	Rákos	63
Parajd	106	Rákos (Alsó-)	107
Pata	69	Rákosd	60
Patakfalva	106	Rápol (Nagy-)	60
Páké	115	Ráton	74
Pánczélcseh	79	Rea	59
Pászmos	85	Remete	77
Páva	115	Rettég	82
Péér	74	Récse	74
Pele-Keszi	74	Régen (Magyar-)	89
Perecsen	74	Régen (Szász-)	89
Peselnék	117	Répa	87
Pestes (Al.-)	60	Réty	113
Pestes (Fel.)	60	Ribicze	59
Pestény (Nagy-)	60	Rigmány	96
Pete	98	Rőd	68
Petek	107	Rovás	102
Petele	88	Rudabánya	59
Péterfalva (Szt.-)	60	Rugonfalva	107
Péterfalva (M.-)	103	Russ	59
Péterlaka (M.-)	89	Rusor	59
Péterlaka	64	Rücs (Mező-)	89
Petőfalva	116	Saldorf	102
Petri (K.-)	69	Salkó	102
Petri (N.-)	70	Sarmaság	75
Petrozsén	58	Sajó (Kis-)	85

Sajó (Nagy-)	85	Sőspatak .	98
Sályi (O.-)	98	Sóvárad	95
Sályi (M.) . . .	98	Sóváros	79
Sámsond (Mező-)	95	Sövényfalva	99
Sámson (Sz.)	74	Sülelmed	75
Sárd	62	Sülye	100
Sárd	70	Sükő . . .	107
Sárd .	96, 105	Szabéd (N.-)	94
Sándorfalva	108	Szacsva	114
Sárpatak	90	Szakácsi	75
Sárpatak .	105	Szakál .	98
Sármás (K.-);	81	Szamosfalva	66
Sáros . . .	98	Szancsal . .	103
Sáros (M.-)	100	Szarvad (T.-)	75
Sáromberke	89	Szava	83
Sárvár	83	Száldobos . . .	111
Sárvásár	69	Szálláspatak (Felső-)	59
Segesvár	105	Szántó (T.-)	75
Selye . . .	95	Szárazpatak	117
Selyk (Nagy-)	102	Szászsebes	61
Semesgye	79	Szászváros	121
Seprőd	95	Száltelek .	92
Serély	58	Szeben (Nagy-)	103
Septér	91	Szederjes	107
Siklód . . .	107	Szederjes (K.-)	87
Siménfalva (Alsó-)	107	Szelecske .	77
Simontelke	85	Szelistye	102
Sinfalva	65	Szemerja . . .	114
Sófalva . . .	85	Szengyel (Erdő-)	89
Sófalva (Alsó-)	107	Szengyel (M.-)	98
Sófalva (Felső-)	107	Szerdahely . .	102
Solymos (Kis-)	102	Szereda (Nyárad-)	96
Solymos (Kis-)	107	Szeszárma .	80
Solymos (Nagy-)	107	Szt.-Ábrahám . .	105
Solymos (Maros-)	61	Szt.-András (Sajó-)	83
Solyomkő	77	Sz.-Anna (Maros-)	96
Somkerék . .	83	Szt.-Anna (Nyárad-) . .	95
Somkut (N.-)	77	Szt.-Benedek (Nyárad-) . .	95
Somlyó (Sz.-)	75	Szt.-Benedek	82
Somosd	95	Szt.-Benedek	100
Somogyom	97	Szt.-Erzsébet .	107
Somostelke	99	Szt.-Gerlicze	95
Soosmező	77	Szt.-Gothárd . .	82
Soosmező	124	Szt.-György (Erdő-)	96

Szt.-György (Sepsi-) .	122	Szt.-Péter (Uzdi-) .	90, 105
Szt.-György (Torockó-) .	64	Szt.-Péterfalva	60
Szt.-György (Maros-) .	96	Szt.-Simon	96
Szt.-György (Strigy-) .	59	Szt.-Jakab . . .	81
Szt.-Györgyválya	59	Szt.-Jakab (Sz.-)	85
Szt.-Háromság . . .	92	Széér	75
Szt.-Ivány (Kebele-) .	93	Szék	83
Szt.-Ivány (Csit-) .	95	Székes	95
Szt.-István . . .	95	Szélkut	100
Szt.-Imre (Maros-) .	62	Széplak (Küküllő-) .	100
Szt.-Imre (Nyárad-) .	95	Széplak (Dedrád-) .	90
Szt.-Ivány	99, 113	Szilágyszeg . . .	75
Szt.-Ivány (Vasas-) .	80	Szilvás (Mező-) .	90
Szt.-Imre (Görgény-) .	90	Szilvás	59
Szt.-Iván (Vajda-) .	90	Szilvás	75
Szt.-Katolna	124	Szilvás	77
Szt.-Király (Sepsi-) .	114	Szilvás (Viz-) . .	83
Szt.-Király (Ér-) . .	75	Szind	65
Szt.-Király-Názmán .	96	Szinye	79
Szt.-Király (Kalota-) .	70	Szirb	60
Szt.-Király (Gyéres-) .	64	Szodoró	75
Szt.-Király (M-) . . .	65	Szokol	91
Szt.-Király (Szil-) .	74	Szolokma	108
Szt.-László	70	Szombattelke (Erdő-) .	83
Szt.-László	98	Szotyor	114
Szt.-László	108	Szováth (Alsó-) . .	83
Szt.-László (Ny-) . .	94	Sződemeter	75
Szt.-Lélek	124	Szőkefalva	100
Szt.-Lőrincz	96	Szőrcse	115
Szt.-Márton (Dicső-) .	100	Szövérd	96
Szt.-Márton (Koród-) .	100	Sztána	70
Szt.-Márton (Soós) . .	64	Szucsák	70
Sz.-Márton (Homoród-) .	108	Tacs	85
Szt.-Márton (M-) . . .	89	Tamásfalva	68
Szt.-Márton (Sz.-K-) .	83	Tamásfalva	115
Szt.-Mihály	106	Tancs	90
Szt.-Mihály (M-) . . .	79	Tasnád	75
Szt.-Mihályfalva . . .	65	Teke	91
Szt.-Mihálytelke . . .	81	Telek	59
Szt.-Miklós (Bethlen-) .	101	Telek	115
Szt.-Miklós (Káposztás-) .	96	Telek (O-)	89
Szt.-Pál	70	Telekfalva	108
Szt.-Pál	105	Teremi	100
Szt.-Pál (K-)	98	Tóhát	81

Toldalag	88	Uzon	114
Tomesd	60	Ürmös	110
Tompa	96	Üvegsűr	90
Tompaháza	65	Jákótelke	68
Toplicza (O.-)	89	Jára (Al.-)	70
Torboszló	96	Jára (M.-)	91
Torda (Ó.)	65	Jedd	96
Torda (Új-)	65	Jenő	78
Tordos	61	Jobbágyfalva	92
Torja (Al.-)	117	Jod	88
Torja (Felső-)	117	Zabola	126
Totesd	59	Zágon	126
Tóti	60	Záh (Mező-)	81
Töök (Alsó-)	79	Zalán	114
Töök (Felső-)	79	Zalathna	62
Tötör	77	Zalasd	60
Tövis	62	Zám	60
Túr	65	Zajkány	60
Tuson (A.-)	90	Zálnok	73
Tustya	59	Zentelke	70
Tűr	103	Zejkfalva	59
Türe	70	Zilah	76
Ucsa (Alsó-)	103	Zoltán	113
Udvarfalva	96	Zoltán	107
Udvarhely (Sajó-)	83	Zovány	76
Udvarhely (Szamos)	76	Zutor	79
Udvarhely (Székely-)	122	Zsibó	76
Ugra	100	Zsibóth	121
Uncsukfalva	60	Zsobok	70
Unoka	87	Zsombor (Magyar-)	79
Ujfalu	65	Zsombor (Szász-)	83
Ujfalu (M.-)	77	Vadad	92
Ujfalu (Mező-)	90	Vadasd	96
Ujfalu (Ó-)	103	Valkó (M.-)	71
Ujfalu (Sz.-)	85	Valkó (Magyar-)	70
Ujfalu (Teremi-)	100	Vargyas	111
Ujfalu (Homorod-)	105	Varsoloz	76
Ujlak	98	Vaja	96
Ujlak (Mező-)	91	Vajdaszeg	64
Ujlak (Somlyó)	76	Vajasd	62
Ujlak (Szamos-)	76	Vajola	85
Ujszékel	108	Válaszút	79
Ujvár (Szamos-)	83	Váradja (Alsó-Maros-)	61
Ujvár (Maros-)	65	Váralya	106

Váralya (Bálványos-)	84	Veresmart	65
Váralya (Gogány-)	100	Verespatak	61
Várfalva	63	Vérvölgy	76
Várhegy	116	Veszsződ	102
Várhely	60	Vesszős	99
Várhely	96	Vitsa	76
Városvize.	121	Vicze . . .	84
Vártelek	76	Vincz (Al-) .	62
Vásárhely (Gyerő-)	70	Vincz (Fel-) .	65
Vásárhely (K.-)	123	Vingárd . . .	62
Vásárhely (M.-)	124	Virágos-Berek	82
Vásárhely (Oláh-)	83	Visa	84
Vécs	91	Vista	70
Velkér .	90	Vizakna	103
Veresegyháza	84	Voldorf	108
Veresegyház	103	Völcsök	76

